

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

İSTANBUL'DAN GERİYE GÖÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir Plancısı Bengisu ERTEK

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Kentsel Planlama Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Erbatur ÇAVUŞOĞLU

EYLÜL 2015

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

İSTANBUL'DAN GERİYE GÖÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir Plancısı Bengisu ERTEK

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Kentsel Planlama Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Erbatur ÇAVUŞOĞLU

EYLÜL 2015

Bengisu ERTEK tarafından hazırlanan İSTANBUL'DAN GERİYE GÖÇ adlı bu tezin yüksek lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Erbatur Gavsoglu Fbatur

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında

Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Doç. Dr. Erbatur Gavsoglu Fbatur

Üye

Doç. Dr. S. C. Tubal İNAL GERM

Üye

Doç. Dr. Hücriget G. Öpdül

Üye

Üye

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	iii
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	iv
GRAFİK LİSTESİ.....	v
HARİTA LİSTESİ.....	vi
TABLO LİSTESİ.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1. TÜRKİYE İÇ GÖÇ LİTERATÜRÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	11
2. İSTANBUL'DAN GERİYE GÖÇ.....	19
2.1. KENTLEŞME.....	19
2.1.1. Dünyada Kentleşme Süreci.....	19
2.1.2. Türkiye'nin Kentleşme Süreci.....	21
2.2. ÜLKE İÇİ GÖÇ HAREKETLERİ.....	23
2.2.1. İstanbul' un Göç Süreci.....	26
2.2.2. Tersine Göç Programı.....	27
2.3. İSTANBUL'DAN GÖÇ.....	32
2.3.1. İstanbul'dan Göçe Dair Çoklu Mütakabiliyet Analizi.....	33
2.3.2. İstanbul'dan Göç Eden Kadınların Çoklu Mütakabiliyet Analizi.....	43
2.4. İSTANBUL'DAN GERİYE GÖÇ.....	48
2.4.1. Geriye Göçenlerin Profilleri.....	53
2.4.2. Geriye Göçenlerin İstanbul'a Göç Hikayeleri.....	53
2.4.3. Ordu'ya Dönüş.....	55
2.4.4. İstanbul Ordu Karşılaştırması.....	57

3. SONUÇ	59
KAYNAKÇA	62
EK.A. TERSİNE GÖÇ TABLOLARI	67
EK.B. KATEGORİLER	73
EK.C. MODALİTELER	75
EK.D. MÜLAKATLAR	80

KISALTMALAR

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

İBB: İstanbul Büyükşehir Belediyesi

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

TUİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNDESA: United Nations Department of Economic and Social Affairs

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 2.1: Zabıta Ekipleri ve Eşya Nakliyatı.....	29
Fotoğraf 2.2: 08.11.2013 Tarihli Akşam Gazetesi Haberi	31
Fotoğraf 2.3: 18.03 2013 Tarihli Miliyet Gazetesi Haberi	32
Fotoğraf 2.4: Görüşme 6'nın Gerçekleştiği Kayabaşı Mahallesi	52
Fotoğraf 2.5: Görüşme 9'un Gerçekleştiği İlküvez Köyü	53

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 2.1: Dünyanın 1950 ve 2050 Yıllarında Kentsel ve Kırsal Nüfusu	20
Grafik 2.2.: Göç Eden Nüfusun Yönü	25
Grafik 2.3: Göç Eden Nüfusun Göç Etme Nedeni	25

HARİTA LİSTESİ

Harita 2.1: Kentleşme Yüzdeleri ve 500.000 Üzeri Nüfuslu Kentsel Yerleşmeler, 2014	20
Harita 2.2: 2012 Kentleşme Oranları.....	22
Harita 2.3: 2014 Kentleşme Oranları.....	22
Harita 2.4: 1990 Yılı Ülke İçi Göç Haritası	23
Harita 2.5: 2000 Yılı Ülke İçi Göç Haritası	24
Harita 2.6: Tersine Göç Kapsamında Göç Veren İlçeler.....	29
Harita 2.7: Tersine Göç Kapsamında En Yoğun Göç Edilen İller.....	30
Harita 2.8: İstanbul'dan Göç Mütakabiliyet Haritası, Modaliteler.....	35
Harita 2.9: İstanbul'dan Göçen Gruplar	36
Harita 2.10: İstanbul'dan Göç.....	42
Harita 2.11: İstanbul'dan Göçen Kadınlar Çoklu Mütakabiliyet Haritası, Modaliteler.....	44
Harita 2.12: İstanbul'dan Göçen Kadın Grupları	45
Harita 2.13: Ordu İli ve Yapılan Görüşmeler.....	50

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1: Türkiye Kır-Kent Nüfusu ve Yüzdeleri.....	21
Tablo 2.2: 1975-2000 Yılları Arası Yerleşim Yerleri Arası Göç Hareketleri.....	23
Tablo 2.3: Yıllara Göre İstanbul Nüfusu	26
Tablo 2.4: İstanbul Yıllara Göre Göç.....	26
Tablo 2.5: Tersine Göç Kapsamında İstanbul'dan Ayrılanların Sayıları	28
Tablo 2.6: Grup ve Kümelerin İlişkisel Tablosu	37
Tablo 2.7: Grup ve Kümelerin Özellikleri	38
Tablo 2.8: Kadınlarda Grup ve Kümelerin Özellikleri	45
Tablo 2.9: Ordu Yıllara Göre Nüfus.....	48
Tablo 2.10: Ordu İli Yıllara Göre Göç.....	49
Tablo A.1: Tersine Göç Programı Kapsamında Yıllara Göre Geriye Göçenler ve Ayrıldıkları İlçeler ve İller.....	67
Tablo B.1: 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı Örneklem Anket Değişkenleri.....	73
Tablo C.1: İKA-YER (İkamet Edilen Yer).....	75
Tablo C.2: STATU-SEX (Statü ve Cinsiyet)	76
Tablo C.3: YAŞ-GRPSX (Yaş Grupları ve Cinsiyet)	76
Tablo C.4: RHH-SXD (Hane Halkı Reisine Yakınlık ve Cinsiyet).....	76
Tablo C.5: GOC-N-SXD-YASG1 (Göç Nedeni, Cinsiyet ve Yaş Grubu).....	77
Tablo C.6: EGT-SXD (Eğitim Durumu ve Cinsiyet)	77
Tablo C.7: MULK-SXG (Mülkiyet Durumu ve Cinsiyet).....	77
Tablo C.8: EKO 1-STATSX (Ekonomik Faaliyet, Statü ve Cinsiyet)	77
Tablo C.9: YAŞ-MEDENİ (Yaş ve Medeni Durum).....	78
Tablo C.10: IST-İLCEKKK (İstanbul İlçeleri ve Kır-Kent).....	78

ÖNSÖZ

Büyük bir merakla başladığım ancak zaman zaman ilerlemekte zorlandığım bu çalışmanın en önemli destekçisi olan, pek çok zaman akademik birikimi ve hayattaki duruşu ile zihnimi açan, sadece bir tez danışmanı olmanın çok ötesinde duran danışmanım Doç. Dr. Erbatur ÇAVUŞOĞLU'na, engin bilgi ve tecrübesini benimle paylaşan, araştırmanın önemli bir kısmının ortaya çıkmasına yardımcı olan Prof. Dr. Murat Güvenç'e, fikirleriyle çalışmayı zenginleştiren jüri üyeleri, Doç. Dr. Hürriyet ÖĞDÜL, Doç. Dr. Tuba İNAL ÇEKİÇ ve Yrd. Doç. Dr. Binnur ÖKTEM ÜNSAL'a içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmayı; insan hikayelerini öğrendiğim, beni insana dair meraklı kılan ve barış, sevgi ve dostluğa inandıran iki mücadeleci kadına, annem Ayşen AKGÜL ve ananem Nermin KANDEMİR'e atfediyorum. Ayrıca beni zenginleştiren Edin ZAIM'e, desteği için Mina ÇAKMAK'a, bu süreçte bana can yoldaşlığı yapan Melik ŞAH'a ve de çalışmanın gerçekleştirilmesinde en önemli role sahip olan görüşmecilere hayatlarını, evlerini ve hikayelerini açtıkları için teşekkür ediyorum.

Eylül, 2015

Bengisu ERTEK

İSTANBUL'DAN GERİYE GÖÇ

(Yüksek Lisans Tezi)

Bengisu ERTEK

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eylül 2015

ÖZET

İstanbul'dan Geriye Göç isimli bu çalışma, Türkiye'de iç göç araştırmalarında yeterince yer bulamamış geriye göç olgusunu, ülkenin en çok göç alan ve veren kenti İstanbul üzerinden incelemektedir. Çalışmanın amacı, İstanbul'a göç etmiş ancak tutunamayıp geri dönmek zorunda kalan insanların geri gitme nedenlerinin ve giden kişilerin profillerinin araştırılmasıdır. Bunun için anlamlı veriler üretmek amacıyla kullanılan çoklu mütekabiliyet analizi ile İstanbul'dan ayrılan kişiler gruplandırılmış ardından hedef grup seçilerek öznel hikayelerin kaybedilmemesi adına mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen mülakatlar doğrultusunda İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalan kişilerin zorlu süreçlerden geçtiği görülmüştür. Elde edilen bulgular doğrultusunda İstanbul'a gelip geri dönen kişilerin temelde ikiye ayrıldığı görülmüştür. İstanbul'u yeni bir hayat olarak değerlendirenler ve geçici bir durum olarak görenler. Yeni bir hayat beklentisiyle gidenler dönmek zorunda kalmış ve büyük bir hayal kırıklığı yaşamışlardır. İstanbul'da iş bulup, emekli olup tekrar memleketine dönmeyi hedefleyen pek çok kişi hedefine ulaşmadan geri dönmek durumunda kalmış, ancak büyük umutlarla giden kişiler kadar derin bir kayıp yaşamamışlardır.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : İstanbul, Ordu, Kır-kent ayrımı, iç göç, geriye göç, çoklu mütekabiliyet analizi

Sayfa Adedi : 127

Tez Yöneticisi : Doç. Dr. Erbatur ÇAVUŞOĞLU

REMIGRATION FROM ISTANBUL

(M.Sc. Thesis)

Bengisu ERTEK

MIMAR SINAN FINE ARTS UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

September 2015

SUMMARY

This research “Remigration from İstanbul” examines remigration that did not find enough space in the Turkish literature of internal migration by focusing on İstanbul, which has the most traffic of immigration and emigration. Aim of this work is to study the profiles and reasons of the people who were forced to return from İstanbul. To produce significant data, multiple correspondence analyses is used to group people who left İstanbul and interviews are done with the target group in order to preserve their personal stories. The interviews show that people who had to return have gone through difficult processes. In the light of analysis, people who migrated to İstanbul and had to go back split into two basic groups: Those who consider İstanbul as a chance for a new life and those who consider it as a temporary situation. Those who went to İstanbul for a new life and had to return experienced great disappointment. Many of the people who aimed to find a job and return homeland after retirement had to return from its fulfillment yet their disappointment is not profound as the people who migrated to İstanbul with great expectations.

Science Code :

Key Words : İstanbul, Ordu, Urban-rural distinction, internal migration, re-migration, multiple correspondence analysis

Page Number : 127

Supervisor : Ass. Prof. Erbatur ÇAVUŞOĞLU

1. GİRİŞ

Türkiye’de ve dünyada şehircilik ve sosyoloji çalışmaları kent ve kırsal arasında bir ayrım ortaya koyar. Bu ayrım yoğunlukla yerleşim yeri büyüklüğü, nüfus, kentteki yaşam tarzı, siyaset, katılım, suç oranları, kamusalılık, eğitim imkanları, yapılan işler gibi pek çok değişkenin yardımıyla kent ve kırsal arasında bir ikilik oluşturularak gerçekleştirilir. İnsanların mekan üzerinden şekillendiği ya da mekanları insanların şekillendirdiği kabulü ile kent ve kırsal tanımları yapılır ve bu tanımlar üzerinden insan profilleri ve yaşam biçimleri belirlenir.

Keleş (1973) kenti tanımlarken, belirli bir nüfus yoğunluğu ve toplumsal bütünleşme derecesinin gerekliliğinden bahseder. Kent “(...) içinde yaşayanların yoğunluğunun tarım dışı iş dallarında çalıştığı, nüfus yoğunluğuna sahip, insanların barınmadan eğlenmeye tüm ihtiyaçlarını karşıladığı ve sürekli bir toplumsal gelişim gösteren, bütünleşme derecesinin yüksek olduğu yerleşim” yeridir. (Keleş, 1973:26) Kırsal ise "yönetim durumu toplumsal ve ekonomik özellikleri ya da nüfus yoğunluğu yönünden kentten ayırt edilen, genellikle tarımsal uğraşta bulunmak gibi işlevlerle ayrılmış ve belirlenen, konutları ve öteki yapıları bu yaşamı yansıtan yerleşme biri-mi"dir. (Keleş, 1998: 93)

Sanayi kenti ve modern toplumun problemlerinin ortaya çıkışı ile birlikte kent kavramı sosyal bilim alanlarında tartışılmaya başlanmıştır. İnsan hareketliliğinin dünya tarihinde ilk defa bu denli hızlı olması ile birlikte göç olgusu araştırmalarda önem kazanmıştır.

“Birçok sosyal bilim alanında olduğu gibi sosyoloji için de temel ilgi alanı kent ve kentte gelişen sosyo-kültürel ve ekonomik ilişkilerdir. Kentsel yaşamda oluşan bu değişimleri gerek uzun tarihsel dönemler gerekse daha çok insan etkileşiminin kırsaldan kente farklılaşan boyutunu ortaya çıkarmak bağlamında sürekli inceleyen sosyologların birçoğu, toplumsal olandaki dönüşümü burada kavramaya yönelmişlerdir. Max Weber, Emile Durkheim, George Simmel gibi sosyologlar çeşitli yönlerden kenti ve kentsel yaşamı toplumsal dönüşümün niteliğini kavramak amacıyla incelemişlerdir. Türkiye’de de sosyologların birçoğu aynı yolu izlemişler ve halen izlemektedirler. Köy monografilerinden başlayıp, ülkemizin sanayileşme sürecinde yaşadığı göç ve sonrası toplumda ilişkilere değin araştırmalar sıklıkla yapılmış ve yapılmaktadır. Sosyoloji kent toplumunu anlamak için işlevli olabilecek, çözümlemesini mümkün kılacak kavramları kullanmak yoluna gider. Kendi karşılıklarını, kavram çiftlerini oluşturur. Üretim tarzlarını, tarihsel dönemleri, kenti ve kırsal, cemaati ve cemaati ayırır. “Kırsal toplumunu, ötekini, zihinsel bir tip olarak kurmanın” (Redfield’ten aktaran Kaya, 2009:5) ve özelliklerini araştırmanın nedeni, kentin farkını ortaya çıkarmaktır.” (Kaya, 2009:5)

Araştırmacılar modern kenti, kent ve kırsal arasındaki hareketliliği ve farklılığı anlamaya çalışmışlardır. “(...) şehir-kırsal ve kalkınmış-kalkınmamış şeklinde iki farklı

ekonomik ve sosyal sistem mevcuttur. Bunlar modernleşme ve kalkınma süreçlerinde yan yana bulunurlar. Bu birçok koloni toplumunda sürmüş bir şey ifade eder. Ve kolonici bir bakış anlamına gelir... Koloni hükümetlerinde işçi göçü temel sosyal problem olarak görülür..." (Barnett'ten aktaran Kaya, 2009)

Göç hareketliliğinin anlamlandırılması için ekonomi temelli göç kuramları üretilmiş, toplumsal yapının analizi için de farklı toplumsal gruplar detaylıca incelenmiş, toplumsal adaptasyon vurgusunun hakim olduğu pek çok çalışma yapılmıştır. Ancak yapılan çalışmaların çoğunda göç, kentleşme sürecini oluşturan demografik istatistikler olarak değerlendirilmiş, göç hikayelerindeki insani boyut rakamlarla gölgelenmiştir.

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna, fordist üretimden esnek üretime, modernizmden post-modernizme, ulus devletten küreselleşmeye geçişin yaşanması ile araştırmacıların alışageldiği göçün niteliği de değişmeye başlamıştır. Bireyin ortaya çıkışı, sınırların ortadan kalkması, göç hareketinin artık sadece kırdan kente göç şeklinde yaşanmıyor oluşu, günümüzde dünya nüfusunun %50'sinin kentlerde yaşaması insan hareketliliğinin sadece göç teorileri ve yapılan analizlerle açıklanmasını zorlaştırmaktadır.

Türkiye'de yaşanan sürece bakıldığında; 1. Dünya Savaşı'nın ardından önemli ölçüde nüfus kaybetmiş ve ekonomisi oldukça gerilemiş olan Türkiye 1929 Dünya Büyük Bunalımı'ndan da olumsuz etkilenmiştir. Fiilen dahil olmadığı 2. Dünya Savaşı'ndan ağır yaralar almış, ardından 1950'li yıllarda tarımda makineleşme ile kırdan kente göç başlamış, ülke önemli bir 'kentleşme' süreci içerisine girmiştir. 1975-1980 yılları arasında kırdan kente göç azalmaya, küçük ve orta ölçekli şehirler ortaya çıkmaya başlamıştır. Köyden şehire göç %17, şehirden şehire göç %49 ve şehirden köye göç %19 oranında gerçekleşmiştir. (Güreşçi, 2010: 80)

Türkiye'de yapılan göç çalışmaları incelendiğinde çalışmaların tarihsel ve kavramsal olarak ayrıştığı görülür. Saraçoğlu (2010)'nun belirttiği üzere 1980'lere kadar yoğun olarak devam eden kırdan kente göç fenomeni, araştırmacıların ekonomik ve toplumsal girdileri birleştirerek makro düzeyde Türkiye'deki iç göç dinamiğini anlamayı amaçladıkları araştırmalardır. İlhan Tekeli, Ruşen Keleş ve Tansı Şenyapılı gibi dönemin duayen isimleri göçü kapitalizme geçiş veya modernleşme sürecinin uzantısı olarak değerlendirdiler. Tekeli (2007), göçü kentleşme ve kentleşme üzerinden anlatır ve göçün yarattığı adaptasyon sorunlarını oldukça önemser. "Hemen hiç kimsenin aklına modernitenin meşruiyet kalıplarını sorgulamak, bunların yerine, kente yeni gelen bu kitlelerin kapasiteyle tutarlı, yeni

meşruiyet kalıpları önermek gelmemiştir.”(Tekeli, 2007: 462) Şenyapılı (1978) ve Keleş (1973) göç nedeniyle yaşanan hızlı kentleşme sürecinin neden olduğu sorunları anlatır. Ancak çalışmalarında Türkiye geneline yönelik toplumsal çıkarımlar yapmışlar, bireysel hikayelere değinmemişlerdir.

Keleş (1994), bazı bilim insanlarının söylediği “Türkiye’de kentleşmeden değil, kentlerin köyleşmesinden bahsedebiliriz” ifadesini doğrularken şunu anlatır; “kente gelenleri özümsemeyi kolaylaştırabilecek gerçek ve hızlı bir sanayileşmeye dayanamayan göç, kırsal alanların yoksulluğunu kentlere taşımaktan fazla işlev görmüyor Türkiye’de”. Bu durumun ispatı olarak da İstanbul nüfusunun %65’inin yaşadığı gecekonduları örnek gösterir.

“Tarımdan kopmuş ve kentte bulunan işlerden gelir sağlamaya uğraşan bu eski köylüleri, eski köylü nüfusu kentli saymak; kent yaşantısına uygun, ‘kent yaşantısıyla’ bütünleşme sorunlarına karşın ‘kentleşme süreci’ni yaşadıklarını benimsemek yanlış olmaz.” (Şenyapılı,1981:3)

Saraçoğlu’nun (2010) da belirttiği gibi bu tarz çalışmalar göçün kentlerde oluşturduğu toplumsal sorunlar ve değişim ise buna göre ya kapitalizmin sorunları ya da modernleşmenin sancıları olarak tespit edildiler. Bu dönemin göç araştırmalarının en belirgin eksikliği araştırma sorunsalının temelini göç olmamasıdır.

1985’ten itibaren kırdan kente göçün yavaşlaması ve 2000 yılından beri Türkiye’nin coğrafi konumu ve AB politikaları nedeniyle ülkeler arası göçün önem kazanması ile birlikte ülke içi göç çalışmalarının sayısı azalmıştır. 1985 sonrası dönemde ayrıca Kürt Meselesi ile birlikte ortaya çıkan başka türlü bir göç süreci yaşanmıştır. Ancak 1985 sonrası yapılan çalışmalar da Türkiye’deki iç göç süreçlerini göçün öznelini dahil ederek okumakta yetersiz kalmaktadır.

Göç hareketleri kır ve kent arasındaki yer değişikliği, ekonomik ve demografik girdiler ve göç teorileri ile açıklanmayacak kadar karmaşıklaşmıştır. Türkiye’de göç çalışmalarının çoğu, kırdan kente göç olgusu, kentleşme ve adaptasyon süreçleri üzerinden 1990’lara kadar kapsamlı olarak ele alınmış, insan hareketlerinin değişmesi ile birlikte literatürdeki göç teorileri¹ üzerinden kurgulanmıştır. Türkiye’de 1990’lı yıllara kadar yapılan göç araştırmalarındaki yaklaşım Tezcan (2011) tarafından şöyle özetlenmiştir: “Göç genellikle demografik bir vaka gibi düşünülmekte yahut sorun kalıplarının kentleşme yansımaları ile servis edilmektedir.” Bu nedenle göçün kendi süreci ve hareketliliği gözden kaçırılmakta,

¹ Kullanılan en yaygın teori Everett Lee’nin 1996 yılında ortaya koyduğu İtme Çekme Teorisi’dir.

insan ve mekan arasındaki ilişkilene iki boyutlu bir düzlemde anlaşılmaya çalışılmaktadır.

1990'lı yıllarla birlikte serbest piyasa ekonomisinin güçlenmesi, kentsel rantın önem kazanmaya başlaması, giderek artan prestij projeleri, 2000'li yıllar ile birlikte gelen liberalleşme ve eş zamanlı muhafazakarlaşma süreci, özelleştirmeler, kentsel dönüşüm projeleri Türkiye'nin bir değişim geçirmesine neden olmuştur. Sanayi yatırımlarının büyük kentlerden çekilmesi, inşaat ve hizmet odaklı sektörel dağılımın yaşanması insan hareketlerini de etkilemiştir. 1995-2000 yılları arasında köyden şehire göç %17, şehirden şehire göç %58 ve şehirden köye göç %18 oranında yaşanmıştır. (Güreşçi, 2010: 80)

"2007 yılında yayımlanan 1990 ve 2000 sayım örneklemeleri incelendiğinde, Türkiye'de göç sürecine ilişkin ilginç göstergeler elde edilmektedir. "Göç eden", son beş yılda il düzeyinde daimi ikametgahı değişen kişi şeklinde tanımlandığında, kentten kente göçlerin tüm göç akımlarının yaklaşık %70'ini kapsadığı, kırdan kente yönelik göçlerin kentten kıra aynı oranda ters yönlü göçlerle dengelendiği, kır içi göçlerin toplam göç akımları arasında ihmal edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. 1990 sayımından elde edilen bu oranların 2000 sayımında hemen hiç değişmediği saptanmıştır. Kent-kent göçlerinin belirgin ağırlığı, kırdan kente göç anlatısının ima ettiği kentsel dönüşüm süreçleriyle ilgili anlatının artık gerilerde kaldığına ve geçerliliğini yitirdiğine işaret eder." (Güvenç, 2009: 138)

1990-2000 yıllarında Türkiye'de ülke içi göçten bahsedildiğinde genel kanı, özellikle Güneydoğu illerinden gelenlerin İstanbul başta olmak üzere batı illerine yerleştiği ve daimi olarak bu illerde ikamet ettiği ayrıca küçük yerleşim yerlerinden büyük şehirlere olduğu yönündedir. Ancak demografik veriler incelendiğinde; İstanbul'a yaşanan göçün önemli bir kısmının Karadeniz illerinden gerçekleştiği ve yerleşim yerleri arasında yaşanan göçlerin dağılımının farklılaştığı görülmüştür.

Türkiye'de göç süreçlerinden en büyük darbeyi² alan İstanbul geçirdiği mübadele döneminin ardından 1950'li yıllarda yeni sakinleriyle tanışmış, yeni gelenler önceleri kent merkezindeki bekar evlerinde, sonrasında sanayi bölgelerinin etrafında kendi inşa ettikleri gecekonduarda yaşamışlardır.

"1960-1980'ler arası dönem, kentsel alanların kendi yapılarının ve bu yapılarıdaki dönüşmenin iç göçe damgasını vurduğu dönemdir. Sanayi toplumu olma yolunda hızlı bir ilerleme kaydedemeyen Türkiye'de kentsel alanlar hızla akan kırsal nüfusu aynı hızla emme gücüne sahip olamamışlardır. ... gecekonduarda yaşayan ve ikincil ekonomi sektörlerde geçimini sağlamaya çalışan bir göçmen kitlesi, kent nüfusunun ağırlıklı bir parçası haline gelmiştir; 'kentleşme' ve 'kentlileşme' farklılığı bu çerçevede tartışılmaya başlamıştır. Bu göçmen kitlesi, oluşan göç ağı ile birlikte göç dalgalarının sürekliliğini sağlamıştır." (İçduygu ve Sirkeci, 1998: 151)

1980'li yıllarla birlikte İstanbul'daki gecekondu apartmanlaşmaya, şehir çepçepere doğru yayılmaya başlamıştır. 2000'ler ile birlikte inşaat sektöründe yaşanan

² İstanbul'un geçirdiği göç süreci oldukça sancılı olmuştur. Bu dönemde eski kentlilerin algısında "...kentte bulunmaması bulunmasından daha yararlı bir zoraki hemşeri şeklinde bir göçmen prototipi" (Güvenç, 2009: 130) şekillenmiş, şehirdeki toplumsal yapıda büyük ayrışmalar meydana gelmiştir.

patlama, dünya kenti olma iddiası, planlanan ve uygulanan mega projeler, kentsel dönüşüm, kentsel rant değerlerinin yükselmesi ile bütünsel bir değişim yaşanmıştır. Günümüzde ise bu değişim 3. Boğaz Köprüsü, 3. Havalimanı, Kanal İstanbul başta olmak üzere devam eden projeler üzerinden devam etmektedir.

Türkiye'nin geçirdiği 85 yıllık sürecin ardından literatürdeki göç araştırmaları incelendiğinde, kentleşme, kırdan kente göç, adaptasyon ve bölgesel eşitsizlik vurgularının hakim olduğu, kentlerin özellikle büyük kentlerin cazibe merkezi olarak kabul edildiği görülmüştür. Ancak özellikle 2000 yılından itibaren kentsel mekana ve toplumsal yaşama yapılan müdahalelerin ardından, artan kentsel yoksulluk, kentsel dönüşüm süreçlerinin yarattığı ve ekseriyetle göz ardı edilen mağduriyetler bize büyük kentlerin kabul edildiğinin aksine cazibe merkezi olmayabileceklerinin ipuçlarını vermeye başlamıştır. Bu nedenle göçmenler bekledikleri yaşam koşullarına sahip olamamış, zorluklarla karşılaşmış ve kente tutunamamışlardır.

Göç edilen yere tutunamama hali etnisite, toplumsal cinsiyet, sınıf farklılıkları nedeniyle yaşanabileceği gibi kabul edilen toplumsal normlar, siyasi görüşler, kültürel farklılıklar nedeniyle de yaşanabilir. "Bazı kent sakinlerinin veya kesimlerinin kentin toplumsal-kamusal yaşamına istenen veya özlenen biçimde katılmayıp, göçmenin kent kültürüne yabancı bir yaşam sürmesiyle açıklanır." (Güvenç, 2009: 130) Bourdieu ve Wacquant (2014), Fransa'nın güneybatısında köylülerin kasaba ile kurduğu ilişki ve ait olamama öyküsü için "köylü, kendi evreninin en merkezinde, kendini çoktan yuvada hissetmediği bir dünya bulur" der. İstanbul için düşünüldüğünde, kendi "kentleşme" ve "kentleşme" süreci ile barışamamış bir kent, yeni sakinleri için yukarıdaki farklılıkların ötesinde bir ait olamama haline ve geçicilik durumuna neden olmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 1996 yılından beri Tersine Göç adlı bir program yürütmektedir. Program kapsamında İstanbul'dan ayrılmak isteyen düşük gelirli kişilerin nakliye ve ulaşım masrafları karşılanarak şehri terk etmeleri sağlanmaktadır. Belediyenin çözüm olarak ürettiği bu program bize, şehrin nüfus kapasitesinin aşıldığı ve rahatlatılması gerektiği kabulünün yanı sıra, kente tutunamamış ve kentten ayrılmak durumunda kalan kişilerin elenmesinin de erk tarafından kabul edildiğini söyler. İşte bu nedendir ki İstanbul'un geçirdiği göç sürecinin, bu güne kadar yapılan ve tutunamama hikayelerini kapsam dışı bırakan araştırmalar üzerinden değerlendirilmesi yanıltıcı olma tehlikesi taşır.

Hazırlanan çalışmada İstanbul'dan geriye göç araştırılırken göç ve geriye göç olgularının nasıl sınırlandırılacağı, dolayısıyla kimlerin göçünün araştırmaya dahil

edileceği önemli soru işaretlerinden biriydi. Bunun nedeni; gidilen yer, gitme nedeni, dahil olunan toplumsal sınıf farklılıklarından oluşan ayrı profillerin göç hareketliliğinin anlaşılmasında oldukça önemli olmasıdır.

Araştırma kapsamında Türkiye göç literatürü detaylı olarak taranmış ve yöntem araştırması yapılmıştır. Daha önce de bahsedildiği üzere, Türkiye’de göç çalışmalarının bir kısmı göçü temel soru haline getirmeden, kuram üzerinden ve nesnelleştirerek ele alır. Araştırmanın temel kaygısı, göçü demografik verilere indirgeyen araştırmaların gözden kaçırdığı, bireysel hikayeleri yani öznelci yaklaşımı göç araştırmalarına dahil etmektir.

Literatür araştırmasının yanı sıra gazete haberlerinin taranması sonucunda farklı profillerin İstanbul’dan ayrıldığı bilgisinin edinilmesi, İBB’nin Tersine Göç Programı ile İstanbul’da barınamayacak kadar yoksul olanları İstanbul dışına yerleşmeleri için transfer imkanı sağlaması İstanbul’dan geriye göç eden farklı profiller arasından başka yerlerden İstanbul’a gelip, İstanbul’da tutunamayan ve çoğunlukla geldikleri yere geri dönen kişilerin araştırma kapsamına dahil olmasına neden olmuştur.

Çalışmanın amacı; insan-yer ilişkisini ve insan hareketliliğinin; kent-kır ikiliğinin kabulü ve nesnelci yaklaşımların gölgesinde değil, anlamlı veriler ve öznelci yaklaşımın da araştırma yöntemlerine dahil edilerek anlaşılmaya çalışılmasıdır. Bu bağlamda, demografik verilerin içinde yok olmuş, İstanbul’a gelen ve kente tutunamayıp geri dönenler araştırmanın temel meselesi haline gelmiştir. Bu noktada yöntem belirlenirken Pierre Bourdieu sosyolojisinden faydalanılmıştır. “Nesnelci ve öznelci bilgi tarzları arasındaki görünürde aşılması olan uyumsuzluğun, simgeselin çözümlenmesi ile maddeselin çözümlenmesinin ayrılığının, nihayet kuram ile ampirik araştırma arasındaki süregelen ayrılığın ötesine geçmek için çaba gösterir”(Bourdieu ve Wacquant, 2014:36)

Bourdieu salt teorizme veya salt metodolojizme ağırlık verilmesine karşıdır. Kuram ve metodolojinin birbirlerini desteklemesi gerektiğini savunur. Veri üretiminin nesnenin kuramsal inşası ile olan kaçınılmaz bağından bahseder.

“Metodolojizm, yöntem üzerine düşünümün, bilimsel çalışmada etkin kullanımından ayrılması ve yöntemi yöntem için geliştirmek şeklinde tanımlanabilir. Bourdieu, ayrı bir uzmanlık olarak tasarlanan “yöntembilim”de, yöntemi nesneden kopararak yöntemin kuramsal inşası sorununu göstergelerin ve gözlemlerin teknik kullanımına indirgeyen bir akademizm biçimi görür. “Yöntembilimin bilimcinin hocası ya da ustası değil, daima öğrencisi olduğunu” unutan böylesi bir yöntembilimsel fetişizm, önceden inşa edilmiş nesnelci bilim kisvesine büründürmeye mahkumdur ve bilimsel bir miyoplığa düşme tehlikesini beraberinde getirir.” (Bourdieu ve Wacquant, 2014: 33)

TUİK Genel Nüfus Sayımlarının ve ADNKS verilerine bakıldığında İstanbul’dan geriye dönenlerin sayısının göz ardı edilebilecek miktarda olduğu düşünülebilir.

Ancak İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin uyguladığı Tersine Göç Programı hakkında İBB'den alınan bilgilendirme ve programa dair gazete haberlerinin incelenmesinin ardından, İstanbul'a göç ve İstanbul'dan geriye göçün özellikle bazı yerleşim yerleri için bir sirkülasyon olma ihtimali düşünülmüştür. Bu aşamada araştırmacının sorduğu sorulardan ilki; İstanbul, mevcut yaklaşımlara göre şehre göç edenler için uyum sağlanılamayan yerken, bu sirkülasyon içerisinde şehre dışarıdan gelenler kasıtlı olarak şehirde köklenmektense geçici olmayı tercih ediyor olabilir mi? İkinci soru ise; herkesin akın akın gelmek istediği İstanbul'dan gitmek isteyen insanların gitme nedenleri nelerdir?

İstanbul'dan geriye dönenlerle yapılacak mülakatların, bu soruları önemli ölçüde cevaplayacağı düşünülmüştür. Ancak geriye dönenler; sınıf, etnisite, toplumsal cinsiyet, din kavramlarında kümelenen ve Türkiye'nin farklı noktalarına giden insanlardan oluşmaktadır. Bu noktada TÜİK verileri ile bir sınıflandırma yaparak bireysel hikayelere ve aydınlatıcı cevaplara ulaşmak mümkün değildir.

Bu araştırmanın temel kaygısı, göçün pek çok nedeni olmasının yanı sıra bir tutunamama hali olma ihtimalidir. Bu nedenle, Türkiye'de yaşanan göç sürecinde üzerine pek düşünülmemiş 'geriye göç' olgusu seçilmiştir. Mekan olarak İstanbul'un seçilmesinin nedeni, yaşanan göç dalgasının en çok etkilediği şehir olmasıdır. İstanbul'dan geriye göç araştırılırken cevabı aranan sorular; kent kır ayrımı ve gündelik hayattaki değişikliklerdir.

Mekânsal müdahaleler, kentsel politikalar, kır-kent ayrımı, toplum ve mekan ilişkisi üzerinden araştırma içerisinde şu alt soruların da cevapları aranmaktadır.

- İstanbul'a gelenler yerleşmek için mi gelir?
- İstanbul kimi kabul eder?
- İstanbul'dan kim gider?
- İstanbul ve İstanbul dışındaki yerleşim yerlerindeki yaşam tarzları ve koşullar arasındaki fark nedir?

Yukarıdaki sorular doğrultusunda İstanbul'a tutunamayıp geriye göç edenler araştırılırken öncelikle Türkiye'de yaşanan göç sürecine dair detaylı bir literatür taraması yapılmıştır. Göç süreçlerine dair literatürün ülke içi göç ve uluslararası göç olarak ikiye ayrıldığı; ülke içi göç literatürünün ise 1980 yılı itibari ile değişikliğe uğradığı görülmüştür. 1980 öncesi çalışmalar ağırlıklı olarak köyden kente göç ve kentleşme olguları ile ilgili olup, sonrası çalışmalar ise uluslararası göç ile ilgilidirler. Yapılan araştırmada mevcut literatürde 'ülke içi geriye göç' olgusuna yer verilmediği görülmüştür.

Ülke içi göç istatistikleri geriye göç verilerinin bulunması amacıyla incelendiğinde;

- 1975-2000 yılları arasında yerleşim yerleri arası göç
- 1975-2014 il ve bölge bazında alınan göç, verilen göç ve net göç hızları
- TÜİK 2000 yılı Türkiye Genel Sayım %5 Örneklem anketi
- 2011 TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması, yerleşim yeri niteliği, göç nedeni

verilerine ulaşılmıştır. 2000 yılı Türkiye Genel Sayım %5 Örneklem anketi dışındaki veriler incelendiğinde çıkılan yer ile gidilen yerin bağlantısının kurulmasının mümkün olmadığı görülmüştür. 2011 yılı TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması ülke genelinde göç verilerini paylaşmış ancak araştırmanın geneli yayınlanmamıştır. Bu durumda 2000 yılı anketindeki 5 yıl önce yaşanan yer sorusu yardımıyla 1995 yılında İstanbul'da ikamet edip, 2000 yılında İstanbul dışında yaşayanların verileri elde edilmiştir. 2011 yılının sonuçlarının yayınlanmaması nedeniyle 2000 yılı verileri araştırmada kullanılacak en güncel veri tabanıdır.

İstatistik veriler araştırılırken aynı zamanda gazete kaynakları taranmış, bu yolla İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Amirliği Yoksul Sevk Müdürlüğü'ne ulaşılmıştır. Müdürlük tarafından 1996 yılından beri yürütülen Tersine Göç Programı kapsamında, müdürlüğe başvurup şehirden ayrılanların sayıları, ayrıldıkları ilçeler ve gidilen iller öğrenilmiştir.

TÜİK 2000 yılı Türkiye Genel Sayım %5 Örneklem anketi veri seti 64 değişkenden oluşmaktadır ve her bir değişken çoklu seçenekler barındırmaktadır. Anket sonuçlarına göre, 1995 yılında İstanbul'da 2000 yılında ise İstanbul dışında yaşayan 26430 (%5) kişi bulunmaktadır. Bahsedildiği üzere veri seti oldukça büyüktür. Bu nedenle Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'nun pek çok çalışmasında kullandığı çoklu mütekabiliyet analizinin kullanılmasına karar verilmiş, Murat Güvenç'in çoklu mütekabiliyet analizi üzerinden geliştirdiği Katmanlar programı kullanılarak hazırlanmış analiz sonuçlarından faydalanılmıştır.

Çoklu mütekabiliyet analizi, çok değişkenli bir "çapraz tablonun satırları, sütunları veya aynı zamanda hem satırları hem de sütunları arasındaki ilişkiyi incelemek için kullanılabilir." (Löfgren, 2007: 258) "Mütekabiliyet analizi her sütuna koordinat atar, böylece sütunlar arasındaki ilişkiler bir grafikte temsil edilebilir." (Löfgren, 2007: 259) Analiz, "...kalitatif veri tablolarına uygulanan bir faktör analiz yöntemidir. Sütunlarda verilen öznitelikler (attributes), gözlem birimleri itibarıyla dağılım kalıplarına göre, gözlem birimleri ise sahip oldukları öznitelik profilleriyle tanımlanmaktadır." (Güvenç,

2009: 132). Bu analiz istatistiki verilerin ilişkiselliklerinin anlaşılmasını kolaylaştırmakta ve bu yolla anlamlı veriler üretilmesini sağlamaktadır.

Çoklu mütakabiliyet analizi verileri, 1995 yılında İstanbul'da yaşamış ve 2000 yılında artık İstanbul'da yaşamayan insanların hanehalkı büyüklüğü, ikamet ettikleri yerleşim birimi, statü, meslek, cinsiyet, yaş, aile reisi ile ilişki, göç nedeni, eğitim, mülkiyet, İstanbul'un neresinden ayrıldıkları bilgileri kullanılarak oluşturulmuştur. Bu durumda 12 farklı grup Türkiye'nin farklı bölgelerine dağılarak 15 farklı coğrafya oluşmaktadır. Elde edilen bilgiler İstanbul'dan ayrılan tüm insanları gruplandırarak belirli profillerin oluşturulmasına yardımcı olmuştur. Ortaya çıkan gruplar birbirleriyle farklı özelliklere sahiptir. İstanbul'dan ayrılan her grup tutunamayan veya geriye göçen değildir. Ayrıca kadınlar tüm bu gruplar içinde de ayrılmaktadırlar.

Elde edilen neticeler İstanbul'dan ayrılanların profillerine göre bize pek çok bilgi vermektedir. Ancak araştırmanın bir diğer amacı olan kişisel hikayelerin de dahil edilmesi nedeniyle çoklu mütakabiliyet analizinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda İstanbul'da tutunamayıp geri dönen kişilerle pilot mülakatlar yapılmasına karar verilmiştir. Analiz sonuçlarında kuzey ve doğu illerine göçenlerin belirgin bir şekilde ön plana çıktığı saptanmıştır. Doğu illerinin zorunlu göç olgusu ile değerlendirilmesi gerekmesi nedeniyle araştırma bölgesi olarak kuzey illerinden belirgin bir şekilde ön plana çıkan Ordu seçilmiştir.

İBB Basın Danışmanlığı'ndan geriye dönen kişilerin iletişim bilgileri e-mail yoluyla talep edilmiştir. 2014 yılında İstanbul'dan Ordu'ya giden 50 kişinin iletişim adresleri elde edilmiştir. Kasım 2014'te Ordu'ya gidilmeden yapılan telefon görüşmeleri neticesinde 12 kişi görüşmeyi kabul etmiştir. Telefon ile görüşülen kadınlar, görüşmeyi kabul etmemişlerdir. Kişilere iletişim bilgilerinin İBB'den alındığı ve yapılacak görüşmelerin yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacağı bilgisi verilmiş, görüşme kapsamının da kişilerin İstanbul'da yaşadığı sıkıntılar ve geri dönme nedenleri olduğu söylenmiştir. Görüşmeyi kabul edenlerin yaklaşımları oldukça olumlu olmuştur. Kasım ayı içerisinde 3 gün Ordu kent merkezinde konaklayarak 12 kişi ile 9 görüşme gerçekleştirilmiştir. Telefon ile görüşülen 12 kişiden 7'si ve eşleri ile ayrıca Ordu kent merkezinde tesadüf eseri 2 kişi ile yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Önceden görüşülmesi planlanan 5 kişiye ulaşamamıştır. Yeni görüşmecilerin ikisi de Ordu kent merkezinde çalışan garsonlardır. Görüşmelerin başlangıçları kayıt altına alınamamıştır. Bunun nedeni görüşmenin kapsamının açıklanması ve ses kaydına dair izin alınmasıdır. 2 görüşmenin teknik nedenlerden ötürü ses kaydı silinmiştir ancak yazılı olarak kaydı tutulmuştur.

Mülakatlar Ordu kent merkezinde, Ordu kent merkezinde bulunan kırsal nitelikli mahallelerde, Fatsa'da, Ünye'de ve Ünye'nin köylerinde gerçekleşmiştir. Görüşmelerden 5'i görüşmecilerin işyerinde, 3'ü kafede, 1'i evde gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilerin 4'ü kadın 8'i erkektir.

İstanbul'dan genellikle ciddi travmalarla ayrılan bu insanlara ulaşmak ve mülakatları gerçekleştirmek oldukça zor olmuştur. Görüşmelerin öncesinde gerçekleştirilen telefon görüşmelerinde araştırmanın kapsamının aktarımı, görüşmecilerin kabul etmesinin sağlanması güç bir süreç olmuştur. Görüşmelerin mekânsal olarak birbirlerinden uzak yerlerde gerçekleşmesi görüşme sayısının sınırlı kalmasının bir başka nedenidir.

Yapılan mülakatların ardından kadınların kendi içlerindeki ilişkisellik çoklu mütekabiliyet analizi ile anlaşılmaya çalışılmıştır. Hanehalkı büyüklüğü, ikamet ettikleri yerleşim birimi, statü, meslek, cinsiyet, yaş, aile reisi ile ilişki, göç nedeni, eğitim, mülkiyet, İstanbul'un neresinden ayrıldıkları bilgileri ile oluşturulan analiz neticesinde 4 farklı kadın grubunun Türkiye'ye dağılarak 6 farklı küme oluşturduğu görülmüştür. Kadınlar ve erkeklerin birlikte ele alındığı analizde kadınlar kendi içlerinde bir bütün gibi gözükmüşken, kadınlar arasında yapılan analizde farklılıklarını göstermiştir. Bu nedenle analiz neticesinde kayda değer bir şekilde Karadeniz Bölgesi'ne geri dönen kadınlarla mülakat yapılmasına karar verilmiştir. Mülakatların gerçekleştirileceği il olarak belirgin bir şekilde öne çıkan Kastamonu seçilmiş bu hususta İBB'den Kastamonu'nun köylerine dönen kadınların iletişim bilgileri talep edilmiştir. Ancak İBB talep edilen bilginin fazlasıyla detaylı olduğunu belirterek bilgi paylaşımını gerçekleştirilmemiştir. Görüşmelerin gerçekleştirilmesi adına Kastamonu ili Devrekani ve Taşköprü ilçeleri köy muhtarları ile görüşülmüş ve köylerde geriye dönen kadınlara dair veri toplanmaya çalışılmış ancak yeterli bilgi edinilememiştir.

Yapılan analizler sonucunda en belirgin şekilde ayrılan grup olan kadınlar ile gerçekleştirilmesi planlanan görüşmeler yapılamamıştır. Ancak yapılan çoklu mütekabiliyet analizi ve yapılan mülakatlar ışığında araştırma sorularının cevaplandırılması için oldukça önemli bulgular elde edilmiştir.

1. TÜRKİYE İÇ GÖÇ LİTERATÜRÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

“...Cumhuriyet tarihi, iç ve dış göçlerin tarihi olarak da yazılabilir.” (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 255) Türkiye tarihinde yaşanan önemli toplumsal gelişmelerle eş zamanlı ilerleyen göç olgusu, olayların hem nedeni hem de sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Olayların tarihi, ekonomik, politik akışıyla neden sonuç ilişkisi kurması nedeniyle göç, disiplinlerarası bir olgudur.

“Soyut çözümlenmeye dayalı bir tanımda göç, insanların belirli bir zaman boyutu içinde bir yerleşim alanından başka bir yerleşim alanına geçişi olarak anlatılmaktadır. Ancak, göç durağan bir olgu değil, nedenleri ve sonuçları ile birlikte algılanan bir süreçtir. Zaman ve mekan, neden ve sonuç unsurları; durağan bir olgu olmaktan daha çok bir süreç olması, göçün tanımlanma, ölçülme, çözümlenme, açıklanma ve yorumlanmasını hem kuramsal hem de görgül anlamda karmaşık bir hale getirmektedir. Göç kavramı bu karmaşıklığı içinde, bir yandan uzun bir sürecin farklı ama birbirleriyle ilişkili birimlerinin bir toplamı olarak ele alınmakta, diğer yandan belirli tipler için çözümlenmeye çalışılmakta ya da farklı bilimsel disiplinlerin özgül konuları olarak değişik boyutları ile incelenmektedir.” (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 260)

Türkiye’de geriye göç olgusu araştırılırken, Türkiye iç göç literatürü incelenmiştir. Yapılan incelemenin başlarında amaç geriye göç olgusuna dair bulguların toparlanmasıdır, geriye göç olgusunun Türkiye iç göç literatüründe zorunlu göçler dışında az yer bulması nedeniyle göç olgusuna dair yaklaşım ele alınmıştır. Türkiye iç göç süreçlerine dair yaklaşımlar incelenirken, göç olgusunun çoğunlukla göçe neden olan faktörler veya göçün neden olduğu sonuçlar şeklinde ele alındığı, zaman zaman göçmenlerin anlatının dışında bırakıldığı görülmüştür. Bu durumun dışında kalan çalışmalar da mevcuttur ancak göç genellikle ekonomik süreçler üzerinden açıklanmaktadır. “Türkiye’de içgöçe ilişkin herhangi bir açıklama girişimi ise, hareket noktası olarak ekonomik kalkınma-sanayileşme-modernleşme üçlüsünü seçmek durumundadır.” (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 261) Bu kısımda Türkiye iç göç süreçlerine farklı yaklaşımlar değerlendirilecektir.

“1940’lardan 1960’ların sonlarına kadar, Türkiye’de tarımsal yapı ve toplumsal değişim alan araştırmaları, sosyal bilimcilerin, özellikle sosyologların başlıca ilgi ve uğraş alanlarından biriydi...1960’lardan sonra ise, toplumda sosyal olaylara ve sosyal bilimlere ilginin artmasına da koşut olarak, monografik araştırmalar kadar toplumsal değişim araştırmaları da arttı.” (Boran’dan aktaran İçduygu ve Sirkeci, 1999: 265)

Tekeli (2007)’ye göre; Türkiye’de kentleşme süreci çok hızlı ve sancılı yaşanmıştır. Bunun iki ana sebebi göç alan kentlerin yeni göçmenlere istihdam ve altyapı sağlayamaması olarak açıklanabilir. Kentleşme olgusunu anlamak için önce

'köylülük' kavramını, kırsal alanda yaşanan dönüşümü ve göçmenlerin kentte yaşadıklarına değinmek gerekmektedir. Türkiye'de kentleşme olgusuyla ilgili yapılan araştırmalarda, 1950-55 yılları arasında beliren kırdan kente göç sıçraması genellikle tarımda makineleşme ile açıklanmıştır. Marshall yardımları aracılığıyla tarımda makineleşme sürecine girildiği ve tarıma sokulan her bir traktörün 10 işgücünü açığa çıkardığı gibi bir varsayımdan hareketle, köyde işsiz kalan çiftçilerin haliyle şehre göç ettiği açıklanmıştır. Ancak Tekeli'nin de altını çizdiği gibi, ilk bakışta son derece ikna edici gibi görünen bu açıklama, göç olgusunun bir diğer boyutunu göz ardı etmiştir. Bu açıklama yaşanan bu hızlı göç dalgasını kentin çekici unsurlarıyla değil de kırların itici unsurlarına dayandırmaktadır. Ancak bakıldığında, Türkiye'de ekilebilecek toprak miktarı 1956 yılında en üst sınırlarına varmıştı. Bu ekilen toprak miktarındaki artış, sadece makina kullanılan değil hayvanla işlenen toprak yüzdesinde de bir artışa işaret etti. Kırsal alanda da üretim arttığı ve sektördeki makineleşme yeterli seviyede olmadığı için, tarımda toplam emek talebi azalmadı, aksine arttı. Bu durumda köyde kalan çiftçiler daha çok çalışmak zorunda kaldılar ve emek talepleri de arttı. Bu durumda makineleşmenin kente göçte birincil sebep olduğu varsayımının yanlış olduğunu söyleyebiliriz. 1956-62 yılları arasında sektördeki traktör sayısında büyük bir değişiklik olmamasına rağmen kırdan kente göçün aynı oranlarda seyretmesi de bunu doğrular niteliktedir.

60'lı yıllarda sosyalist siyasetin de etkisiyle köy sorunu daha etraflıca ele alınmaya başlanmıştır. Bu konuda daha geniş çaplı araştırmaların yapıldığı bu dönemde kırdan kente göçün köylerin yaşadığı dönüşüm kalıplarıyla ilişkili olabileceği görülmüştür. Bu dönemin en önemli araştırmalarından biri Mübeccel Kıray'ın 1964-1965 yıllarında Çukurova bölgesindeki dört köyün karşılaştırılmasını yaptığı çalışmadır. Kıray, tarımda makineleşme ve feodal düzenin devlet eliyle kırılmaya çalışılması sonucu köylerde yeni pozisyonların ortaya çıktığını söylemektedir. Bu araştırmalar aracılığıyla kente göçün aynı zamanda kentteki gelişmelerle de açıklanabileceği saptanmıştır. Eğer kentler yeterli altyapı ve istihdamı sağlayabilseydi, kırdaki çözülme daha da hızlı yaşanacaktı. 60'larda Avrupa'ya göç hareketi de kentlerin göç yükünü azaltan bir durumdur. 80'ler sonrasında kırsal dönüşümle ilgili çalışmalar yoğunluğunu kaybetti. Bu süreçte seracılık ve sulu tarımın artması dolayısıyla tarımdaki emek talebini artıran gelişmeler de olmuştur.

Günümüzde kente yoğun göç sonucu birçok köyün ana nüfusunu emeklilerin oluşturduğu bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi köylerde emekli nüfusun Pazar için üretime katılmaz, emekli maaşlarıyla ya da yurtdışından gelen parayla geçimini sürdürmektedir. Hatta bazı emekli köylerinde nüfus artışı bile gözlemlenmiştir. Bu

durum, Tekeli'nin (2007) de değindiği gibi şunu akıllara getirir: "emekli aylıklarıyla yaşam sürdürülüyorsa, köye bir geriye dönüşün bulunması gerekir". Tekeli (2007) belirtmektedir ki, köylerde 1980 sonrasında yaşanan dönüşümleri kategorize edecek kapsamlı bir çalışma henüz bulunmamaktadır. Ayrıca ilk dönem yaşanan göçlere göre, göçün niteliği değişmektedir.

"Artık hakim olan göç eğilimi kentten kente olan göçlerdir. Bu göçler kırdan kente olan göçlere göre daha akışkandır. Göç edenler gittikleri yerlerde çok daha az uyum sorunu yaşamaktadırlar. Sistemin akışkanlığı artmıştır. Nüfusun dağılımı ekonomik fırsatlara daha kolayca uyum sağlamaktadır. Göçün sistemin etkin çalışmasını sağlamakta katkısı daha çok artmıştır." (Tekeli, 2007: 449)

Kentleşme ile ilgili yapılan çalışmalar genel olarak süreci üç ana başlıkta incelemişlerdir. Bunlar kentte konut edinme ve gecekondular, emek piyasasında gecekondular ve enformel sektör, kentteki kültürel dönüşümler olarak sıralanabilir. Devlet politikaları açısından bu konu genellikle göçmenlerin kentleşmesi ekseninde ele alınmıştır. Kentleşme terimi zaten kendi içinde bu problemleri durumu yansıtmaktadır. Halk tarafından değil elitler tarafından üretilmiş bir terim olarak kentleşme, göçmenlerin belirli bir zaman sonra modernleşeceğini ve kente uyumlanacağını öngörür. Bu tek taraflı ve çizgisel bakışla Türkiye'de kentleşmeyi açıklamak mümkün görünmemektedir. Kente göç eden köylülerin kentle ilişkisi, kentte yaşadıkları dönüşüm ve kenti nasıl dönüştürdükleri de araştırılması gereken önemli noktalar.

Erman'a (1996) göre, göç dalgaları altında ezilen kentler ve kent yerlileri, ortaya çıkan olumsuzluklardan göçmeni suçlamışlardır. Bu bakış açısından, köyden kente göç edenler, kentlerin hizmet olanaklarını zorluyorlardı, gecekondularıyla kentleri köylere dönüştürüyorlardı, hem fiziki hem de kültürel çevreyi varlıkları ve yaşam biçimleriyle kirletiyorlardı. 1970'lerde seçkinler tarafından "kültürel yozlaşma" olarak tanımlanan arabeskin kaynağı olmuşlardır. 1980 ve 1990'larda, siyasal İslam'ın gelişeceği ortamı oluşturmuşlardır. Önceleri modernleşme bakış açısı içinde sosyal, kültürel, politik ve ekonomik olarak marjinal olarak tanımlanan kentteki göçmenler, 1990 Türkiye'sinde politikayı ve kültürlü belirler hale geldiler.

"Köyden kente göç edenlerin yeni yaşam çevreleriyle uyum sağlayıp onunla bütünleşerek bir kent insanına mı dönüştüğü, yoksa bunu çeşitli nedenlerle gerçekleştirilemeyip, köyden taşıdığı alışkanlık ve değerleri kentte de sürdürerek köylü mü kaldığı sorusuna cevap arayan sosyal bilimciler göçmenlerin kentle kültürel ve sosyal ilişkiler açısından bütünleşmediğini vurgulayıp, şu tanımlamaları yapmışlardır: ne köylü ne de kentli olabildikleri (Şenyapılı, 1978: 44), hem köylerinden kopmuş köylü ("uprooted villages") hem de kabullenilmeyen kentli ("unaccepted city dwellers") oldukları (Karpas, 1976: 114), aynı zamanda hem köylü hem de kentli sayılabilecek tutum ve davranışlara bir arada sahip oldukları (McGee, 1975: 145), köylü olmaktan uzaklaştıkları ama henüz kentli de olmadıkları (Keleş, 1972: 181), tarımdan kopmuş oldukları ve kentteki işlerden gelir sağlamaya çalıştıkları için "kentleşen köylü" oldukları (Şenyapılı, 1982a: 62), köyü ve köy kültürünü, özellikle kentin gecekondular yerleşim alanlarında yeniden ürettikleri, dolayısıyla köylü oldukları (Mangin, 1970: 45; Abu-Lughod, 1961: 22-23) şeklinde cevaplamışlardır. Buna bağlı olarak, "kent köylüleşmesi" söylemi içinde kent göçmeni,

"kent köylüsü" (city peasants) (Suzuki, 1966: 431) "yeni kentli" (Erder, 1995: 106). olarak tanımlanmışlardır." (Erman, 1996: 290)

Kırdan kente göç eden göçmenlerin kent yaşamına uyum sağlamaları hemşehrilik kavramı önemli rol oynamaktadır. Ancak kente uyumda önemli bir avantaj olan hemşehrilik aynı zamanda göçmenleri kendi köylü akraba ve tanıdıklarıyla aynı sosyal çevrede yaşamaya ittiği için onları kafalarındaki kentlilik kavramından da uzaklaştırır ya da kentlileşmelerine engel olmaktadır diyebiliriz. Kıray'ın da dediği gibi hemşehrilik, "tampon mekanizmaları bir yandan toplumsal değişimle ortaya çıkan boşlukları doldurarak olumlu bir görev yaparken, öte yandan eski geleneksel yapıya ait özellikleri korumakta, modern, kentsel sanayi yapısına doğru olan değişmeyi, yeniliği engellemektedir." (Kıray, 1968: 93) "Cemaat ilişkilerinin yarattığı "hemşehri" kimliği, modern ulus devletinin yurttaş kimliği ile çelişmekte, kentteki göçmenin aidiyet hissini ve sorumluluğunu esas olarak hemşehrilik belirlemektedir. Böylece kentteki göçmen yeni çevresiyle bütünleşmek yerine, yeni çevresinde kendi çevresini yaratmaktadır." (Erman, 1996: 300)

Tahire Erman (1996) "Kentteki Göçmen ve Kent/Köy Kimliği" adlı çalışmasında, göçmenlerin dışarıdan nasıl göründüklerinden ziyade, göçmenlerin kendilerini nasıl gördüklerini araştırmıştır.

"Kısaca özetlemek gerekirse, kentli olmak, kendini kentli olarak düşünmek, göçmen için, kentte yaşanan yıllar sonucunda kazanılan bir kimlik olmaktan çok, bir yaşam biçiminin, bir ilişkiler ağının, "şehrin yerlileri" tarafından kabul edilmişliğin bir ifadesidir. Göçmen kendisini, hep köylülerle zaman geçiren, çevresinde hep köylü olan, kentin yerlileri tarafından kendilerinden farklı olarak görülen, ve sonuçta pek kabul görmeyen, kentlilerin sahip oldukları maddi olanaklardan ve kültür ve eğitim avantajlarından yoksun birisi olarak görmekte, ve sonuçta, "Ben hiç şehirliyim diye düşünmüyüm" demektedir." (Erman, 1996: 300)

1996 yılında yayınlanan çalışmada Tahire Erman; kent/köy ayrımı, hemşehrilik ve toplumsal cinsiyet açısından bir kimlik araştırması yapmış ve o yılların değişen Türkiye'deki önemli bir kırılma noktasında geleceğe yönelik kapıyı açık bırakmıştır. O yıllardan günümüze Türkiye'de aşağıda bahsedilen "köylü" ve "kentli" tanımlarının değiştiği aşikardır. Mağduriyetler ve dezavantajlar bu ikilik içindeki taraflar arasında devredilmiştir. Tarafların aldıkları konumların değiştiğinden söz edebilmekteyiz ancak bahsedilen ikilik bir "tutunma" ve "tutunamama" hali olarak hala devam etmektedir.

"1980'lerden beri izlenen ekonomik politikalar sonucunda artan ekonomik farklılığın özellikle geçekonduda yaşayan kentli göçmen aleyhine daha da arttığı; kültürel zıtlığın ve dinin politikleştiği ve ideolojik bağlamda körüklendiği günümüzde, kendini "modern kentli" kesime karşı sosyal ve ekonomik olarak dezavantajlı hisseden ve bunun kırıklığını yaşayan kentteki köy kökenli göçmen için, Refah Partisi, Batı ideolojisini ve resmi Kemalist ideolojiyi sorgulayan tavrıyla, bir sığınma ya da başkaldırı alanı yaratmış bulunmaktadır. Bu modern Batıya alternatif dünya görüşü içinde, "köylü" ve "kentli" tanımlarının değişikliğe uğrayıp uğramayacağı zaman içinde görülecektir." (Erman, 1996: 301)

Ekonomik ve politik rollerin yanı sıra cinsiyet rolleri de göç olgusunun neden ve sonuçlarını ciddi bir şekilde etkiler. Bunu araştıran Erman (1996) geleneksel kadın rollerinin kentsel kimlik edinmede zorlaştırıcı bir unsur olduğunun altını çizmektedir. "Kadın göçmen olmak kentli hissetmeyi zorlaştırmakta mıdır?" (Erman,1996: 301) Farklı toplumsal cinsiyet rollerinin göç olgusuna etkisini araştıran Erman, geleneksel kadın rollerinin kentsel kimlik edinmede zorlaştırıcı bir unsur olduğunun altını çizmektedir. Bunun sebebi geleneksel kadın rollerinin kadını eve bağlı olarak tanımlamasıdır. Özellikle Sünni kesimde, kadının ev dışında varlık göstermesine karşı çıkan ahlaki anlayış, kadını ev ve çevresinde tutulmasına sebep olmaktadır. Bu durum göçmen kadınlarının kendilerini "köylü" olarak nitelendirmesinde önemli bir etken olarak gösterilebilir. Bunun yanında "modernleşen gecekondulu kadınlar" kentli olabilmenin ancak kendi istek ve çabalarıyla mümkün olduğunu açıklamaktadır. (Özal devri ve bireyselleşme etkisindeki) Bu anlayışa göre kadın kendini köy ve köye ait olgulardan uzaklaştırıp, köylü olma hissinden kurtulabilir ve "kentli" mertebesine yükseltilmektedir. "Toplumsal şartların kendilerine tanımadığı kentli kimliğini bu kadınlar, kişisel çabaları ile modern dış görünüşleri aracılığıyla elde etme azmindedirler." (Erman, 1996: 302)

Zamanlarının büyük bir bölümünü evlerde ya da evlerin bir uzantısı olan yarı kamusal mekanlarda diğer köyden göç etmiş kadınlarla geçiren ve mahallenin sosyal denetimi altında yaşayan, kentte "fazla değişmemesi" amaçlanan göçmen kadınların kendilerini köylü hissetmeleri, kentli kadınlardan farklı görmeleri beklenmedik bir olay değildir. Nitekim bazı göçmen kadınlar, "Şehirli gibi olamayız. Ne de olsa kapalıyız, açık olamayız" demiş, özellikle kentte büyümüş genç kadınlar, içinde buldukları "köylü toplumu"nun kendilerinin istedikleri gibi davranma ve giyinmelerine izin vermediğinden yakınmışlardır.

Tüm bunların ışığında Türkiye iç göç süreçleri incelendiğinde bu süreçlerin farklı araştırmacılar tarafından farklı evrelere ayrıldığı görülmektedir. Örneğin, İçduygu ve Sirkeci (1999), Türkiye'de iç göç süreçlerinin "1923'ten 1950'ye", "1950'ler ve 60'lar", "1960'lar, 70'ler ve 80'ler" ve "1980 sonrası" olmak üzere dört temel döneme ayrıldığını belirtmektedirler. Bu ayrımı da göç ile ilgili sorunsalların farklılaştırılmasıyla temellendirirler. İlk dönem genellikle tayin nedenli göçlerin yaşandığı ve kentli nüfusun sadece yüzde üç arttığı görülmektedir. 1950'li yıllarla birlikte "(...) tarımın makineleşmesi, geleneksel toprak sahipliği rejiminin değişmesi, topraksızlaşma ya da toprakların belirli ellerde toplanması, ulaşım koşullarındaki gelişmeler" gibi etkenlerle köylerden kopuş başlamış, kente göç hızlanmıştır. (1999: 262) 1960-1980'ler arası dönemde kırdan kente göçenler kentte barınma ve

istihdam problemleri yaşamıştır. 1970-1980 arası dönem kentten kente göçün yoğunlaştığı dönemdir. 1980 ve 1990'lı yıllarda serbest piyasa ekonomisi, özelleştirmeler ve bireysel hayatın ön plana çıkması ile hareketlilik artmış aynı zamanda siyasi süreçlerden dolayı ülke Doğu ve Güneydoğu'dan zorunlu göçler yaşanmıştır.

İçduygu ve Sirkeci, dört temel döneme ayırdığı göç süreçlerinin ilki olan kırdan kente göçü itme-çekme teorisi ile şöyle açıklarlar;

“...ilk dönem bir yandan kentin “çekiciliği” ile açıklanabilirken öte yandan kırsal bölgelerde yaşamın zorlaşması ve ekonomik anlamda bir zayıflamanın gündeme gelmesi, dolayısıyla köy kaynaklı “itici” faktörlerin etkisiyle de açıklanabilir.” (1999:262) “Bu noktada, kentin çekiciliği ve köyün iticiliği arasında, bir öncelik sonralık ilişkisi tanımlamak yerine, ikisi arasında bir örtüşmeden bahsetmek daha nesnel bir yaklaşımdır.” (Akşit, B.'den aktaran İçduygu ve Sirkeci, 1999: 262)

İkinci dönemde ise; “Türkiye'deki iç göç hareketlerine 1960'lı yıllarla birlikte dışgöçün eklenmesinin içgöçe yeni dinamikler getirdiği savı da geçerlidir.” (1999: 263) Sanılanın aksine Türkiye'deki göç örüntüsü sadece kırdan kente göçten ibaret değildir. Üçüncü dönem kentten kente göçün önemli ölçüde arttığı dönemdir. “1980'ler ve sonrasında, içgöç açısından da Türkiye'de yeni bir dönem ifade ettiğine işaret etmeliyiz: İvmesi artan bir mekânsal ve toplumsal hareketliliğin bütün ülkede yaygınlaşması” süreci başlamıştır. (1999: 263)

İç göç süreçlerini farklı bir biçimde ele alan Özbay (1999) ise 1985'ten itibaren yaşanan göç dalgasının anlaşılması için önceki göç dalgaları ile karşılaştırılması gerektiğini belirtmektedir. 1935-1990 yılları arasında yapılan 5 yıllık nüfus sayımlarına göre İstanbul için üç ana göç dalgası görülmektedir. İlk dalga 1950-1960 yılları arasında yaşanmıştır. Bu dalga ülke genelinde kırdan kente yaşanan genel göç dalgasıdır ancak sonrasında göç eden nüfusa oranla oldukça küçüktür. “1950'lerde gelen göçmenlerin hem İstanbul'un yerleşik halkının hakimiyeti altına girdiği hem de “kentlileştiği” söylenebilir.” (1999: 61) İkinci göç dalgası 1960'lı yılların ortalarında başlamış, kırsal alandan kentsel sanayi merkezlerine işgücü göçü şeklinde yaşanmıştır. 1960'lara kadar göçmenler genç erkeklerken, bu dönemden itibaren aileler de göç etmeye başlamışlardır. “Mübeccel Kıray 1960'larda İstanbul'un konut alanlarının modern kentlerdeki gibi keskin bir toplumsal farklılaşma göstermediğinden söz eder. Kırsal alanlardan gelen ve enformel sektörde çalışan göçmenlerin yanı sıra beyaz ve mavi yakalı kent yoksullarını barındıran gecekondu bölgeleri bile sanıldığı kadar homojen değildir.” (Saraçoğlu, 2010: 3) Üçüncü göç dalgası ise 1980'li yıllarda yaşanmıştır. Ancak bu dalga kırdan kente göç olarak adlandırılmamaktadır.

Peker (1999) ise, ülke içi göç ve kentleşme süreçlerini ikiye ayırmaktadır. Birincisi 1950-1980 döneminde liberal politikanın egemen olmaya çalıştığı ancak kamunu ön planda olduğu örüntü, “ikinci örüntü ise, kamunun üretimden vazgeçmesi, küçültülmesi (özelleştirme) gibi fikirlerin öncülüğünde ekonomik liberalizme geçiş ve ekonominin uluslararası nitelik kazanma sürecinde yaşanan kent-kent arası göçler ile hakim kentlerin büyük kentlere dönüşmesinin yanı sıra, bölge çekim merkezlerinin oluşma sürecidir.” (Peker, 1999: 300)

Peker, 1950-1997 yılları arasında yaşanan içgöç hareketlerini ve göçmenlerin durumunu dört başlık altında incelemeyi önermektedir. Bu başlıklar;

“a) Göç edenlerin varış noktasındaki barınma koşullarındaki değişim ve bunun zaman içinde kentsel konut piyasasını etkilemesi, b) Göç edenlerin kentsel üretim sürecine katılımlarında, kalkış noktasındaki emeğin niteliğinin kentsel işlere uygunsuzluğunun yanı sıra, ülkenin değişen ekonomik politikaları sonucu, bu yeni kentlilerin kentsel iş yerine türedi işlerde yoğunlaşmaları ve örgütsüzleşmeleri nedeniyle kentsel iş piyasasındaki değişimle, c) Göçmenlerin, varış noktasındaki ilişkiler bütünü, kalkış noktasının aile kurumu eksenindeki değerleri ile sürdürmesi ve kentten karmaşık ilişkiler ağı ve boyutları karşısında, aile kurumu eksenli ilişkiler ağını din kurumu ile pekiştirmesi, d) Kalkış-varış noktaları arasındaki ücret farkı ile, işçileşme-türedi işlerde çalışma sonucunda sınıfsal farklılaşma.” (Peker, 1999: 297)

Kente tutunmak konusunda Peker, göçmenlerin kente ilk geldikleri ve kentte bir süre yaşadıkları sonraki hallerini şöyle açıklar;

“Kır kökenli göçmenler ile zorunlu göçmenlerin kalkış noktasındaki eğitim ve dünya ufku, göç başlangıcında yeni arayışları içermediği için, göçmen kentteki yaşamını başlangıçta fazla sorgulamamaktadır. Kentte kalış süreci uzadıkça, kendisinin ve çocuklarının sistemdeki yerini, geleceğini sorgulamakta, giderek kentten memnuniyet derecesi azalmaktadır. Kentli gibi yaşamadığı, kentten nimetlerinden yeterince yararlanmadığı için sürekli kalkış noktasını düşünmekte, fakat dönüşün hayal olduğunu kendisi de bildiği için aile ve din kurumuna sarılmaktadır.” (Peker, 1999: 302)

Şu ana kadar ele alınan araştırmalar 1990’lı yıllara kadar olan kırdan kente göçü ve etkilerini farklı evrelere ayırarak incelemişlerdir. İnsanların geriye göç yani göç ettikleri kentten memleketlerine dönüş olgusuna dikkat çeken ilk çalışma Sema Erder tarafından yapılmıştır. Erder’in (1995) belirttiği üzere İstanbul’da 1990’lı yıllarda kırsal alanlar küçülmekte ve kentsel yerleşimlere dönüşmektedir. 1990 %5 anketine göre yaptığı çalışma sonrasında “kuşkusuz göç tek yönlü bir hareket değildir. Aynı dönemde çok insan da İstanbul’dan ayrılmıştır. Bunların bir kısmını memleketlerine geri dönenler oluşturmaktadır. İstanbul’dan Karadeniz ve Orta Anadolu bölgelerine giden göçün bir kısmını, memleketine geri dönenler oluşturmuş görünmektedir.” (1995: 112)

“1990 nüfus sayımı verilerinin yüzde 5 örneklemini DiE tarafından yayınlanıncaya kadar, İstanbul’a gelen göçmenlerin yerleşme kalıpları hakkında güvenilir veriler yoktu.” Özbay’a göre; veri yetersizliğine rağmen göçü araştıran pek çok eser önemli açıklamalar getirmiştir. Fakat bu eserlerde göçmenler sorun olarak görülmektedir. oysa ki “göç sorunun sadece bir bölümü göçmenlerin kendilerinden kaynaklanmakta, kentten kendi toplumsal yapısı da göçmenlerin bir sorun grubu olarak tanımlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.” (1995: 100)

Şu ana kadar ele alınan Türkiye iç göç araştırmaları 1990'lı yıllara kadar kentleşme, kentleşme vurguları üzerinden dönemlere ayrılarak özellikle kırdan kente göç olgusuna odaklanmışlardır. Ancak 2000'li yıllarda gelişen ekonomi-politik süreçlerin de etkisiyle Türkiye'de iç göç hareketlerinin bu tarz ikilikler üzerinden açıklanamayacak hale geldiği görülmektedir.

İçduygu ve Sirkeci'nin de belirttiği gibi büyük ve komplike bir sosyal ağın hem bir parçası hem de dönüştürücüsü olan göçün, "(...) toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığıdır; bu anlamda göç; bir sonuçtur. Bu arada göçün kendisinin de toplumsal ve ekonomik dönüşümlere katkıda bulunan bir etken olduğu unutulmamalıdır; bu çerçevede göç bir nedendir." (1999:262)

Modern Türkiye tarihi göç süreçleri ile var olmuştur denilebilir. "Bugün Türkiye'de, dolaylı ya da dolaysız olarak göçün bir türüne nesne olmamış bir aile bulmak hemen hemen imkansızdır. En kısa anlatımıyla bu, modernleşmenin kaçınılmaz sonuçlarından birisidir."(İçduygu ve Sirkeci, 1999:262)

Göçün bu denli etkili olduğu Türkiye'de araştırmacılar göç süreçleriyle yola çıkarak topluma dair bulgular elde etmeyi, Türkiye toplumunun nasıl bir toplum olduğunu anlamayı hedeflemişlerdir. Bunun için özellikle 1990 öncesi araştırmalarda göç tümevarım ekseninde incelenmiştir. Literatürde geriye göç olgusuna dair taramalar yapılmıştır. Bu noktada Erder'in (1995) çalışması öncü bir çalışma olarak görülmelidir. Ancak detaylı literatür taramasının ardından geriye göç olgusu üzerine hazırlanmış çalışmalara ulaşılammıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde geriye göç olgusuna dair elde edilen bulgular paylaşılacaktır.

2. İSTANBUL'DAN GERİYE GÖÇ

Çalışmanın bu bölümünde dünyada ve Türkiye'deki kentleşme süreçleri, Türkiye'deki iç göç süreçleri, İstanbul'un geçirdiği göç süreçleri ve günümüzde gelinen nokta istatistikî verilerle anlatılmakta ve İstanbul'dan geriye göçe dair İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yürüttüğü Tersine Göç Programı, program dahilinde İstanbul'dan ayrılanların bulguları paylaşılmaktadır. Ardından İstanbul'dan göç edenlere dair hazırlanan çoklu mütekabiliyet analizi değerlendirilmekte ve elde edilen veriler neticesinde yapılan mülakatlar anlatılmaktadır.

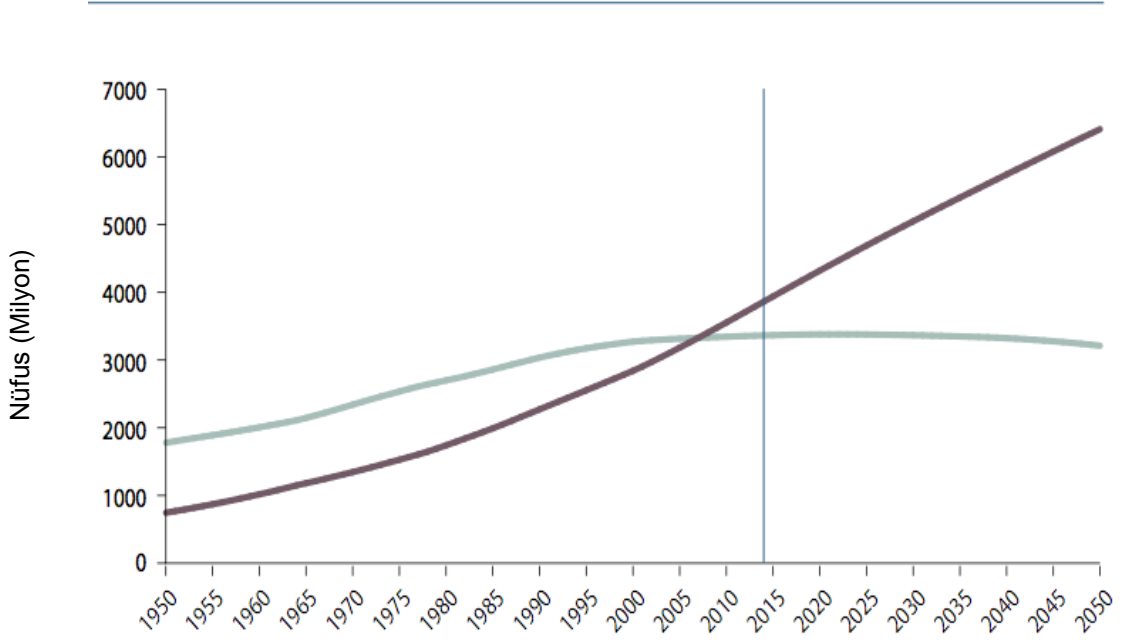
2.1. KENTLEŞME

Göç araştırmaları yapılırken kentleşme oranları göz önünde bulundurulmakta, göç süreçleri kentleşme ile birlikte ele alınmaktadır. Aşağıda dünyada ve Türkiye'deki kentleşme süreçlerinden bahsedilmektedir ancak görüleceği üzere kentleşme oranları göçü açıklarken yetersiz kalabilmektedir.

2.1.1. Dünyada Kentleşme Süreci

Dünyada kent nüfusu 2007 yılında ilk defa kır nüfusunu geçmiştir. UNDESA'nın hazırladığı 2014 yılı Dünya Kentleşme Beklentileri raporuna göre, dünya nüfusunun %54'ü şehirlerde yaşamaktadır. 1950 yılında bu oran %30 iken, 2050 yılı için öngörülen oran %66'dır.

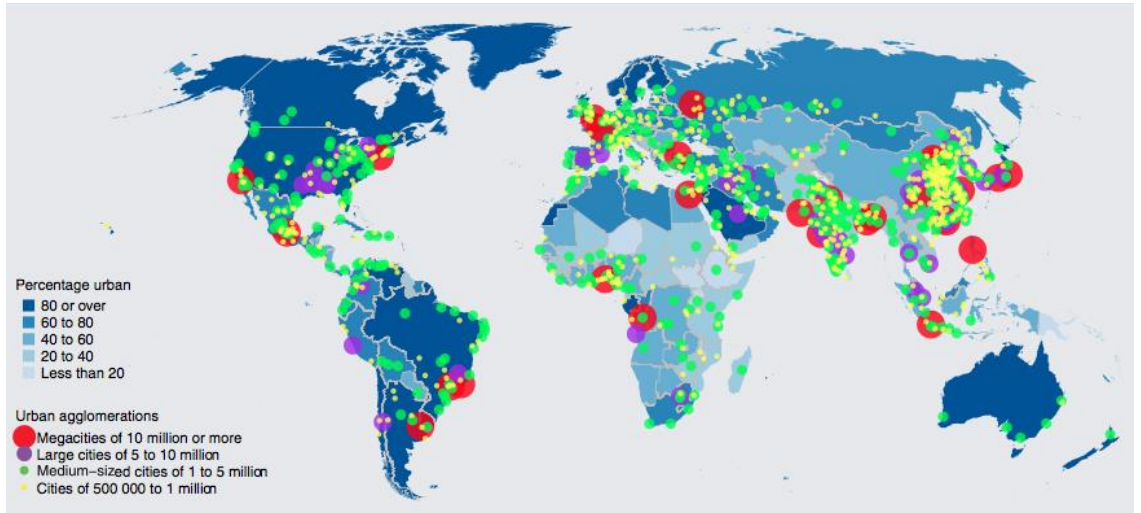
Grafik 2.1: Dünyanın 1950 ve 2050 Yıllarında Kentsel ve Kırsal Nüfusu

Kaynak: UNDESA

Dünyada kentleşme oranları bölgelere göre farklılık göstermektedir. Kuzey Amerika (%82), Latin Amerika ve Karayipler (%80) ve Avrupa (%73) yüksek kentleşme oranlarına sahipken, Afrika (%40) ve Asya (%48) en düşük oranlara sahiptir. 2050 yılı için öngörülen senaryo Afrika ve Asya'nın çok hızlı bir kentleşme süreci geçireceği yönündedir.

Harita 2.1: Kentleşme Yüzdeleri ve 500.000 Üzeri Nüfuslu Kentsel Yerleşmeler, 2014

Kaynak: UNDESA

Dünyada yaşanan hızlı nüfus hareketleri içinde bazı şehirler nüfus kaybetmektedirler. Bu şehirler çoğunlukla Asya'da ve Avrupa'da olup, nüfus

kaybının temel nedenleri düşük doğum oranları, ekonomik sebepler ve doğal felaketlerdir. Gelişmekte olan ülkelerde kentleşme süreci gelişmiş ülkelere nazaran daha hızlı yaşanır ancak aynı ekonomik kalkınmışlık seviyesine ulaşamaz.

2.1.2. Türkiye'nin Kentleşme Süreci

TÜİK verilerine göre Türkiye'nin kentleşme sürecine bakıldığında, 1950'li yılların ikinci yarısından itibaren kent ve kırsal oranlarındaki değişikliğin başladığı, 1980'li yılların ikinci yarısına gelmesi ile Türkiye nüfusunun yarısından fazlasının, 2000'li yıllar ile ise nüfusun çoğunun kentlerde yaşadığı görülmektedir. 1927-1990 arasında nüfusu 10.000'in üstündeki yerleşim birimleri, 2000'den itibaren il ve ilçe merkezleri kentsel nüfus olarak yer almıştır (URL-1). 2013 yılında yaşanan artışın sebebi, 2012 yılında değişen belediye kanunu ile birlikte idari sınırların değişmesidir.

Tablo 2.1: Türkiye Kırsal-Kent Nüfusu ve Yüzdeleri

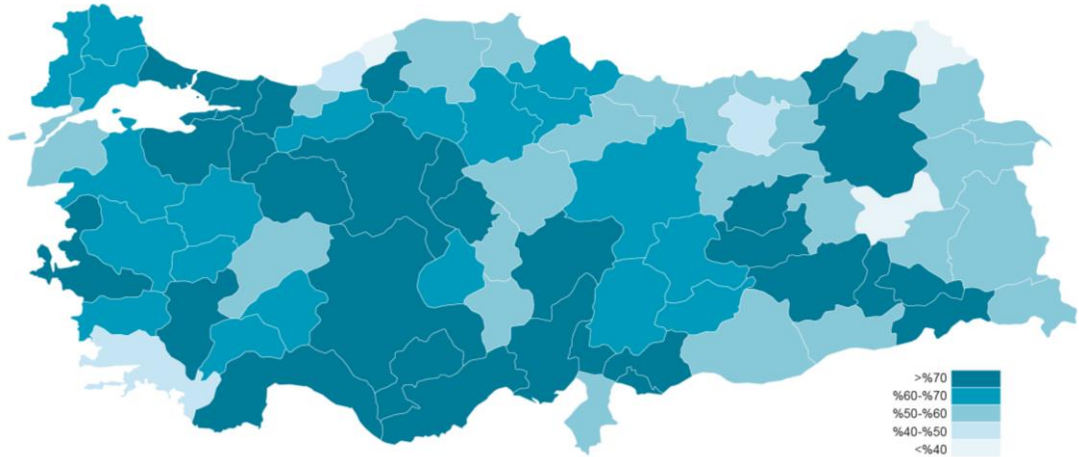
Yıl	Kırsal	Kent	Kırsal (%)	Kent (%)
1927	10.342.391	3.305.879	75,8	24,2
1935	12.355.376	3.802.642	76,5	23,5
1940	13.474.701	4.346.249	75,6	24,4
1945	14.103.072	4.687.102	75,1	24,9
1950	15.702.851	5.244.337	75	25
1955	17.137.420	6.927.343	71,2	28,8
1960	18.895.089	8.859.731	68,1	31,9
1965	20.585.604	10.805.817	65,6	34,4
1970	21.914.075	13.691.101	61,5	38,5
1975	23.478.651	16.869.068	58,2	41,8
1980	25.091.950	19.645.007	56,1	43,7
1985	23.798.701	26.865.757	47	53
1990	23.146.684	33.326.351	41	59
2000	23.797.653	44.006.274	35,1	64,9
2010	17.500.632	56.222.356	23,7	76,2
2012	17.178.953	58.448.431	22,7	77,2
2013	6.633.451	70.034.413	8,7	91,3
2014	6.409.722	71.286.182	8,3	91,7

Kaynak: URL-2

Kentleşme düzeyinin belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken bir başka husus ise, demografik verilerin ele alınışının zaman zaman araştırmacıları yanıltıcı nitelikte olabilmesidir. UNDESA'nın Türkiye için belirlediği 2014 yılı kentleşme oranı %73 iken, TÜİK'in belirlediği oran %91,7'dir. Bu artışın nedeninin değişen idari sınırlar olabileceğinden yukarıda bahsedilmiştir.

Türkiye’de illere göre kentleşme düzeylerine bakıldığında, güncel 2014 ve 2012 verileri değerlendirilmiştir. Bunun nedeni, daha önce bahsedilen 2012 yılı Belediye Kanunu’ndaki değişiklik ile büyükşehir alanlarının tümünün kentsel alan sayılmasıdır. Böylece 14’ü yeni olmak üzere toplam 30 büyükşehirin kentleşme oranı %100’e ulaşmıştır.

Harita 2.2: 2012 Kentleşme Oranları

Kaynak: TÜİK 2012 Kentleşme Verilerinden Faydalanılarak Oluşturulmuştur.

2012 yılında illerin kentleşme durumuna bakıldığında, güney ve batı illerinde oranın daha yüksek olduğu görülmektedir. 2012 yılı kentleşme oranları %80’den düşük olan 30 büyükşehirden 20’sinin TÜİK verilerine göre 2014 yılında kentleşme oranları %100’e ulaşmıştır. Bu durumda kentleşme oranlarının hesaplanması, ele alınan kır-kent ayrımı kriterleri (idari sınırlar, nüfus vb.) kentlerin nitel ve nicel durumlarını belirlemede sorunlar ortaya çıkarmaktadır.

Harita 2.3: 2014 Kentleşme Oranları

Kaynak: TÜİK 2014 Kentleşme Verilerinden Faydalanılarak Oluşturulmuştur.

2.2. ÜLKE İÇİ GÖÇ HAREKETLERİ

Türkiye’de göç hareketleri 1950’li yıllarla birlikte hız kazanmıştır. “1950 yılından itibaren kentlerde nüfus artış hızı büyük oranlarda artmış, buna karşın kırdaki nüfus artış hızı da gittikçe düşmüştür. Kırsal alanda %21 dolayında olan yıllık nüfus artış hızı %17,4’e gerilemiş ve kentte ise % 22,5’ten % 55,7’ye çıkmıştır.” (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 255) Köyden şehre yaşanan göç olgusunun 1975 yılı itibariyle değişmeye başladığı, şehirden şehre ve şehirden köye yaşanan göçün ve küçük ve orta ölçekli şehirlerin önem kazandığı görülmektedir.

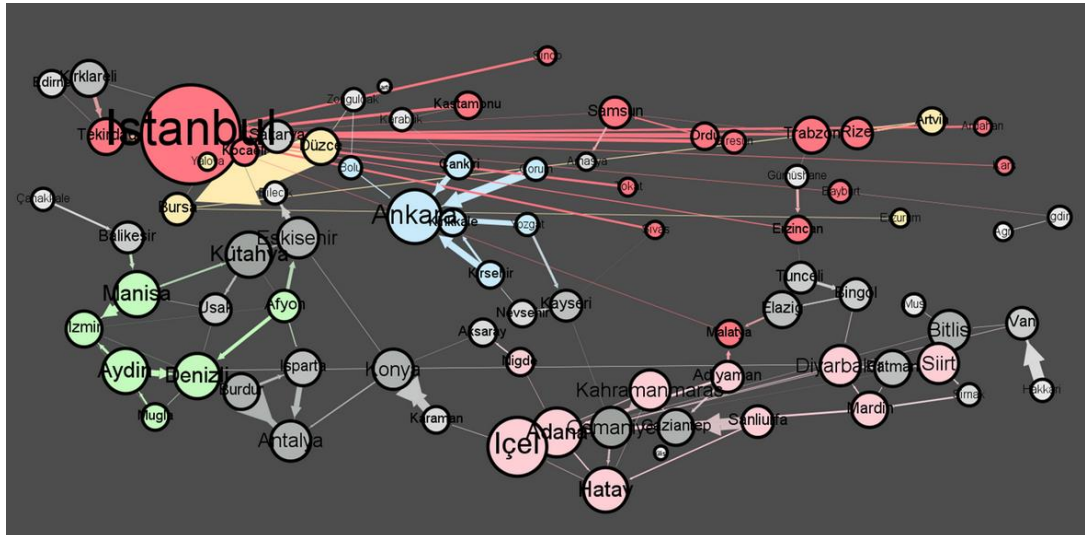
Tablo 2.2: 1975-2000 Yılları Arası Yerleşim Yerleri Arası Göç Hareketleri

Yerleşim Yeri	1975-1980	1980-1985	1985-1990	1995-2000
Toplam	3.584.421	3.819.910	5.402.690	6.692.263
Şehirden Şehire	1.752.817	2.146.110	3.359.357	3.867.979
%	48,90%	56,18%	62,18%	57,80%
Köyden Şehire	610.067	860.438	969.871	1.168.285
%	17,02%	22,53%	17,95%	17,46%
Şehirden Köye	692.828	490.438	680.527	1.342.518
%	19,33%	12,84%	12,60%	20,06%
Köyden Köye	528.709	322.709	392.935	313.481
%	14,75%	8,45%	7,27%	4,68%

Kaynak: Güreşçi, 2010: 80

Murat Güvenç’in TÜİK 1990 ve 2000 Genel Nüfus Sayımı %5 Örneklem verileri ile hazırlanmış olduğu ülke içi göç haritalarına bakıldığında; 1990 yılında, İstanbul’un Kastamonu, Samsun, Trabzon ve Rize başta olmak üzere kuzey illerinden, İzmir ve Denizli’nin batı illerinden, Ankara’nın çevresindeki illerden göç aldığı, güneydoğu illerinin ise güney illerine göç verdiği görülmektedir.

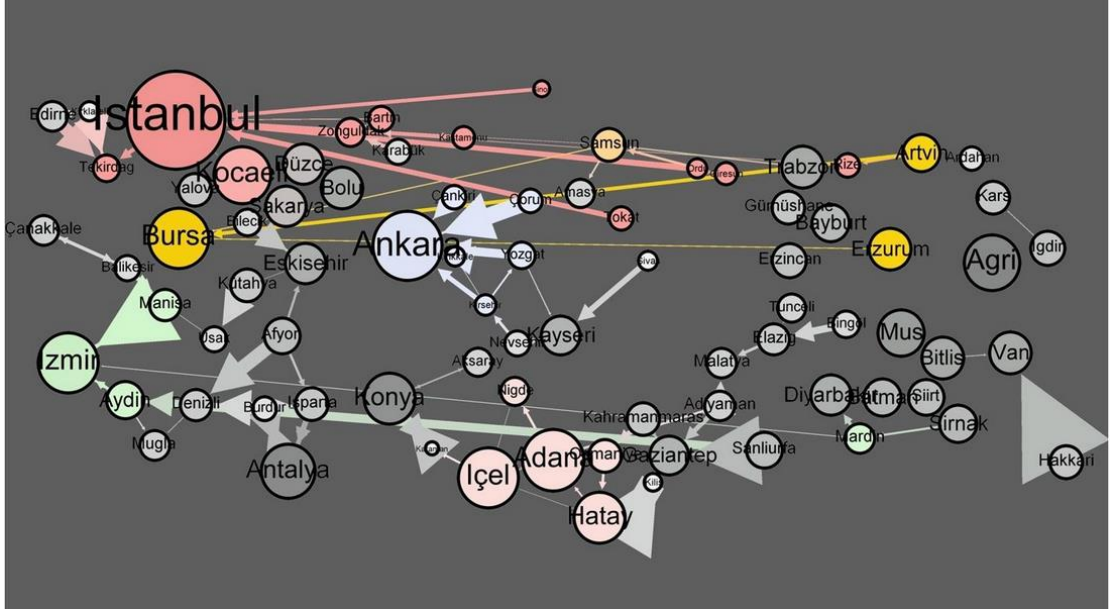
Harita 2.4: 1990 Yılı Ülke İçi Göç Haritası

Kaynak: URL-3

2000 yılı verileri ile hazırlanan haritada ise, Bursa'nın Samsun, Artvin ve Erzurum'dan göç almaya başladığı, Batı Karadeniz illerinin İstanbul'a akmaya devam ettiği, doğu ve güneydoğu illerinin güneye yönlendiği, batı illerinin kendi içinde bir hareketlilik kurduğundan bahsedilebilir.

Harita 2.5: 2000 Yılı Ülke İçi Göç Haritası

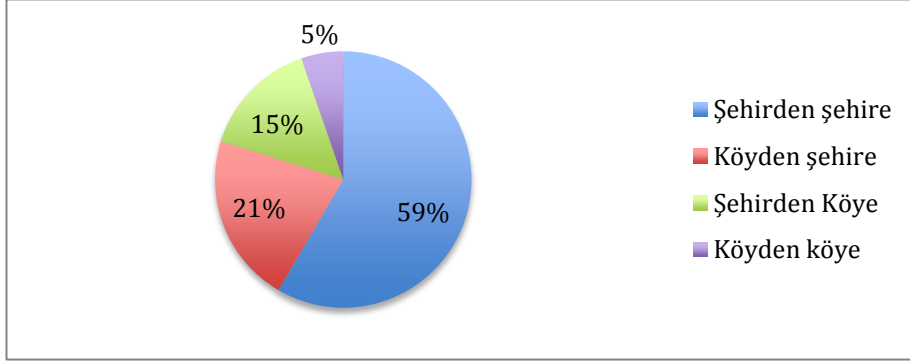

Kaynak: URL-4

2007-2014 ADNKS sayımlarına göre net göç hızları incelendiğinde, özellikle Adıyaman, Ağrı, Bitlis, Erzurum, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Ardahan, Iğdır, Kilis'in içinde bulunduğu doğu illeri ve Ordu, Yozgat, Zonguldak illeri istikrarlı olarak göç vermektedir. Antalya, Ankara, Çanakkale, Gümüşhane, Kocaeli, Muğla, Tekirdağ, Yalova ve Eskişehir de istikrarlı olarak göç almaktadır.

2011 yılı TÜİK, Nüfus ve Konut Araştırması'na göre; 2010 ile 2011 yılları arasında 3.200.000 kişi göç etmiştir. Göç eden nüfus ülke nüfusunun %4,4'ünü oluşturmaktadır. Göç edenlerin yerleşim yerleri arasındaki yönleri 2000 yılı ile karşılaştırıldığında, şehirden şehre ve köyden köye hareketlilik oranının değişmediği tespit edilmiştir. Köyden şehre göçte artış yaşanmış, şehirden köye göçte ise azalış yaşanmıştır.

Grafik 2.2.: Göç Eden Nüfusun Yönü

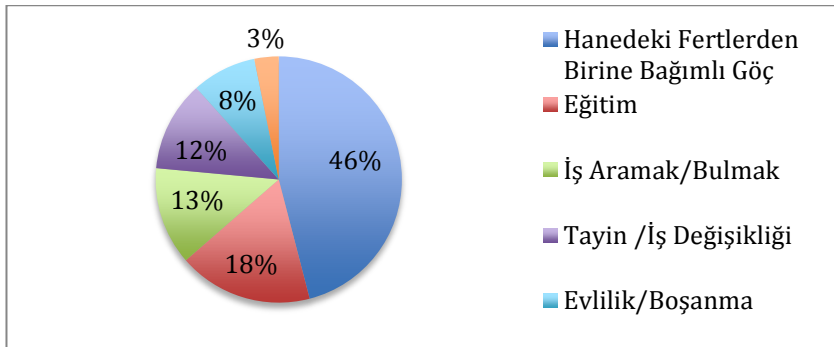
Kaynak: TÜİK, Nüfus ve Konut Araştırması 2011

TÜİK 2010-2011 verilerine göre, 31 il göç alırken, 50 il göç vermiştir. İstanbul, Ankara ve İzmir en çok göç alan illerdir. Ancak en çok göç veren iller de İstanbul, Ankara ve İzmir'dir.

Göç edenlerin çoğu 15-34 yaş aralığında, %18'i ise 20-24 yaş aralığındadır. Göç eden nüfusun %31,6'sı lise veya dengi okul, %25,4'ü üniversite, %20,3 ilköğretim veya ortaokul mezunudur. "Göç eden nüfusun eğitim durumuna göre cinsiyet ayrımında bakıldığında, özellikle okuma yazma bilmeyen, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen ve ilkokul mezunu kadınların oranının erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi yükseldikçe erkeklerin kadınlara göre göç etme oranı yükselmektedir."(TÜİK, Nüfus ve Konut Araştırması 2011: 43)

Göç edenlerin iş gücüne katılma oranı %47,5 olup Türkiye ile aynıdır. Ancak işsizlik oranı %12 ile Türkiye ortalamasının üzerindedir. Göç etme nedenlerine bakıldığında kadın ve erkeklerin göç etme nedenleri arasında farklılıklar görülmektedir. Kadınların %2,5'i iş aramak, %5,9'u tayin, 14,7'si evlilik veya boşanma, %58,2'si bağımlı göç ederken; erkeklerin %24'ü iş aramak, %18,4'ü tayin, %1,7'si evlilik veya boşanma, %33'ü bağımlı göç etmektedirler. Bu noktada göç eden kadın ve erkek profillerinin farklılaştığı söylenebilir.

Grafik 2.3: Göç Eden Nüfusun Göç Etme Nedeni

2.2.1. İstanbul' un Göç Süreci

“İstanbul nüfusunun %37'sini burada doğan insanlar oluşturur, %63'ü ise başka yerde doğmuşlar ve şehre sonradan gelmişlerdir.” (Kaya, 2009)

TÜİK verilerine göre 2014 yılı İstanbul nüfusu 14.377.018'dir. İstanbul nüfusu Türkiye nüfusunun %17,98'dir. 1940 yılından itibaren İstanbul nüfusu incelendiğinde düzenli olarak artmakta olduğu görülmektedir.

Tablo 2.3: Yıllara Göre İstanbul Nüfusu

1940	793.949
1945	860.558
1950	983.041
1955	1.268.771
1960	1.466.535
1965	1.742.978
1970	2.132.407
1975	2.547.364
1980	2.772.708
1985	5.475.982
1990	6.629.431
2000	8.803.468
2009	12.782.960
2010	13.120.596
2011	13.483.052
2012	13.710.512
2013	14.160.467
2014	14.377.018

Kaynak: TÜİK

İstanbul'un yıllara göre göç hareketlerine bakıldığında, 1985-1990 arası dönemde net göç hızının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. 2007 yılından itibaren ise, İstanbul'da alınan ve verilen göçler dengelenmeye başlamıştır.

Tablo 2.4: İstanbul Yıllara Göre Göç

	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
1975-1980	557.082	268.429	288.653	73
1980-1985	576.782	279.184	297.598	60
1985-1990	995.717	339.040	656.677	108
1995-2000	920.955	513.507	407.448	46
2007-2008	374.868	348.193	26.675	2
2008-2009	388.467	348.986	39.481	3
2009-2010	439.515	336.932	102.583	8
2010-2011	450.445	328.663	121.782	9
2011-2012	384.535	354.074	30.461	2
2012-2013	437.922	371.601	66.321	5
2013-2014	438.998	424.662	14.336	1

Kaynak: TÜİK

2.2.2. Tersine Göç Programı

Tersine Göç Programı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Dairesi Başkanlığı Zabıta Destek Hizmetleri Müdürlüğü Yoksul Sevk Zabıta Amirliği Tersine Göç Bürosunca 1996 yılından beri yürütülmektedir. Programın kapsamına dair detaylı bilgi talebinde bulunulmuş ve yazılı cevap alınmıştır. Aşağıda sorulan sorulara verilen yanıtlar aktarılmıştır.

Tersine Göç Programı'ndan faydalanmak için gereken koşullar nelerdir? Programdan faydalananlar hangi kriterlere göre belirlenmektedir?

“Tersine Göç çalışmalarımız İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırlarında, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümleri çerçevesinde memleketine dönmek isteyen ancak ekonomik gücü olmadığı için memleketine dönemeyen vatandaşlarımızın eşyalı nakil ve biletli yolcu taleplerini sağlama kapsamında yürütülmektedir. Herhangi bir sebepten dolayı İstanbul'a gelmiş, yolda kalarak mağdur duruma düşen ve ayrıca İstanbul'da ikamet eden, geçim sıkıntısına düşüp İstanbul'dan gitmek isteyen ancak maddi gücü olmadığını için gidemeyen vatandaş ve ailelerin eşyalı nakil ve yolcu olarak talepleri İstanbul'dan Tersine Göç Projesi kapsamındaki hizmet; Yoksul Sevk Zabıta Amirliği tarafından yürütülmektedir.

1996 yılında Sayın Cumhurbaşkanımızın Belediye Başkanlığı Döneminde başlatılan İstanbul'dan Tersine Göç çalışmamız kapsamında memleketine dönmek isteyen vatandaşlarımızın otobüs biletlerini almakta, eşyalı göç etmek isteyenlere de bir kamyon tahsis ederek memleketlerine göndermekteyiz.

Ayrıca asker, öğrenci ve sağlık sorunları sebebiyle hastanelere tedavi için gelen, yolda kalan vatandaşlarımızdan uygun olanlar için otobüs bileti temin edilerek memleketlerine gönderilmektedir.

İstanbul'un her köşesinden, mağdur vatandaşlarımızın ilgili Tersine Göç Bürosu'na bildirilmesi halinde ise; müracaat etmeye gelemeyecek durumda olan (hasta-yatalak) vatandaşlarımızın müracaatının alınabilmesi için ekiplerimizce adresine gidilerek, dilekçe tanzim edilip imzası alınmak suretiyle başvurusu evinden alınmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Tersine Göç çalışması İçişleri Bakanlığı'nın Köye Dönüş çalışmasından kapsam olarak farklıdır. Bakanlık çalışması terör nedeniyle köylerinden göç etmiş insanlarımızı kapsarken, bizim çalışmamız İstanbul'a çeşitli nedenlerle gelmiş ve ekonomik, sosyal olarak şehirde tutunamayan insanlarımızın geri dönüşlerini sağlamaya yöneliktir.

Yolda kalmış işsiz, evsiz kimseleri, Belediye bütçesinden ayrılan ödenekle, bir defaya mahsus olmak üzere, otobüs bileti temini suretiyle, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne başvuranları ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Müdürlüğü-Tersine Göç Bürosu imkanlarıyla memleketlerine gönderiyoruz. Bu talepler Büyükşehir Belediyesi Encümeni'nce çıkarılan tahsisatla karşılanmaktadır.

Vatandaşlarımıza Tersine Göç hizmeti verilebilmesi için;

Yerleşim yeri belgesi ve göç edecekleri ait kimlik belgesi

Belirtilen belgelerin asılları ile, Yoksul Sevk Amirliğimize müracaat edilmesi halinde, Tersine Göç ile ilgili süreç başlatılmış olur. Şahısların göç talebi hususunda, ekonomik durumu ile ilgili bir araştırma yapılmakta, hizmetten faydalanıp faydalanamayacağı, gelecek rapor sonucuna göre belirlenmektedir.”

Tersine Göç Programı'ndan faydalananlar hangi koşullarla İstanbul'dan ayrılmaktadır?

“Eşyalı nakil işlemi eşyanın evsafına göre ailelere kamyon tahsis edilmek suretiyle gerçekleştirilmektedir. Aile bireyleri de biletli yolcu olarak otobüs ile gönderilmektedir.

Tersine Göç hizmeti hususunda herhangi bir maddi ve nakdi yardım söz konusu değildir. Biz bu projelerimizin hayata geçmesi ile İstanbul'a göçü tersine çeviren bir çevrimi

sağlamayı hedefliyoruz. Tersine Göç çalışması kapsamında memleketine geri dönen her ailenin, İstanbul'a göçü düşünenlere burada karşılaştıkları durumları anlatarak da göçü engelledikleri ya da göçlerini geciktirdikleri gözlenmektedir.”

Program 1996 yılından beri uygulanmaktadır. Ancak veriler 1998 yılından itibaren mevcuttur. 2007-2008 yıllarında programa başvuranların sayılarında bir artış yaşanmıştır. Bu artışın nedeni yaşanan ekonomik kriz nedeniyle işlerini kaybedenlerin memleketlerine geri dönmek zorunda kalmış olmalarıdır.

Tablo 2.5: Tersine Göç Kapsamında İstanbul'dan Ayrılanların Sayıları

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Biletli Gönderilen Kişi Sayısı	2255	1981	1341	1988	1250	1269	1588	2253	2626
Gönderilen Aile Sayısı		68	102	329	263	202	118	128	236

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 (EYLÜL)	TOPLAM
3829	6208	5134	4402	5673	6970	8990	7973	65730
558	1142	1002	957	1262	1405	1848	1927	11547

Kaynak: İBB, Basın Daire Başkanlığı

Göç olgusunun insanlar üzerinden değil sonuçlar üzerinden okunması durumunun örneği sayılabilecek uygulamada da görüldüğü üzere göç sürecinin öznesi olan kişiler göç ettikleri yere tutunamayan olarak ifade edilmektedir. Programdan sorumlu birimin adı Yoksul Sevk Zabıta Amirliği'dir. Bu noktada şehre gelmiş ancak tutunamamış yoksul kişiler sevk edilerek şehrin önemli bir problemi olan alınan göç çözülmeye çalışılmaktadır.

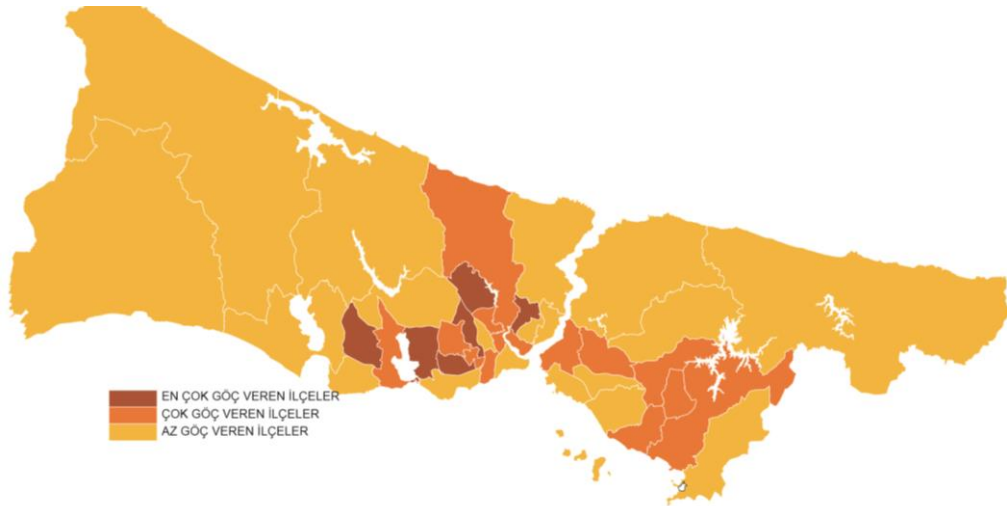

Fotoğraf 2.1: Zabıta Ekipleri ve Eşya Nakliyatı

Kaynak: URL-5

Program kapsamında İstanbul'dan ayrılanların çıkış yaptığı ilçeler genellikle çeper ilçelerdir. İstanbul'dan ayrılanların çıktıkları ilçeler ve yıllara göre ayrılanların sayıları eklerde sunulmaktadır.

Harita 2.6: Tersine Göç Kapsamında Göç Veren İlçeler

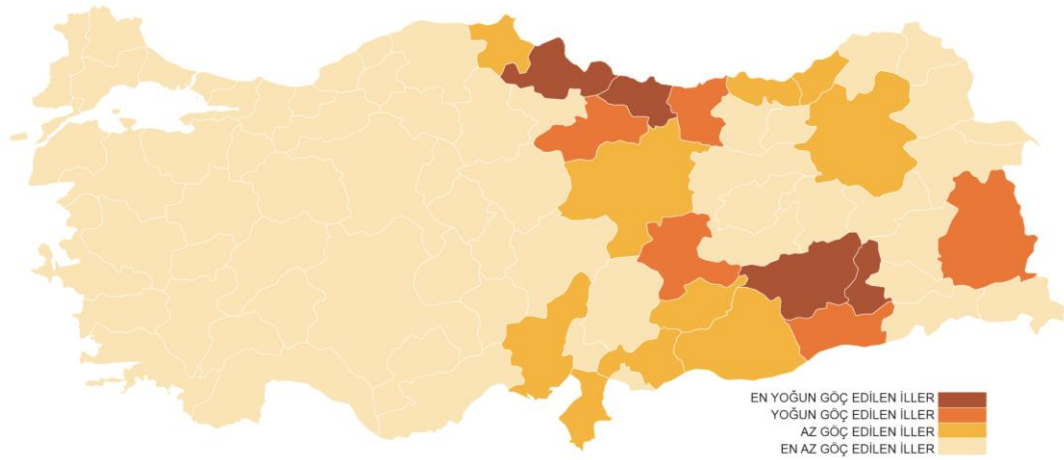

Kaynak: İBB, Basın Daire Başkanlığı

İstanbul'dan göç en çok Avrupa yakasındandır. Tersine göç edenler çoğunlukla Karadeniz ve Güneydoğu bölgelerine gitmişlerdir. Karadeniz illeri tarım politikaları sonucu temel geçim kaynaklarını kaybeden ve özellikle 1980'li yıllarda İstanbul'a

göç eden tarım işçilerinin yoğunlaştığı illerdir. Doğu ve güneydoğu illeri ise çoğunluğu 1990'lı yıllarda zorunlu göçle şehirlerinden ayrılan insanların bulunduğu bölgedir. İki bölgenin insanları da direkt veya dolaylı nedenlerle buldukları topraklardan ayrılmak zorunda kalmışlardır. Bu da geri dönüşün bu denli yoğun yaşanmasının nedeninin şehirlerin daha önceki hareketliliği olduğunu düşündürmektedir. TÜİK verileri ile karşılaştırıldığında İstanbul'un en çok göç aldığı ve göç verdiği iller de Karadeniz ve Güneydoğu bölgelerindedir. Program dahilinde İstanbul'dan ayrılanların yıllara göre gittikleri iller ve sayılar eklerde sunulmaktadır.

Harita 2.7: Tersine Göç Kapsamında En Yoğun Göç Edilen İller

Kaynak: İBB, Basın Daire Başkanlığı

Tersine Göç Programına dair gazete haberleri derlendiğinde karşılaşılan ifadelerden bazıları aşağıda aktarılmıştır. Haberler eklerde sunulmaktadır.

30.06.2008 tarihli Aksiyon gazetesinin haberine göre, gidenler geri dönmektedirler. Bunun nedeni gidilen yerlerde karşılaşılan işsizlik. Haber için röportaj yapılan bir göçmen işsizliğin sebebini "devletin hayvancılığı kurutması" olarak açıklamaktadır.

08.01.2009 tarihli Hürriyet gazetesinin haberine göre, 2008 yılı ekonomik krizi pek çok kişinin programa başvurmasına neden olmuştur. Aynı haberde program kapsamında geriye dönen bir ailenin çocuğu "İstanbul'u hiç özlemeyeceğim" demektedir.

08.11.2013 tarihli Akşam gazetesinin haberine göre, giden kişilerin gitme nedenleri "dev metropole tutunamamaları"dır.

Fotoğraf 2.2: 08.11.2013 Tarihli Akşam Gazetesi Haberi

Hadi gel köyümüze geri dönelim

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 'Tersine Göç' uygulamasıyla memleketine göç eden vatandaşların sayısı 74 bin 136 kişiye ulaştı. Tersine göçte bölge olarak Karadeniz, il olarak Ordu ilk sırada.

Kaynak: URL-6

18.03.2013 tarihli Milliyet gazetesinin haberinde yapılan görüşmede bir göçmen kendini şöyle ifade etmektedir; "İstanbul'da yaşamaya devam etseydim cinnet geçirebilirdim." Bir başka göçmen ise süreci şöyle anlatır; "Keşke hiç gelmeseydik".

Taşı toprağı altın deyip geldiler taşı tarağı toplayıp gittiler

Adana'dan daha iyi bir hayat umuduyla İstanbul'a göç eden İriç ailesi, metropolde karşılaştıkları geçim sıkıntısından kurtulmak için İBB'nin 'Tersine göç' çalışmasıyla kaçarcasına memleketleri Adana'ya döndü

"Taşı toprağı altın" diyerek memleketlerini bırakıp İstanbul'a gelenlerin 75 bini şehrin zor yüzüyle tanıştıktan sonra çareyi geri dönmekte buldu. Adanalı İriç ailesi de onlardan biri. 4 yıl önce Gaziantep'ten İstanbul'a göç eden İriç ailesi, asgari ücretle İstanbul'da tutunamayınca memleketleri Adana'ya geri döndü. Asgari ücretin altında bir gelire İstanbul'da geçinmenin mümkün olmadığını söyleyen aile, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı'nın Yoksul Sevk Bürosu tarafından Adana'ya göç ettirilirken biz de İriç ailesiyle Gaziantep'ten İstanbul'a, İstanbul'dan Adana'ya göçün hikâyesini konuştuk.

"Keşke hiç gelmeseydik"

Kaynak: URL-7

2.3. İSTANBUL'DAN GÖÇ

Göç olgusunun ele alınışı üzerine yapılan araştırma sonrası, araştırmaların pek çoğunun nitel veriler üzerinden kurgulanmış olduğu bu nedenle de göçün belli teoriler üzerinden tanımlanması eğiliminin yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumda, mekan ve insan arasındaki ilişkilene gözden kaçırılmamakta böylece göç bir süreç olarak değerlendirilememektedir.

Göç çalışmaları ülkelerarası ve ülke içi göç ve geriye göç olarak ayrışır. Araştırmalar genel olarak bölgeleri ve sosyo-ekonomik girdileri değerlendirmektedir. Ancak yukarıda da bahsedildiği üzere, göçün bir süreç olarak ele alınabilmesi için tarihsel süreç, mekan ve sosyo-ekonomik veriler birlikte ele alınmalıdır.

İstanbul'dan geriye göçe dair yapılan TÜİK verileri taramasının ardından 2000 yılı sayımından itibaren alınan göç, verilen göç ve net göç verileri dışında İstanbul'dan ayrılanlara dair herhangi bir veri bulunamamıştır. Bu nedenle konuya dair en güncel veri olan 2000 yılı Türkiye Genel Sayım %5 Örneklem anket verileridir. Bu verilere göre yapılan analizde; 1995 yılında İstanbul'da yaşayan ancak 2000 yılında İstanbul dışında bir yerde yaşayan 26430 kişinin cevaplarından yararlanılmıştır. Anketi cevaplayanların %57,9'u erkek, %42,1'i kadındır.

2000 yılı Türkiye Genel Sayım %5 Örneklem anketi veri seti 63 değişkenden (bu değişkenler ekte sunulmuştur) oluşmaktadır ve her bir değişken çoklu seçenekler barındırmaktadır. Mevcut veri seti içerisinde verilerin nicel karşılıklarının

kullanılması, yüksek oranlı verilerin arasında diğerlerinin kaçırılması riskini arttırmaktadır. Bu yüzden ilişki temsil edilebilirlikli çoklu mütakabiliyet analiz yöntemi kullanılmaya karar verilmiştir. Bu noktada Murat Güvenç'in çoklu mütakabiliyet analizini oldukça büyük veri setlerini işletmek için tasarladığı Katmanlar programı ile ürettiği analizden faydalanılmıştır.

Çoklu mütakabiliyet analizi, herkesi kendi dışındakilerle olan ortak özellikleri üzerinden tanımlamayı sağlar. Böylece ayrıntılı veride ayırt edici olanı yakalama olasılığı yükselir, bireyin bir partikül gibi görülmesi engellenir ve çevresiyle kurduğu ilişkinin tanımlanması kolaylaşır.

2.3.1. İstanbul'dan Göçe Dair Çoklu Mütakabiliyet Analizi

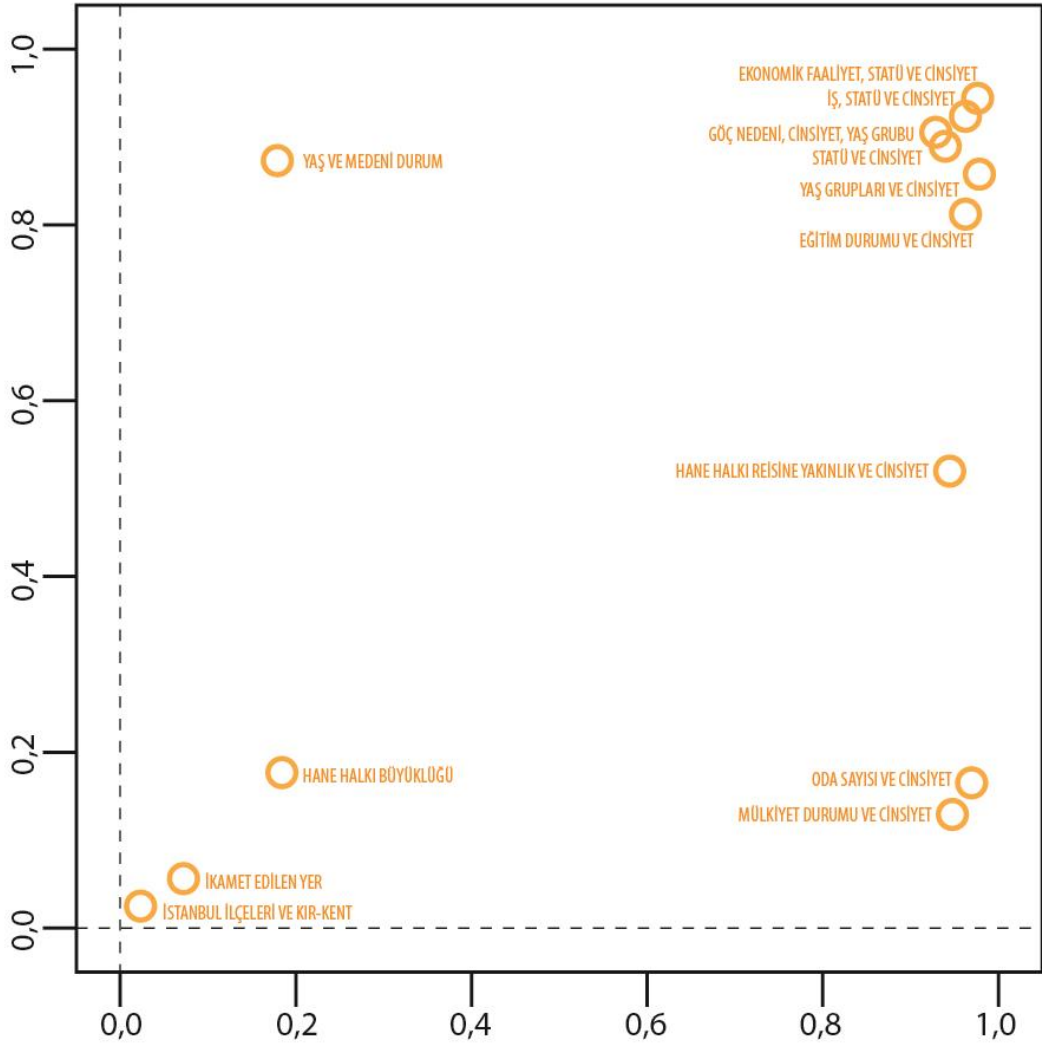
Çoklu Mütakabiliyet Analizi için 2000 yılı Türkiye Genel Sayım %5 Örneklem anketi verilerine göre 26430 kişi 1995 ile 2000 yılları arasında İstanbul'dan ayrılmıştır. Örneklem hesaplandığında bu sayının 528600 kişi olduğu tahmin edilmektedir. Mütakabiliyet Analizi neticesinde oluşturulan tablonun satırları anketi cevaplayan kişileri (26430), sütunları ise yeniden kodlanmış kalitatif bilgileri (modalite, kip) kapsar. Modaliteler, 2000 yılı Türkiye Genel Sayım %5 Örneklem anketindeki 34 kategori birleştirilerek oluşturulan yeni kategorilerdir. Bu modaliteler (seçenekleri EK B'de verilmektedir);

- ekonomik faaliyet, statü ve cinsiyet
- iş, statü ve cinsiyet
- göç nedeni, cinsiyet ve yaş grubu
- statü ve cinsiyet
- yaş grupları ve cinsiyet
- eğitim durumu ve cinsiyet
- hanehalkı reisine yakınlık ve cinsiyet
- oda sayısı ve cinsiyet
- mülkiyet durumu ve cinsiyet
- yaş ve medeni durum
- hanehalkı büyüklüğü
- ikamet edilen yer
- İstanbul ilçeleri ve kırsal-kent

Analizde 26430 kişinin cevaplarının 13 modalite şeklinde oluşturulduğu tablonun kendi transpozitesi ile çarpılarak evet-hayır ortaklığı kurulmuştur. Paylaşılan ortak modalite sayısı bize paylaşılan ortak nokta sayısını verir. Modalite başlık olarak

konulursa 26430 kişinin kendi içindeki konumlarını değil, modalitelerin bireyler arasındaki dağılımını görme fırsatı yakalanır. Aynı zamanda modalitenin kendi içindeki bağları anlaşılır. Böylece kişiler ve modaliteler arasındaki ilişkiler anlaşılmıştır. Aşağıdaki haritada modalitelerin koordinatları belirlenmiştir. Böylece modalitelerin ilişkisellikleri görülmektedir. Koordinatların yakın olması seçimlerin benzer olması anlamını taşır. 0 ile 1 arasındaki değerler de modalitelerin ilişkilerini ifade etmektedir. 1 maksimum ilişkiyi belirtirken 0 ilişki bulunmadığını anlatmaktadır. Bu durumda haritaya bakıldığında, dört farklı durumdan söz edilebilir. Birbiriyle ilişkili ve öbekleşmiş üç ayrı modalite grubu ve de bunlardan ayrılan yaş-medeni durum ve hanehalkı reisine yakınlık-cinsiyet modaliteleri görülmektedir. 0 noktasından uzaklaşan öbekleşmiş gruptaki modaliteler arasındaki ilişki oldukça güçlüdür. Yaş ve medeni durum; hanehalkı reisine yakınlık ve cinsiyet, oda ve cinsiyet ve mülkiyet durumu cinsiyet ile negatif ilişkilidir. Hanehalkı büyüklüğü, ikamet edilen yer ve İstanbul'un ilçeleri, kır-kent modalitelerinin ilişkiselliği zayıftır.

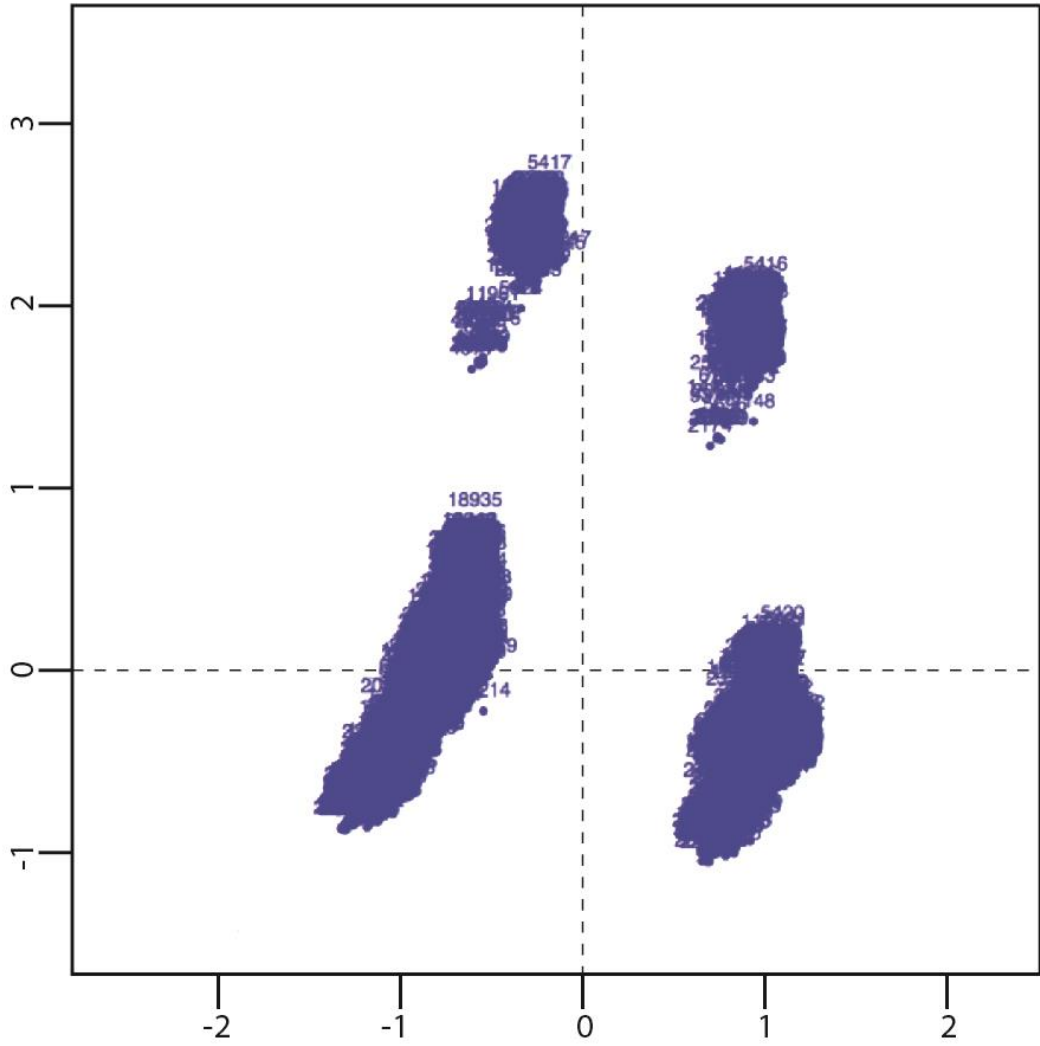
Harita 2.8: İstanbul'dan Göç Mütakabiliyet Haritası, Modaliteler

Kaynak: Murat Güvenç'in Oluşturduğu Katmanlar Programı ile Hazırlanmıştır.

Katmanlar Programı sonucunda elde edilen mütakabiliyet analizine göre ortaya çıkan gruplar mütakabiliyet haritası üzerinden okunmaktadır. Tüm veriler 12 grup ve 15 küme üzerinden değerlendirilmiş, 4 temel grup tespit edilmiştir. Gruplar insan gruplarını, kümelenmeler de onların konumlanmalarını ifade etmektedir. 12 grup insan dağılıp, 15 farklı coğrafya oluşturmaktadır.

Harita 2.9: İstanbul'dan Göçen Gruplar

Kaynak: Murat Güvenç'in Oluşturduğu Katmanlar Programı ile Hazırlanmıştır.

Analiz neticesinde oluşan 12 grup ve 15 farklı coğrafyanın konumlanışı yukarıdaki gibidir. Bu gruplar ve kümelenmeler birbirleriyle olan ilişkileri açısından benzerlikler ve farklılıklar barındırmaktadırlar. Benzerlik ve farklılıklar verilen cevapların, rastlantısal olarak verilebilecek cevaplara oranı üzerinden anlaşılmaktadır. Aşağıdaki tabloda bahsedilen grup ve kümelerin temsil edilişi ve birbirleriyle olan ilişkileri % değerleri üzerinden görülmektedir. Değerlerin yükselmesi bağlı bulunan grup veya kümenin modalitelerinin iyi temsil edildiğini, 0 ise hiç temsil edilmediğini göstermektedir.

İstanbul'dan geriye göç edenlere dair verilerde, 15 ve 10 numaralı ve 2 ve 7 numaralı kümelerin benzer nitelikte olduğu, 5-8 ve 10-15 numaralı kümelerin birbirlerinden oldukça ilişkisiz olduğu görülmektedir. 11-12-8 ve 6 numaralı grupların sınırlı sayıda küme tarafından temsil edilmesi, ayrılanların özgün gruplar olduğunu

düşündürmektedir. 3 ve 9 numaralı gruplarda ise anlamlı bir ayrım görülmemektedir.

Tablo 2.6: Grup ve Kümelerin İlişkiselik Tablosu

	K1 5	K1 0	K1 4	K1	K1 2	K4	K2	K7	K3	K9	K1 1	K1 3	K6	K5	K8	
G1	67,9	49,8	34,6	17,8	9,4	3,5	0,3	0	0,2	0,6	0,1	1,7	0,4	9,7	0	10,3
G1 0	17,6	25,5	27,1	30,7	29,9	20,4	10	6,4	9,6	0,5	0	0	0	0	0	10,9
G5	0,3	5,2	15	21,2	29,3	40,7	41,6	28,5	48,1	15	0	0	0	0	0	14,6
G3	11	15,4	18,3	23,1	25,3	24,3	20,1	12,9	27,7	20,5	19	25	26,2	17,8	18,9	21,4
G1 1	0	0	0,5	0,7	0,2	2,9	16,2	33,8	0	0	0	0	0	0	0	2,6
G2	0	0,7	1,8	2,8	2,9	4,8	10	17,3	2,4	1,6	1,3	1,1	2,5	0,9	10,5	4,2
G4	0	0	0,2	0,9	1,3	1,4	0,7	0,4	11	60,8	14,1	0	0	0	0	4,8
G1 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	32	0	0	0	0	1,8
G8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8,1	7,2	0,4	0,1	0,1	1
G9	2,8	2,9	2,1	2,3	1,3	1,5	0,4	0,1	0,6	0,7	8,8	8,5	1,5	2,1	0,4	2,2
G7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16,1	55,8	66,4	68,6	44,6	22,1
G6	0	0	0	0	0	0	0,2	0,2	0	0	0	0,4	2,2	0,5	25,3	3,5
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	K1 5	K1 0	K1 4	K1	K1 2	K4	K2	K7	K3	K9	K1 1	K1 3	K6	K5	K8	
G1	42,3	20,6	9,8	10,1	9,5	2,7	0,2	0	0	0,3	0,1	1,1	0,7	2	0	100
G1 0	10,4	10	7,3	16,6	28,7	14,6	6,4	2	3,2	0,2	0	0	0	0	0	100
G5	0,1	1,5	3	8,5	20,9	21,6	19,9	6,6	11,8	5,5	0	0	0	0	0	100
G3	3,3	3	2,5	6,3	12,3	8,8	6,5	2	4,6	5,1	5,1	7,8	19,2	1,8	10,8	100
G1 1	0	0	0,6	1,7	1,1	8,7	43,4	44	0	0	0	0	0	0	0	100
G2	0,1	0,7	1,2	3,9	7,2	8,7	16,4	13,8	2	2	1,8	1,7	9,2	0,5	30,1	100
G4	0	0	0,1	1	2,9	2,3	1	0,3	8,1	67,1	16,6	0	0	0	0	100
G1 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	100
G8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	44,8	46,5	6,5	0,3	1,7	100
G9	7,9	5,5	2,7	5,9	6,2	5,1	1,5	0,1	1	1,7	22,2	25	10,3	2,1	2,2	100
G7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4,1	16,9	47,1	6,8	24,8	100
G6	0	0	0	0	0	0	0,4	0,1	0	0	0	0,7	10,1	0,3	88	100
	6,4	4,2	2,9	5,8	10,4	7,7	7	3,4	3,6	5,3	5,7	6,7	15,6	2,2	12,3	100

Yukarıda grup ve kümelerin temsiliyetini gösteren tablo yardımı ve modalitelerin yorumlanmasıyla aşağıdaki tablo hazırlanmıştır. Bu tablo farklı grup ve kümelerin konumlanmalarını gösterirken aynı zamanda niteliklerini anlatmaktadır.

Tablo 2.7: Grup ve Kümelerin Özellikleri

Grup/ Küme	K15	K10	K14	K1	K12	K4	K2	K7	K3	K9	K11	K13	K6	K5	K8
G1	DOĞU VE GÜNEYDOĞU İLLERİNE GÖÇEN ERKEKLER	DOĞU VE GÜNEYDOĞU İLLERİNE GÖÇEN ERKEKLER	DOĞU VE GÜNEYDOĞU İLLERİNE GÖÇEN ERKEKLER	DOĞU VE GÜNEYDOĞU İLLERİNE GÖÇEN ERKEKLER	DOĞU VE GÜNEYDOĞU İLLERİNE GÖÇEN ERKEKLER										
G10	İŞ, EĞİTİM VE TAYİN NEDENİYLE GÖÇ EDEN GENÇ ERKEKLER	İŞ, EĞİTİM VE TAYİN NEDENİYLE GÖÇ EDEN GENÇ ERKEKLER	İŞ, EĞİTİM VE TAYİN NEDENİYLE GÖÇ EDEN GENÇ ERKEKLER	İŞ, EĞİTİM VE TAYİN NEDENİYLE GÖÇ EDEN GENÇ ERKEKLER	İŞ, EĞİTİM VE TAYİN NEDENİYLE GÖÇ EDEN GENÇ ERKEKLER	İŞ, EĞİTİM VE TAYİN NEDENİYLE GÖÇ EDEN GENÇ ERKEKLER	İŞ, EĞİTİM VE TAYİN NEDENİYLE GÖÇ EDEN GENÇ ERKEKLER								
G5			İŞ VE DEPREM NEDENİYLE GÖÇ EDEN, İŞLETME SAHİBİ, ORTA YAŞ GRUBUNDA ERKEKLER	İŞ VE DEPREM NEDENİYLE GÖÇ EDEN, İŞLETME SAHİBİ, ORTA YAŞ GRUBUNDA ERKEKLER	İŞ VE DEPREM NEDENİYLE GÖÇ EDEN, İŞLETME SAHİBİ, ORTA YAŞ GRUBUNDA ERKEKLER	İŞ VE DEPREM NEDENİYLE GÖÇ EDEN, İŞLETME SAHİBİ, ORTA YAŞ GRUBUNDA ERKEKLER	İŞ VE DEPREM NEDENİYLE GÖÇ EDEN, İŞLETME SAHİBİ, ORTA YAŞ GRUBUNDA ERKEKLER	İŞ VE DEPREM NEDENİYLE GÖÇ EDEN, İŞLETME SAHİBİ, ORTA YAŞ GRUBUNDA ERKEKLER	İŞ VE DEPREM NEDENİYLE GÖÇ EDEN, İŞLETME SAHİBİ, ORTA YAŞ GRUBUNDA ERKEKLER						
G3	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER	İSTANBUL'UN KENTSEL BÖLGELERİNDEN AYRILIP, KARADENİZ'E GÖÇEN ERKEKLER
G11						TARIM İLE GEÇİNER İLERİ YAŞ GRUBU ERKEKLER	TARIM İLE GEÇİNER İLERİ YAŞ GRUBU ERKEKLER	TARIM İLE GEÇİNER İLERİ YAŞ GRUBU ERKEKLER							
G2					EMEKLİ OLUP KÖYLERE GÖÇ EDENLER	EMEKLİ OLUP KÖYLERE GÖÇ EDENLER	EMEKLİ OLUP KÖYLERE GÖÇ EDENLER	EMEKLİ OLUP KÖYLERE GÖÇ EDENLER					EMEKLİ OLUP KÖYLERE GÖÇ EDENLER		EMEKLİ OLUP KÖYLERE GÖÇ EDENLER

Grup/ Küme	K15	K10	K14	K1	K12	K4	K2	K7	K3	K9	K11	K13	K6	K5	K8
G4									EĞİTİM GİBİ NEDENLERLE YER DEĞİŞTİREN GENÇ ERKEKLER	EĞİTİM GİBİ NEDENLERLE YER DEĞİŞTİREN GENÇ ERKEKLER	EĞİTİM GİBİ NEDENLERLE YER DEĞİŞTİREN GENÇ ERKEKLER				
G12											EĞİTİM GİBİ NEDENLERLE YER DEĞİŞTİREN GENÇ KADINLAR				
G8											BAĞIMLI GÖÇ EDEN GENÇ KADINLAR	BAĞIMLI GÖÇ EDEN GENÇ KADINLAR			
G9	DAĞINIK GÖÇ EDEN GENÇ VE BEKAR KİŞİLER	DAĞINIK GÖÇ EDEN GENÇ VE BEKAR KİŞİLER		DAĞINIK GÖÇ EDEN GENÇ VE BEKAR KİŞİLER							DAĞINIK GÖÇ EDEN GENÇ VE BEKAR KİŞİLER	DAĞINIK GÖÇ EDEN GENÇ VE BEKAR KİŞİLER			
G7												FARKLI ÖZELLİKLERE SAHİP KADINLAR	FARKLI ÖZELLİKLERE SAHİP KADINLAR	FARKLI ÖZELLİKLERE SAHİP KADINLAR	FARKLI ÖZELLİKLERE SAHİP KADINLAR
G6															EŞİ ÖLMÜŞ, BAĞIMLI GÖÇ EDEN, İLERİ YAŞ GRUBU KADINLAR

1995 yılında İstanbul'da ikamet edip, 2000 yılında İstanbul dışında yaşayan gruplar ve onların temsil edildiği kümeler yukarıdaki tabloda görülmektedir. Grupların özelliklerinin detaylı açıklaması aşağıda yapılmaktadır.

Doğu ve güneydoğu illerine göçen erkekler

Hizmet işlerinde, tarım dışı üretim faaliyetlerinde veya ulaştırma makinalarının kullanımında ücretli çalışan, mülkiyetsiz, konut dışı yerlerde (otel, kışla, huzurevi, tren-vapur vs., yatılı okul, cezaevi, hastane vb.) konaklayan, 20-25 yaş aralığında, bekar ve erkek göçmenlerdir.

İş, eğitim ve tayin nedeniyle göç eden genç erkekler

15-39 yaş aralığında, iş bulmak ve tayin öncelikli olmak üzere, eğitim, ve evlilik nedenleriyle göç eden, imalat sanayi, inşaat ve bayındırlık işleri, toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller, ulaştırma, haberleşme ve depolama, mali kuruluşlar, sigorta, taşınmaz mallara ait işler ve kurumları, yardımcı iş hizmetleri faaliyet kollarında ilmi ve teknik eleman, serbest meslek sahibi, müteşebbis, mühendis ve benzeri teknik eleman, idari personel, ticaret ve satış personeli olarak çalışan, ağırlıklı olarak lojmanlarda ikamet eden erkeklerdir.

İş ve deprem sebebiyle göç eden, işletme sahibi, orta yaş grubu erkekler

Eğitim durumu ilkokul terk ve ilköğretim mezunu, ziraat, avcılık, ormancılık ve balıkçılıkta aile hesabına çalışan ya da toptan ve perakende ticaret, lokanta ve otellerde kendi hesabına çalışan, 40-59 yaş aralığında iş nedeniyle veya 20-39 yaş aralığında deprem nedeniyle göç eden, ev sahibi veya kiracı, 2-5 odalı hanelerde yaşayan, ailenin reisi, ağırlıklı olarak 40-49 yaş grubu erkeklerdir.

İstanbul'un kentsel bölgelerinden ayrılıp, Karadeniz'e göçen genç erkekler

10-39 yaş grubu, 10-19 yaş aralığında bekar, 20-39 yaş aralığında evli, göç etme nedeni güvenlik olan, ağırlıklı olarak 3-8 kişi olmak üzere 3-13 kişilik hanelerde yaşayan; İstanbul'un kentsel bölgelerinden ayrılıp batı ve güneydoğu bölgeleri de dahil olmak üzere belirgin bir farkla kuzey illerine göç eden erkeklerdir.

Tarım ile geçinen, ileri yaş grubu erkekler

Göç etme nedenleri bağımlı göç, deprem nedeniyle ve diğer nedenlerle göç olan, tarımda kendi hesabına çalışan veya emekli, hane reisinin babası veya kayınpederi 50 yaş üstü erkeklerdir.

Emekli olup köylere göç edenler

40 yaş üzeri, evli, 2 kişilik hanede yaşayan ve köylere göç eden kadın ve erkeklerdir.

Eğitim gibi nedenlerle yer değiştiren genç erkekler;

5-14 yaş grubu, öğrenci, hane reisinin oğlu veya torunu olan, bağımlı göç, diğer nedenler, deprem ve eğitim nedenleri ile göç eden genç erkeklerdir.

Eğitim gibi nedenlerle yer değiştiren genç kadınlar

5-12 yaş grubu, öğrenci, bağımlı göç, diğer nedenler, deprem ve eğitim nedenleri ile göç eden genç kadınlardır.

Bağımlı göç eden genç kadınlar

12-19 yaş aralığında, hane reisinin kızı veya torunu olan kadınlardır.

Dağınık göç eden genç ve bekar kişiler

20-34 yaş aralığında Tőrkiye'nin pek çok iline göç eden kadın ve erkeklerdir.

Farklı özelliklere sahip kadınlar

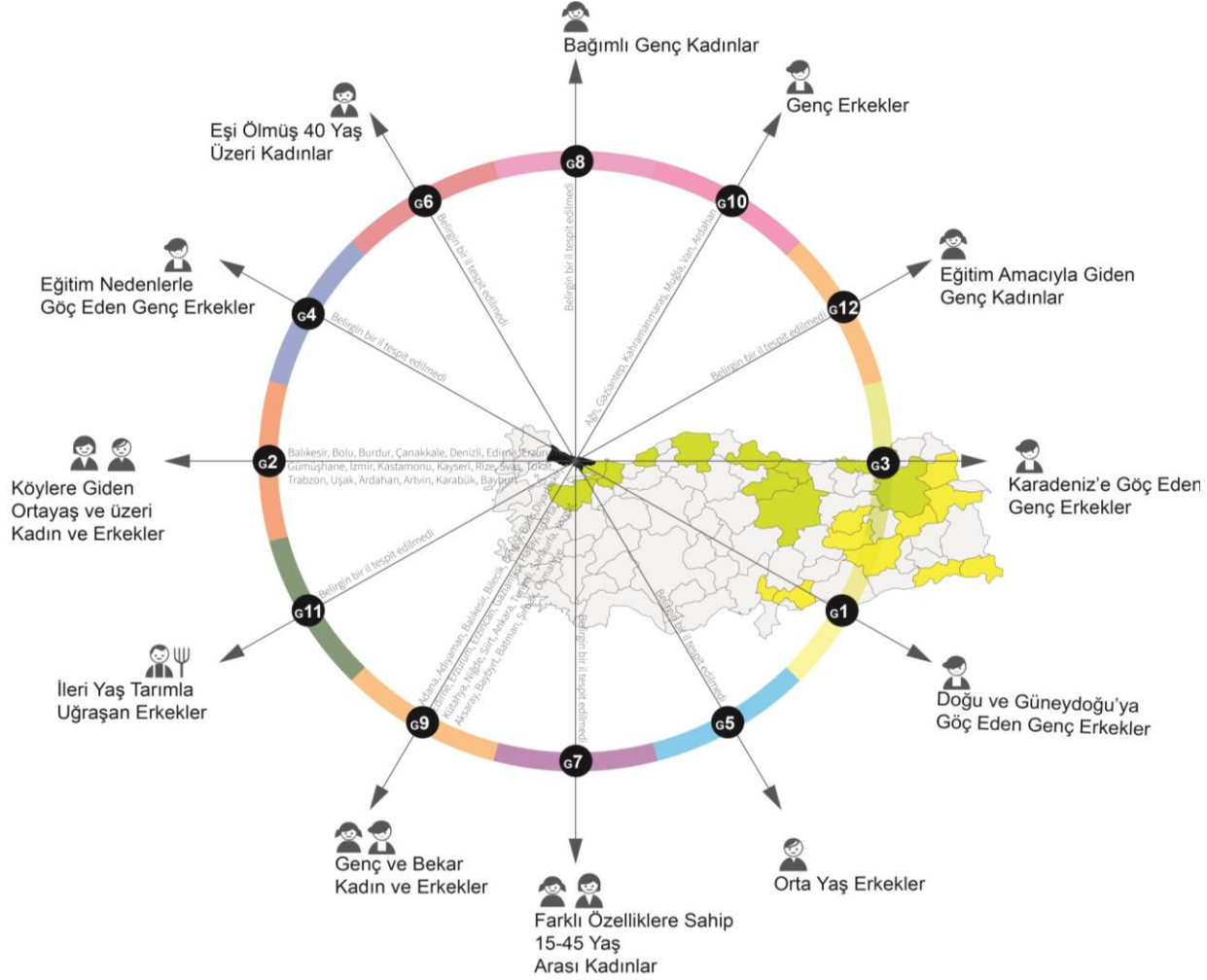
15-45 yaş aralığında, ağırlıklı olarak ilkokul terk, ilköğretim mezunu veya üniversite mezunu olan kadınlar; çalışan, öğrenci veya ağırlıklı olarak ev kadınıdır. Göç etme nedenleri; evlilik, bağımlı göç, iş bulmak, tayin, deprem ve diğer nedenlerdir. Hane reisi ile ilişkileri; gelin, misafir, hane reisi, kardeş veya ağırlıklı olarak eştir. Kendi evlerinde, kirada, lojmanda yaşamaktadırlar veya evin sahibi değildirler fakat kira ödemeleri gerekmemektedir. Çalışan kadınlar; imalat sanayi veya toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler faaliyetlerinde; ilmi ve teknik eleman, serbest meslek sahibi ve bunlarla ilgili diğer meslekler, idari personel ve benzeri çalışan ve hizmet işlerinde çalışan kadınlardır.

Eşi ölmüş, bağımlı göç eden, ileri yaş grubu kadınlar

Emekli, tarımda işveren veya aile hesabına çalışan, 40 yaş üzeri, hane reisinin annesi veya kayınvalidesi olan, eşi ölmüş, göç nedeni bağımlı göç başta olmak üzere, deprem, güvenlik ve diğer nedenler olan kadınlardır.

Yukarıda bahsedilen İstanbul'dan göç edenlerin oluşturduğu insan grupları kendi içlerinde hem benzerlikler göstermekte hem de farklılıklar taşımaktadırlar. İstanbul'dan ayrılan tüm gruplar şehre tutunamamış kişilerden oluşmamakta, eğitim ve tayin gibi sebeplerle şehirden ayrılan kişileri de barındırmaktadır. İş arayan genç erkekler ve emeklilerin farklılaştığu, ayrı bölgelere göç edenlerin farklı özellik gösterdikleri ve kadınların erkeklerden tamamen ayrı bir yerde durduğu görölmüştür. Ayrıca kadınların kendi içindeki farklılıkları genel tablo içerisinde kaybolmaktadır.

Harita 2.10: İstanbul'dan Göç

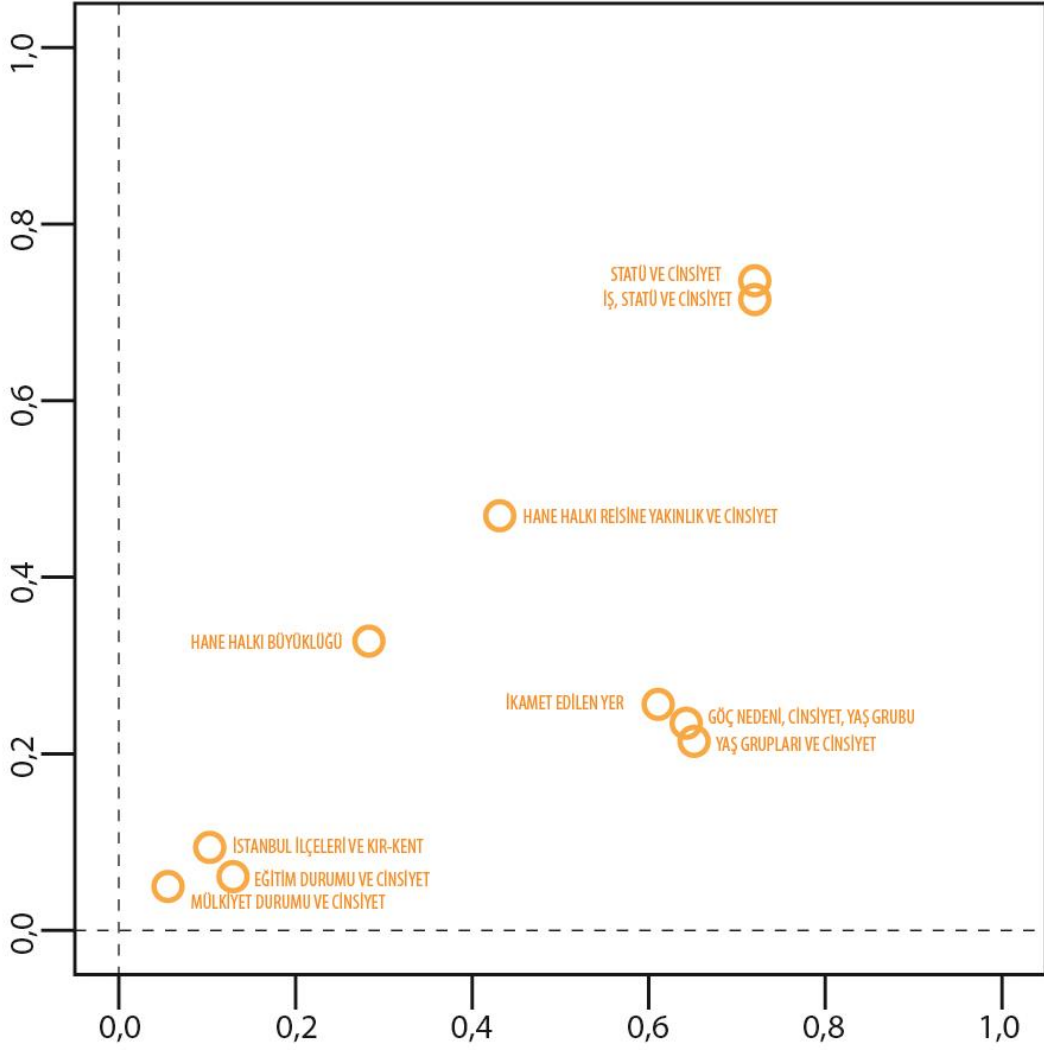

Doğu ve güneydoğu illerine göçen erkekler ve İstanbul'un kentsel bölgelerinden ayrılıp, Karadeniz' e göçen genç erkekler grupları Şehre tutunamama halini ilerinde barındıran gruplardır. Ayrıca eşi ölmüş, bağımlı göç eden, ileri yaş grubu kadınlar ve emekli olup köylere göç edenler grupları Şehirle ilişkilerini kesmiŐ ve Şehirden göç etmiş gruplardır.

2.3.2. İstanbul'dan Göç Eden Kadınların oklu Mütekabiliyet Analizi

Kadınların erkeklerle birlikte yapılan çoklu mütekabiliyet analizi içerisinde farklılaştığı görülmüş, bu nedenle analiz kadınlar için aynı modalitelerle yinelenmiŐtir. Çoklu mütekabiliyet haritası değerlendirildiğinde, 3 ayrı öbekleŐme ve bunlardan bağımsız 2 modalite görülmektedir. Statü ve yapılan iş güçlü iliŐkiliyken, mülkiyet, eğitim durumu ve İstanbul'dan çıkılan yer ilişkileri güçsüzdür. Yaş grubu, gç nedeni ve ikamet edilen yer de bahsedilen kümelerden başka bir noktada konumlanmıŐtır.

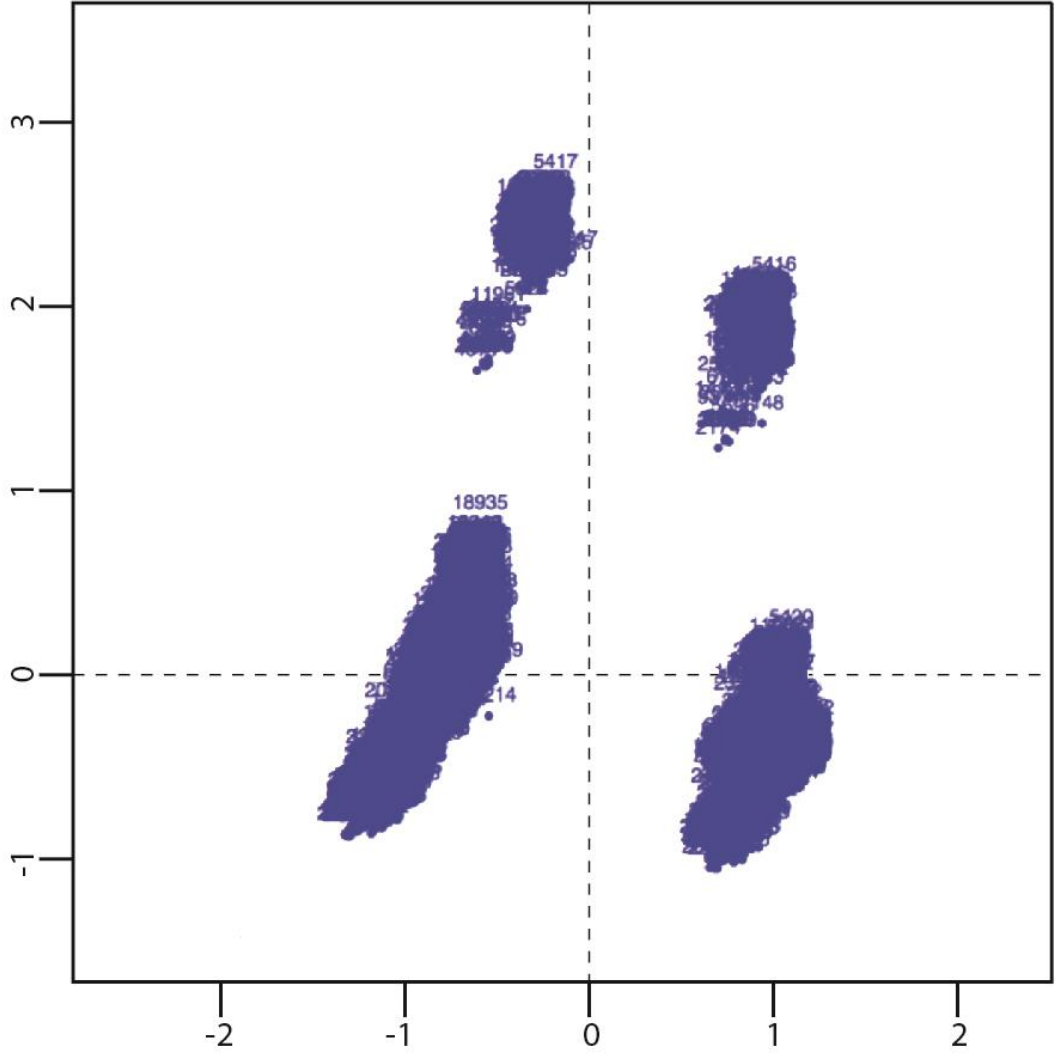
Harita 2.11: İstanbul'dan Göçen Kadınlar Çoklu Mütakabiliyet Haritası, Modaliteler

Kaynak: Murat Güvenç'in Oluşturduğu Katmanlar Programı ile Hazırlanmıştır.

İstanbul'dan geriye göçen kadın gruplarına bakıldığında, 2 temel grup ve biraz dağılmış bir 3. bir grup görülmektedir. 0 noktası etrafında kümelenen grup oldukça geniş bir gruptur. Analiz neticesinde 4 ayrı grup ortaya çıkarak 6 ayrı kümeye dağılmıştır.

Harita 2.12: İstanbul'dan Göçen Kadın Grupları

Kaynak: Murat Güvenç'in Oluşturduğu Katmanlar Programı ile Hazırlanmıştır.

Yukarıda görülen haritada büyük gruplar analiz neticesinde ortaya çıkan daha küçük grupların konumlanışlarıyla oluşmuştur. Geriye dönen kadınların verileri ile hazırlanan bu kısım kadın ve erkeklerin birlikte ele alındığı bir önceki kısma nazaran daha detaylıdır. Bu nedenle kümeler arasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2.8: Kadınlarda Grup ve Kümelerin Özellikleri

Grup/Küme	K5	K2	K3	K4	K1	K6
G4	Kuzeye giden kadınlar		Kuzeye giden kadınlar	Kuzeye giden kadınlar		
G3	Eğitim seviyesi yüksek, Ege veya Marmara'ya giden kadınlar	Eğitim seviyesi yüksek, Ege veya Marmara'ya giden kadınlar	Eğitim seviyesi yüksek, Ege veya Marmara'ya giden kadınlar	Eğitim seviyesi yüksek, Ege veya Marmara'ya giden kadınlar	Eğitim seviyesi yüksek, Ege veya Marmara'ya giden kadınlar	

G2			Köylere dönen genç kadınlar	Köylere dönen genç kadınlar	Köylere dönen genç kadınlar	Köylere dönen genç kadınlar
G1	Tarım ve ticaretle kendi hesabına çalışan, güneye giden kadınlar	Tarım ve ticaretle kendi hesabına çalışan, güneye giden kadınlar		Tarım ve ticaretle kendi hesabına çalışan, güneye giden kadınlar	Tarım ve ticaretle kendi hesabına çalışan, güneye giden kadınlar	

Kadınlar için yapılan analizdeki grup ve kümelerin açıklamaları şu şekildedir;

Kuzeye Giden Kadınlar-K5

Kira ile geçinen, 60 ve üstü yaş grubu veya 25-29 yaş aralığında deprem, bağımlı göç, güvenlik ve diğer nedenlerle kuzey illerine göç eden kadınlardır.

Kuzeye Giden Kadınlar-K3

Kira ile geçinen, kuzey illeri dışında güneydoğuya da giden, hanehalkı reisinin annesi veya kayınvalidesi, 60 yaş üstü veya 25-29 yaş aralığında bağımlı göç, deprem, güvenlik nedenleriyle göç eden kadınlardır. İstanbul'dan çıkılan bölgenin yoğunlaştığı yer Ümraniye'nin kırsal yerleşimidir.

Kuzeye Giden Kadınlar-K4

60-74 yaş aralığında kuzey illerine giden kadınlardır.

Eğitim Seviyesi Yüksek, Ege veya Marmara'ya Giden Kadınlar-K5

Ortaokul ve üzeri okullardan mezun, hanede 2 kişi ve kirada yaşayan, emekli veya ev kadını, İstanbul'un Kadıköy, Beşiktaş, Eminönü ve Bakırköy ilçelerinden ayrılmış; Ege, Marmara ve Akdeniz'e giden kadınlardır.

Eğitim Seviyesi Yüksek, Ege veya Marmara'ya Giden Kadınlar-K2

Kadıköy, Güngören ve Bakırköy ilçelerinden çıkan, ağırlıklı olarak Marmara, Ege Bölgelerine ya da Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi'ne giden, 2-3 kişilik hanelerde kirada yaşayan, hanehalkı reisinin eşi, 45-55 yaş aralığında, ev kadını veya emekli kadınlardır.

Eğitim Seviyesi Yüksek, Ege veya Marmara'ya Giden Kadınlar-K3

Batı illerine giden ev kadınlardır.

Eğitim Seviyesi Yüksek, Ege veya Marmara'ya Giden Kadınlar-K4

Lise ve üzeri okullardan mezun, 20-24 yaş aralığında iş aramak ve güvenlik nedenleriyle göç etmiş, 2 kişilik hanelerde kirada yaşayan; Beşiktaş, Silivri ve Maltepe ilçelerinden ayrılıp batı illerine giden kadınlardır.

Eğitim Seviyesi Yüksek, Ege veya Marmara'ya Giden Kadınlar-K1

Ortaokul mezunu, 2 kişilik hanelerde yaşayan, ticaretle aile hesabına çalışan, hanehalkı reisinin eşi olan, 45-55 yaş aralığında ve Ege'ye giden kadınlardır.

Köylere Dönen Genç Kadınlar-K3

Okuma yazma bilmeyen veya ilkököl terk, 5-6 kişilik hanelerde yaşayan, İstanbul'un Ümraniye, Beykoz, Zeytinburnu veya Bayrampaşa ilçelerinden ayrılıp Karadeniz veya Doğu illerinin köylerine giden ve haneye misafir olan kadınlardır.

Köylere Dönen Genç Kadınlar-K4

Okuma yazma bilmeyen, 15-19 yaşları arasında iş nedeniyle İstanbul'un kentsel alanlarından ayrılıp başlıca Marmara Bölgesi olmak üzere İçel, Diyarbakır, Erzincan ve Aydın şehirlerinin köylerine giden, ev sahibi olmayan ancak kira ödemeyen kadınlardır.

Köylere Dönen Genç Kadınlar-K1

İlkokul terk, İstanbul'un Gaziosmanpaşa, Ümraniye, Eyüp ve Bahçelievler ayrılıp kuzey illerinin köylerine giden, tarımda aile hesabına çalışan, hanehalkı reisinin kızı veya kardeşi olan kadınlardır.

Köylere Dönen Genç Kadınlar-K6

10-39 yaş aralığında, kuzey ve doğu illerinin köylerine giden, tarımda aile hesabına çalışan, aile reisinin gelini, kızı, torunu olan, 7 ve üzeri kişilik kalabalık hanelerde yaşayan kadınlardır. 10-19 yaş aralığındaki kişilerin göç etme nedenleri, evlilik, deprem ve bağımlı göçtür.

Tarım ve Ticaretle Kendi Hesabına Çalışan, Güneye Giden Kadınlar-K5

Tek başına yaşayan Bartın ve Muğla'ya giden kadınlardır.

Tarım ve Ticaretle Kendi Hesabına Çalışan, Güneye Giden Kadınlar-K2

Hizmet sektöründe kendi hesabına çalışan, yönetici pozisyonunda olan veya işveren kadınlardır.

Tarım ve Ticaretle Kendi Hesabına Çalışan, Güneye Giden Kadınlar-K4

Tarımda ve ticaretle kendi hesabına çalışan; Muğla, Yalova, Antalya, Kırıkkale, Eskişehir ve Karaman'a göç etmiş kadınlardır.

Tarım ve Ticaretle Kendi Hesabına Çalışan, Güneye Giden Kadınlar-K1

Güneye giden kadınlardır.

Kadınların grupları detaylı olarak incelendiğinde, kadınların göç şekillerinin oldukça farklı olduğu görülmüştür. Eğitim durumu, gidilen yer tercihleri ve statü arasında ilişkiler olduğu gözlemlenmiştir. Kuzeye dönen kadınlar ve köylere giden genç kadınlar grupları, İstanbul'da tutunamayan ve göç eden kişilerin kimler olduğu, neden göç ettikleri sorularına ipucu teşkil etmektedirler.

2.4. İSTANBUL'DAN GERİYE GÖÇ

Yapılan çoklu mütakabiliyet analizleri neticesinde, İstanbul'dan göç eden kişiler için gruplandırmalar yapılmıştır. Ancak geriye göç kavramı İstanbul'dan göçün ötesinde bir döngüyü anlatmaktadır. Bunun için herhangi bir yerden İstanbul'a gelmiş olması ve İstanbul'da bir süre ikamet edildikten sonra aynı yere geri dönülmesi gerekmektedir. Araştırmanın bu noktasında yalnız göç verileri veya hazırlanan çoklu mütakabiliyet analizi verilerinin kullanılması geriye göç olgusunun üç koşulunun anlaşılması için yeterli olmamaktadır. İstanbul'a gelip tutunamayıp geri dönenlerin anlaşılabilmesi için mülakatların yapılmasına karar verilmiş, hazırlanan çoklu mütakabiliyet analizlerinde belirgin olarak ön plana çıkan grupların özellikleri dikkate alınarak mülakatların yapılacağı yerin seçimleri yapılmıştır. Analiz sonuçlarında kuzey ve doğu illerine göçenlerin belirgin bir şekilde ön plana çıktığı saptanmıştır. Doğu illerinin zorunlu göç olgusu ile değerlendirilmesi gerekmesi nedeniyle araştırma bölgesi olarak kuzey illerinden belirgin bir şekilde ön plana çıkan Ordu seçilmiştir.

Ordu ili Karadeniz bölgesinde yer almaktadır. Temel geçim kaynağı başta fındık olmak üzere tarımdır. Ancak son yıllarda fındık fiyatlarının düşmesi nedeniyle, kivi yetiştiriciliği artmıştır. Toprakların parçalanması, fındık üretiminin azalması, bazı yıllarda gerçekleşen kötü iklim koşulları ve fındık fiyatlarının düşmesi nedeniyle Ordu'da işsizlik problemi yaşanmaktadır. Bu nedenle Ordu göç veren iller arasındadır.

Tablo 2.9: Ordu Yıllara Göre Nüfus

1965	543.863
1970	608.721
1975	664.290
1980	713.535
1985	763.857
1990	830.105
2000	887.765
2007	715.409

2008	719.278
2009	723.507
2010	719.183
2011	714.390
2012	741.371
2013	731.452
2014	724.268

Kaynak: TÜİK

Ordu ili yıllara göre göç tablosuna bakıldığında, 1975-2000 yılları arasında Türkiye'deki genel göç hareketine benzer bir şekilde Ordu da yüksek oranda göç vermiştir. Göç verme durumu 2000'li yıllarla birlikte azalmış olsa da istisnalar dışında %10 ile %20 civarlarında seyretmiştir. 2007-2009 aralığında nüfusun neredeyse stabil kalması durumu yaşanan küresel ekonomik kriz nedeniyle olduğu, 2011-2012 dönemindeki artışın ise Türkiye'deki genel seçimlerle ilgili olduğu tahmin edilmektedir.

Tablo 2.10: Ordu İli Yıllara Göre Göç

	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
1975-1980	19.081	39.749	-20.668	-32
1980-1985	20.916	45.146	-24.230	-35
1985-1990	28.124	71.034	-42.910	-55
1995-2000	35.790	72.748	-36.958	-45
2007-2008	27.719	31.458	-3.739	-5
2008-2009	30.335	31.296	-961	-1
2009-2010	27.896	36.241	-8.345	-12
2010-2011	23.963	34.472	-10.509	-15
2011-2012	48.240	26.595	21.645	30
2012-2013	30.792	46.332	-15.540	-21
2013-2014	28.555	39.937	-11	-16

Kaynak: TÜİK

2013 yılında büyükşehir ilan edilen Ordu'nun merkez ilçesi Altınordu olmak üzere 19 ilçesi vardır. Büyükşehir olması nedeniyle köyler mahalle statüsüne geçmiş, belde belediyeleri ilçe belediyelerine dahil edilmiştir. Girişte bahsedildiği üzere Ordu iline geri dönen 12 kişi ile 9 görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler Altınordu, Fatsa ve Ünye ilçelerinde ve bu ilçelere bağlı mahallelerde yapılmıştır.

Ordu deniz kenarında tarihi kent merkezinin etrafında gelişmiş, ilçeleriyle yayılmış bir kenttir. Şehrin güneyi dağlarla kaplıdır ve kırsal yapılaşmalar bulunmaktadır. Şehrin kentsel yerleşim kısmı deniz kenarında olup dağlara doğru gidildikçe kırsal yerleşim dokusu görülmektedir. Yapılan mülakatlarda görüşülen kişilerin bir kısmı kırsalda bir kısmı da kentsel bölgelerde yaşamaktadırlar. Kentsel bölgelerde yaşayan kişilerin Ordu'nun köylerinde evleri veya akrabaları bulunmaktadır. Özellikle hafta sonları köylerine giderler. Aynı zamanda gıda ihtiyaçlarının önemli bir kısmını köydeki bahçelerinden sağlamaktadırlar.

Görüşmelerde en sık tekrar edilen kelimeler; 290 kez İstanbul, 66 kez Ordu ili, 56 kez çocuk, 33 kez para, 32 kez sigorta, 22 kez baba, 21 kez kira, 20 kez emekli, 19 kez sosyal ve maddi, 18 kez devlet, 14 kez kardeştir. Bu kelimeler; ekonomik nedenler ve ailenin görüşmecilerin en çok bahsettiği şeyler olduğunu söylemektedir.

Harita 2.13: Ordu İli ve Yapılan Görüşmeler

Yapılan görüşmelerin 2'si ses kaydının arıza vermesi nedeniyle yazılı notlardan aktarılmıştır. Diğer 7 görüşme eklerde sunulmaktadır. İlk görüşme Ordu Çamaş köyünde yaşayan 1962 doğumlu, ilkokul mezunu, erkek görüşmeci ile Ordu kent merkezinde bir kahvede gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmenin kaydı eklerde bulunmamaktadır. Görüşmeciye İBB'den İletişim bilgileri alınarak erişilmiş, araştırmanın kapsamı aktarılmıştır. Aktarımın ardından görüşmeci rahat bir şekilde görüşmeye dahil olmuş ve yöneltilen sorulara cevap vermiştir.

İkinci görüşme; Ordu kent merkezinde bir kafede, 28 yaşında, lise mezunu, erkek görüşmeci ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeciye İBB'den alınan iletişim bilgileri doğrultusunda erişilmiştir. Görüşmeci pek çok soruya çekingen cevaplar vermiştir.

Üçüncü görüşme; Ordu kent merkezinde bir kafede, kafenin 27 yaşında, lise mezunu, erkek garsonu ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeci rahat cevaplar vermiştir. Ancak ailesi ile birlikte erken yaşlarda Ordu'ya dönmesi nedeniyle bazı sorulara

cevap verememiştir. İkinci ve üçüncü görüşmeler, Ordu merkezde yaşayan kişilerle gerçekleştirilmiştir.

Dördüncü görüşme; 42 yaşında, ilkokul mezunu, erkek ve 35 yaşında, ilkokul mezunu kadın görüşmeciler ile sahipleri oldukları kuru temizleme dükkanında gerçekleştirilmiştir. Kuru temizleme dükkanı kent merkezine 25 dakika uzaklıkta, genellikle memurların yaşadığı bölgede yer almaktadır. Görüşmeciler, görüşmenin başında kuşkulu ve gergin olarak başlamışlar ancak devamında daha rahat cevap vermişlerdir.

Beşinci görüşme; 43 yaşında, meslek lisesi mezunu, erkek görüşmeci ile pompacı olarak çalıştığı benzin istasyonunda görüşülmüştür. Benzin istasyonu Ordu'nun Giresun yönüne doğru kent merkezine uzak bir konumdadır. Görüşmeci oldukça açık bir şekilde cevaplandırmıştır. Dördüncü ve beşinci görüşmelerin görüşmecilerine İBB aracılığıyla erişilmiştir. Beşinci görüşmenin kaydı eklerde sunulmamaktadır. Dördüncü görüşmeciler Ordu merkezde, beşinci görüşmeci ise merkezdeki kırsal nitelikli Kayabaşı Mahallesiinde oturmaktadır.

Altıncı görüşme; Ordu kent merkezinde 23 yaşında, lise terk, kadın görüşmecinin garson olarak çalıştığı kafede gerçekleştirilmiştir. Görüşmeciyle tesadüfen karşılaşmıştır. Görüşmeci soruları oldukça rahat bir şekilde yanıtladığıdır.

Yedinci görüşme; 34 yaşında, ilkokul mezunu, erkek ve 34 yaşında, ortaokul mezunu kadın ve 40 yaşında, ilkokul mezunu, kadın görüşmeciler ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilere İBB aracılığıyla erişilmiş, görüşme görüşmecilerin merkezdeki kırsal nitelikli Kayabaşı Mahallesiindeki evlerinde gerçekleşmiştir. Ev, mahallenin sonunda yer almaktadır. Mahallenin sonundan itibaren dağ yolları başlamaktadır. Kent merkezinden 2 ayrı minibüsle gidilmekte, minibüsler oldukça seyrek geçmektedir. Görüşmeciler oldukça sıcak bir karşılama bulmuşlar ve detaylı bir şekilde anlatmışlardır. Görüşme 2 kişi ile başlamış ardından komşu olan üçüncü görüşmecinin dahil olmasıyla devam etmiştir. Görüşme esnasında erkek görüşmeci konuşmaya daha çok dahil olmuştur.

Fotoğraf 2.4: Görüşme 6'nın Gerçekleştiği Kayabaşı Mahallesi

Sekizinci görüşme; 51 yaşında, ilkokul mezunu, erkek ve Uzundere köyünde yaşayan görüşmeci ile Fatsa merkezde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeciye İBB aracılığıyla erişilmiştir. Görüşmeci yönlendirilen soruları açık bir biçimde cevaplandırmıştır.

Dokuzuncu görüşme; 37 yaşında, lise mezunu, erkek görüşmeci ile, Ünye ilçesinin İlküvez köyünde gerçekleşmiştir. Görüşmeci ile İBB aracılığıyla irtibata geçilmiştir. İlküvez köyü, Ünye'deki rakımı en yüksek köydür. İlçe merkezinden günde bir kere minibüs kalkmaktadır ve yaklaşık bir saat sürmektedir. Görüşmeci ile kaynak ustası olarak çalıştığı belediye tamirhanesinde görüşülmüştür. Görüşme ekte sunulmaktadır ancak görüşmeci görüşmenin bir kısmının kayıt altına alınmasını istememiştir.

Fotoğraf 2.5: Görüşme 9'un Gerçekleştiği İlküvez Köyü

2.4.1. Geriye Göçenlerin Profilleri

Görüşmecilerin 4'ü kadın, 8'i erkektir. Görüşmecilerin 3'ü 20'li yaşlarında, 4'ü 30'lu yaşlarında, 3'ü 40'lı yaşlarında, 2'si ise 50'li yaşlarındadırlar. Eğitim durumlarına bakıldığında 6 kişi ilkokul mezunu, 1 kişi ortaokul mezunu, 1 kişi lise terk, 1 kişi meslek lisesi mezunu, 3 kişi ise lise mezunudur. Görüşmecilerin hepsi evli biri boşanma aşamasındadır. Evli olanların 6 tanesinin görücü usulü ile evlendiği bilinmektedir.

Geriye dönenlerin İstanbul'da çalıştıkları işlerin sektörel dağılımına bakıldığında, 2 kişinin tekstilde 2 kişinin makina sanayinde işçi olarak çalıştıkları, kalanların lojistik işçisi olarak veya kaynak ustası olarak çalıştığı görülmektedir. Kadınlar ayrıca incelendiğinde; 4 kadından 3'ünün ev kadını olduğu 1 kadının sekreter olarak çalışmış olduğu öğrenilmiştir. Ancak kadınların İstanbul'da gündeliğe gitmek veya parça başı iş almak gibi ev içinde veya tanıdık aracılığıyla çalışabileceği işlerde çalıştıkları bilgisi edinilmiş Ordu'da bu tarz işlerin olmadığı görülmüştür.

2.4.2. Geriye Göçenlerin İstanbul'a Göç Hikayeleri

Yapılan görüşmeler neticesinde İstanbul'a göç sürecindeki beklentilerin; kaçış, yeni bir hayat kurmak veya iyi bir yaşam standardına ulaşmak için geçici bir süreç olduğu görülmüştür. İstanbul'a farklı dönemlerde göç eden bu insanların çoğunun amacı temel yaşam ihtiyaçlarını karşılayabilecek ekonomik standartlara ulaşmaktır. Kendi anlatılarında pek çoğu İstanbul'a gidiş ve alışma süreçlerini hezimete uğrama olarak aktarmaktadırlar. Görüşmecilerin çoğu bir kuşak önceki göçmenlere göre daha bilinçlidirler. Bu yüzden çoğunun İstanbul'a giderken düşündüğü şey emekli olup memleketlerine dönmektir. Kadınlar ve erkeklerin gitme hikayeleri kıyaslandığında kadınların aileleriyle göç ettiği veya evlenmek için İstanbul'a gittiği görülmüş,

erkeklerinse ailenin geçimi için bazen önden İstanbul'a gidip gerekli koşulları sağlayarak ailelerini getirdiği bazen de İstanbul'da evlendiği görülmüştür. Özellikle genç kadınlar göç kararının verilmesi aşamasında fazla söz sahibi değildir. Ancak aile büyüğü olan kadınlar için bu durum değişebilmektedir.

İlk görüşmeci, köydeki fındıklarının kardeşler arası bölünmesi ve 2004 yılında fındıkların olmaması nedeniyle İstanbul'a taşınmış, herhangi bir uyum problemi yaşamadığını söylemiştir.

İkinci görüşmeci, evlenme nedeniyle taşınmıştır. Eşi aslen Ordu olup İstanbul'da yaşamıştır. İstanbul'a alışmamıştır. Samandra'da ikamet etmiştir. Kent merkezinin uzaklığı temel rahatsızlığıdır.

Üçüncü görüşmeci, ikinci kuşak göçmendir. Önce görüşmecinin babası gitmiş ve inşaat işlerinde çalışmıştır. Ardından ailesini İstanbul'a aldırılmıştır. Aile görüşmeci ilkokuldayken Ordu'ya dönmüştür.

Dördüncü görüşmeci, ailesiyle birlikte gitmiş, baba tekstilde çalışmış ardından görüşmeci de tekstilde çalışmaya başlamıştır. İstanbul'da evlenmiştir. Görüşmeci 2000'li yıllarla birlikte yaşanan değişimlerden rahatsız olmaya başladığını "İstanbul'a dışardan gelme göç olayı var. Tabi ki bu artık öyle bir an oldu ki adım atılmaz hale geldi" şeklinde belirtmiştir.

Beşinci görüşmeci, İzmir doğumlu olup aslen Orduludur. Ailesinin işi sebebiyle İzmir'den İstanbul'a taşınmış ve liseyi İstanbul'da okumaya başlamıştır. Sonrasında eğitimine devam etmemeyi tercih etmiş ve evlenmiştir. Bu süreçte ailesi Ordu'ya taşınmıştır. İzmir'den İstanbul'a taşındıklarında uyum problemi yaşadığını belirten görüşmeci, bunu "İstanbul'a gittiğinizde de küçük bir şehirden geldiğinizde dış görünüyorsunuz." Şeklinde ifade etmiştir.

Altıncı görüşmede iki görüşmeciyle konuşuldu. Erkek görüşmeci İstanbul'a iş için taşınmıştır. Ancak esas amacını İstanbul'da çalışıp emekli olup memleketine geri dönmek olarak belirtmiştir. Kadın görüşmeci ise Trabzonlu olup İstanbul'a ailesiyle taşındıklarında duygusal olarak kendini şehre ait hissedemediğini belirtmiştir. İstanbul'da tanışan iki görüşmeci görücü usulü ile evlenmiştir.

Yedinci görüşmeci Ordu'dayken fındıkçılıkla uğraştığını belirtmiş, ancak fındıkçılığın getirisi azaldığı için iş aramak amacıyla İstanbul'a taşındığını söylemiştir. İstanbul'da uyum problemi yaşayıp yaşamadığı sorusunu da şu şekilde cevaplamıştır: "Şimdi İstanbul da uyum problemi yaşamadım, kalacak yerin olduktan sonra uyum problemi yaşamıyorsun İstanbul da önemli olan kalacak bir yerin olması."

Sekizinci görüşmeci aslen Giresunlu olup eşi Orduludur. Giresun'da ailece mevsimlik işçi olarak çalışırken akrabalarının İstanbul Zeytinburnu'ndaki firmasında çalışmaya karar veren görüşmeci ailesiyle birlikte İstanbul'a taşınmıştır. Akrabalarının da İstanbul'da olması sayesinde uyum sıkıntısı çekmediklerini belirtmiş, ama şehrin örf ve adetlerini aykırı bulduğunu ve Giresun'daki arkadaşlıklarını kaybetmesine neden olduğu için İstanbul'a taşındığına pişman olduğunu söylemiştir.

Dokuzuncu görüşmeci çocuk yaşta babasını kaybetmiş ve annesi ikinci evliliğini İstanbul'da gerçekleştirmiştir. Görüşmeci ise dedesiyle Ordu Ünye'de yaşamaya devam etmiştir. Silah kaçakçılığından dolayı cezaevine girmiştir. Cezaevinden kefaletle çıktıktan sonra Ünye'de kendine bir lastik dükkanı açan görüşmeci, polis ve eski arkadaşlarının onu rahat bırakmaması nedeniyle İstanbul'a taşınmaya karar vermiştir. Şehirde annesinin yanında yaşamış ve kaynakçı olarak çalışmıştır. İstanbul'u hiç sevmediğini belirten görüşmeci dönmeye İstanbul'a geldiği gün karar verdiğini belirtmiştir. Görücü usulüyle hemşerisi olan bir kadınla evlenmiştir. Kefaletle çıktığı davanın sonuçlanmasıyla tekrar cezaevine girmiş, çıktıktan sonra da Ordu'ya dönmüştür.

2.4.3. Ordu'ya Dönüş

İstanbul'dan geriye dönenlerle yapılan görüşmelerde; geri dönüşlerin gitme hedeflerini tamamlayamadan, İstanbul'a ekonomik ve sosyal sebeplerden ötürü tutunamamak ya da hayal kırıklığı ile gerçekleştiği görülmüştür. İstanbul'a gidenlerin çoğu İstanbul'da emekli olup memleketlerine geri dönme beklentisi ile göç etmişler ancak pek çok görüşmeci bunu gerçekleştiremeden dönmek durumunda kalmıştır.

İstanbul'da geçirilen sürecin ardından görüşmeciler henüz döndükleri memleketlerinde genellikle bir adaptasyon sorunu daha yaşamaktadırlar. En yaygın nedeni iş bulmak olsa da aslında toplumsal yaşamda da sıkıntı çekmektedirler. Çoğu kadın dönüş kararında eşlerini desteklememiş ve geri gelmek istememişlerdir. Çoğu erkek olan görüşmeciler Ordu'yu İstanbul'dan daha güvenli olarak tanımlamışlardır. Görüşmecilerin eşleri veya görüşülen kadınların çoğu ise Ordu'nun daha güvenli olduğunu düşündüklerini söylemişler ancak Ordu'da kendilerini daha az özgür hissettiklerini ve de mahalle baskısı korkusunun kendilerinin kararını etkilediklerini söylemişlerdir. Genç göçmenler ve yaşlı göçmenler karşılaştırıldığında ise gençlerin dönme fikrine karşı bir direnç gösterdiği ancak mecbur kaldıklarında ailenin kararına saygı duyarak göç ettikleri söylenebilir. Çocuk sahibi ebeveynler çocuklarının İstanbul'da yaşamalarını istememektedirler. Bunun sebebini İstanbul'un

aldığı yoğun göç³, güvenlik problemi ve İstanbul'da kendi ahlaki değerlerini yaşatamama korkusu olarak belirtmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde görüşmecilerin önemli bir kısmı (1'i hariç hepsi 2014 yılında dönmüştür) geri dönme, iş bulma sıkıntısı, eski alışkanlıkların ve sosyal çevrenin değişmesi ile bir şaşkınlık yaşamaktadırlar. Görüşmecilerin bir kısmında hayata dair kaybetmişlik kabulü, geri kalanında ise İstanbul'a karşı kazanılmış bir direnç görülmüştür. Görüşmecilerden biri İstanbul'a gittiğinde yaşadığını şöyle belirtmiştir; "Şöyle anlatayım ben Ünye'den İstanbul'a gittiğim gün aslında ben geri dönmeye karar verdim. Gittiğim gün gördüm."

Bu direnç, literatürde geleneksel ve modern çatışması olarak adlandırılmaktadır. "Modernleşme geliştikçe, gelenek zayıflar; bu anlamda, geleneksel 'geri'dir ve geleneksel ve modern arasındaki ilişki 'yerine geçme', 'çatışma' ve 'dıştama' ilişkisidir." (Gusfield'den aktaran Özbek, 1991: 33) Ancak görüşmeler neticesinde bu dirence sahip olan görüşmecilerin İstanbul'a gidip hayatlarını değiştirmeyi göze almış olmaları, İstanbul ve Ordu arasındaki modern ve modern olmayan ikiliğinin önce ve sonrasını görmüş olmaları gözden kaçırılmamalıdır. Ayrıca mülakatlar sonucunda görülmüştür ki bazı görüşmeciler İstanbul'dan döndüklerinde statü olarak daha yukarıda olduklarını düşünmektedirler. "Bilmiyorum vardır herhalde ki insanlar farklı bakıyor, İstanbul'dan geldim deyince veya İzmir'den geldim deyince farklı bir görüş açısı oluyor Ordu gibi bir yerde. Küçük görmek gibi olmasın ama insanlar kendini küçük görüyor ki İstanbul ve İzmir büyük geliyor. Bence önemli kendilerini küçük görmemeleri lazım gelişmeleri için."

Dönenler arasından bazıları döndükleri için oldukça memnundur. "Kendi memleketimde tanıdıklarım daha çok. Burada daha huzurlu hissettim kendimi." Tekrar İstanbul'a geri dönülüp dönülmeyeceği sorusuna genelde sert bir hayır cevabı alınmıştır. "Benim hedefim burada kök salmak." Genç kişiler ise daha ziyade imkansızlıklar nedeniyle gidemeyeceklerini belirtmişlerdir. Görüşmecilerden biri İstanbul'da yaşamaya alıştığını ve geri dönmek istediğini belirtmiş ve şöyle demiştir. "Buradaki hayatı yaşamak istemiyorum. Benim için küçük geliyor, ya ben büyük düşünüyorum, belki ileride yaşım ilerlediğinde artık her insan gibi bende bir köy evine çekilmek isterim ama benim gibi biri zannetmiyorum."

Geri dönenler arasından bazıları ise hikayelerini kadercı bir şekilde aktardılar. Hayattan beklentileri oldukça düşük ve kaybettiklerine dair kabulleri yüksek olan bu

³ Pek çok kişi Suriyeli sığınmacılardan rahatsızlığını ifade etmiştir. Herhangi bir olayla karşılaşmış karşılaşılmadıkları sorulduğunda bu konuyu ana akım medyadan takip ettiklerini belirtmişlerdir.

göçmenlerin esas isteği bir sonraki kuşak olan çocuklarının daha iyi koşullarda yaşayabilmesi ve en önemlisi bunu “kendi topraklarında” gerçekleştirmeleri. Bir görüşmeci bu hareketlilik içindeki yerini “bizim şimdi önümüz arkamız yok bildiğin dümdüz insanız” diye anlatıyor. Kendisine katıldığı Tersine Göç programı yaşadıkları ve hayatı sorulduğunda ise özellikle devlet şunları anlatıyor;

“Bir televizyondan ya da haberlerden, böyle bir olay varmış, ben gözümle şahit değilim tabii, bilmiyorum. Ama bunu bir takım insanlar istismar ediyor, devlette bunu kaldırıyor veya büyükşehir belediyesi. Şimdi bunu kaldırdığı şuna denk oluyor. Devlet cezayı yanlış yapana kesmiyor, yapmayana kesiyor. O seni istismar etmişse git ondan sor hesabını. Eksik kalan diğer ortamda şu. En azından insanların 6 ay 1 yıl belki geçimini sağlayacağı ya bir iş olur, İŞKUR olur, şirket olur, ortam olur, devlet gücü bir devlet güya, dünyaya para veriyoruz yani. Kaldı ki senin vatandaşın, kaldı ki gerçekten yetenekli insanlar da var. Gelmek isteyip de gelmeyen var veya lanet olsun ben köyümü de sevmiyorum diyen de var. Sonuçta burada insanların bir şeylere sahip olabileceğini, faydalı olabileceğini düşünüyorum. Tamam özel sektör burada gelişmemiş ama devletin buna gücü var, istihdam etmeye gücü var. Burada bir kuruma biri alınacağı zaman kesinlikle ve kesinlikle torpil dönüyor. Şimdi niye torpil dönsün. Adamın zaten kaç dönüm arazisi var, kaç ton fındık yapıyor, zengin ve zengin olduğu için o adamın bir yerlerde adamı da var. Bunu rüşvet olarak düşünün veya akşam yemeği olarak düşünün veya bir hediye olarak düşünün bir şekilde insanlar görüşüyor. Şimdi ihtiyacı olan ihtiyacına ulaşamıyor. Bir yerde bir istihdam boşluğu varsa direk oraya torpilli gidiyor, ama hep zengin torpilli gidiyor.”

Görüşmecilerin bir kısmı AK Parti'nin kollarına üye olduklarını belirtmiş ancak kaydolduktan sonra bekledikleri gibi gelişmelerin yaşanmadığını, umduklarını yardımcı bulamadıklarını söylemektedir. Genel olarak erke dair bir güvensizlik hakimdir.

İstanbul'a geri dönmeyeceklerini belirten kişilerin bazıları İstanbul'u bir yıkım olarak anlatmışlardır. “İstanbul bitmiştir artık bizim gibi insanlar için yani bir başkasına muhtaç olan bir başkasının işinde çalışan insanlar için İstanbul bitmiştir.” Görüşmecilerin bir kısmı Ordu'daki geleceklere dair de pek umutlu değildirler. İş bulma sıkıntısı devam ettiği için ve İstanbul tüm zorluklarına rağmen iş bulma kolaylığından dolayı daha caziptir. Geri döndüğüne pişman bir görüşmeci “bu yaşta kenara çekilmenin bize çok lüks olduğunu burada anladık” demiştir. Bu durum aslında görüşmecinin hayata dair umutsuzluğunu da göstermektedir.

2.4.4. İstanbul Ordu Karşılaştırması

TUİK'in hazırladığı 2013 yılı illere göre kamu hizmetlerinden memnuniyet durumu çizelgesine göre İstanbul; sosyal güvenlik hizmetleri, sağlık hizmetleri, adli hizmetler, asayiş ve ulaştırma hizmetlerinde Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Eğitim hizmetlerinde ise ülkedeki en memnuniyetsiz illerden biridir. Araştırma kapsamında görüşmelerin yapıldığı Ordu ili aynı çizelge içinde incelendiğinde ise, sosyal güvenlik hizmetleri dışında tüm hizmetlerden memnuniyet Türkiye ortalamasının üzerindedir.

İstanbul'dan geriye dönenler dışında çoğunluğu esnaf olan kişilerle yapılan sohbetlerde pek çok insanın hemfikir olduğu aynı zamanda benim de şahit olduğum; Ordu'nun sosyal bir şehir olduğu, insanların etkinliklere ve eğlenmeye düşkün olduğu ve oldukça girişken olduklarıdır. Görüşmecilerin fikri ise bu konuda ayrılmakta. Bir kısmı yaşam giderleri daha az olduğu için burada etkinliklere daha fazla katılabildiğini belirtirken, bazıları da imkanların yetersiz olduğunu düşünüyor. Bir görüşmeci Ordu ve İstanbul'u karşılaştırıyor: "Ordu biraz zorunluluk, İstanbul keyfi bir yaşam tarzı bence."

Bir görüşmecinin köyde yaşamakla İstanbul'da yaşamak arasındaki farka dair düşünceleri;

"İnsanlar kendilerini işte değil de, kendi işlerinde çalışıyorlar bir kere, tarla biçiyorlar, yazın hele fındık zamanında saatin 6'sında kalkıyorsun sepet hazırlıyorsun bahçeye gidiyorsun. Ben hiç gitmedim, zaten sevmiyorum. Saat 6'da kalkıyorsun piknik yapmaya gider gibi bahçeye gidiyorsun saatin akşam 6'sına kadar orada kalıyorsun, fındık topluyorsun, çuvalından tut yani gerçekten kolay bir şey değil, kolay gibi anlatılıyor olabilir fındık toplamak ama gerçekten değil. Hele güneşin altında çalışmak sıkıcı, benim için sıkıcı. Gider bir işte çalışırım daha iyi günlük yevmiyesi 50-60 TL olabilir ama çekilecek şey değil, eziyet. Bütün gün öyle geçiyor 6'dan sonra eve gel banyonu yap kendine gelebilmen için saat 10 oluyor zaten. 10 olduktan sonra direkt yatağa yatıyorsun çünkü yarın sabah tekrar 6'da kalkmak gerekiyor. Hani İstanbul'da çalışsan bile sosyal aktivite yapacak zamanın oluyor. Hani 6'da eve gelsen 7'de evden çıksan ya da 10'da çıksan bir sinemaya gidebilirsin, direkt uyuman gerekmiyor. Burada 10'dan sonra insan kalmıyor sokakta. Hiç çıktın mı 10'dan sonra?"

Aynı görüşmecinin ailesinin neden Ordu'yu İstanbul'a tercih ettiği sorusuna cevabı ise: "Belirli bir toprağın olsun, onun öldüğünde gömüldüğünü fark et yani. Hani bir toprak bulabilirsin öldüğünde, İstanbul'da bulman mümkün olmuyor."

Görüşmeciler İstanbul'dan bahsederken genellikle İstanbul'da yaşamak için gelirlerinin yetersiz olmasından bahsetmişlerdir. İstanbul'un güzel taraflarının etkinlikler, gezmek gibi aktiviteleri gerçekleştirmek olduğunu söylerken ekonomik sebeplerden ötürü uzun yıllar İstanbul'da yaşamış olmalarına rağmen bunu gerçekleştiremediklerini belirtmektedirler. Bir görüşmeci bu durumu şöyle anlatmıştır: "İstanbulluyum demek için İstanbul'da yaşamanız lazım. İstanbul'da yaşayamadım ben. Baştan beri söylediğim gibi hiçbir sosyal faaliyetin olmadığında İstanbul'da yaşanmıyor... en azından bir tiyatroya gider sinemaya gider veya alır çocukunu bir hafta sonu veya izinli günlerinde sevdiği yerlere gidebilir veya boğaza gidebilir bir boğaz turu veya deniz turu yani böyle şeyler yapmadıktan sonra benim İstanbul'da yaşadım anlamına gelmez yaşamadım yani İstanbul'da herhangi bir tura yada geziye katılamadım."

3. SONUÇ

Türkiye’de göç olgusuyla ilgili yapılan araştırmalar genellikle kır ve kent ayrımına odaklanmış, yerel araştırmalar üzerinden tüm Türkiye’deki toplumsal düzene dair cevap aranmış, göçün neden olduğu kentleşme ve kentlileşme problemleri üzerinde durulmuş, araştırma sorularında insan eksikliği ve göç hikayelerinin eksikliği nedeniyle göçün insani boyutunu ve öznel hikayelerini göz ardı etmiştir. Ancak son yıllarda bu durum göçü araştırmaların öznesi haline getiren çalışmalar yapılmaktadır.

İstanbul’dan geriye göç olgusunu konu alan bu çalışmada ilk hedef göçün öznelini de araştırmaya dahil etmek olmuştur. TÜİK kentleşme ve göç verileri incelenmiş ve göçün yapısı anlaşılmaya çalışılmıştır. Ancak bunlar sadece göçün nicel verileridir. Sadece bu verilere dayanarak yapılan bir araştırma göçün insani boyutunu yok saymaktadır.

Bu ana hedefin altında göçmenlerin İstanbul’a neden geldiği, şehrin hangi göçmenleri “dışarıda” tuttuğu, kişilerin memleketlerine neden geri dönmek istedikleri gibi soruları araştırmıştır. Bunun için çoklu mütakabiliyet analizi ve yarı yapılandırılmış mülakatlar olmak üzere iki farklı yöntemle başvurulmuştur. Çoklu mütakabiliyet analizi nitel verilerin nicel verilere dönüştürülmesiyle kişilerin kendi dışındaki kişilerle ilişkilmesini haritalandırır.

Analiz TÜİK 2000 yılı sayımı %5 hane halkı anket verileri kullanarak yapılmıştır. Elde edilen verilere göre geriye göç eden dört ana grup profili ortaya çıkmıştır. 12 farklı insan grubunun 15 ayrı coğrafya oluşturduğu tespit edilmiştir. İstanbul’dan ayrılan bu gruplar kendi içlerinde farklılaşarak Türkiye’nin pek çok farklı yerine gitmişler ancak hepsi geriye göç etmemişlerdir. Ayrıca geriye göç eden erkek ve kadın göçmenlerin profillerinin farklı olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle aynı analiz kadın göçmenler üzerinden tekrar edilmiştir. İki analizde de ortaya şu senaryo çıkmıştır:

İstanbul’dan geriye göç hareketi bilhassa kuzey ve doğu illerinde yoğunlaşmıştır. Doğu illerine yaşanan geriye göçün en önemli nedeni 1990 yıllarda zorunlu olarak buradan göç etmek zorunda kalan kişilerin köylerine geri dönmeleridir. Ancak araştırmanın temel sorularından birinin İstanbul’a tutunamamanın nedenlerinin

araştırılması olması nedeniyle mülakatların gerçekleştirilmesi için kuzey profili tercih edilmiştir.

İBB'nin yürüttüğü "Tersine Göç" programının incelenmesinin ardından, İBB Basın Daire Başkanlığı'ndan çoklu mütakabiliyet analizi sonrası İstanbul'da tutunamamış olduğu düşünülen ve Ordu'ya göç eden kişilerin iletişim adresleri edinilmiştir. Mülakatlar, bu tespitin ışığında Ordu'daki göçmenlerle yapılmıştır. Yapılan mütakabiliyet analizinde kadın ve erkek göçmenlerin ayrıştığı görülmüş bu nedenle kadınlar için ayrıca bir çoklu mütakabiliyet analizi gerçekleştirilmiştir. Kadınlar için çoklu mütakabiliyet analizi sonucunda ise Kastamonu'ya geri göç eden ileri yaştaki kadınların "şehre tutunamama" kriterinde diğerlerinden ayrıştığı ortaya çıkmıştır. Ancak İBB'den gerekli iletişim bilgilerinin edinilememesi, Kastamonu'daki muhtarlıklarla görüşülmesine rağmen hedef gruptan kişilere ulaşamaması sebebiyle ikinci mülakatlar gerçekleştirilemedi. Bu araştırmanın en önemli eksikliğidir.

Ordu'da 12 kişi ile 9 ayrı mülakat gerçekleştirilmiş. Bu görüşmelerin bir kısmı İstanbul'dan Ordu'ya gidilmeden önce telefon edilerek ayarlanmıştır. Bazıları ile de tesadüfen karşılaşmıştır. Görüşmeler Ordu'nun farklı ilçelerinde ve köylerinde, genel olarak görüşmecilerin evlerinde veya iş yerlerinde gerçekleşmiştir. Çeşitli beklentilerle İstanbul'a gelip geriye dönen kişilerin çoğunun yaşam koşulları oldukça zor, hikayeleri travmatiktir.

Araştırılan olgulardan ilki göçmenlerin İstanbul'a gelme sebepleridir. Gitme arzusunun temel nedenleri; kaçmak, yeni bir hayat kurmak veya iyi bir yaşam için geçici bir süreç hayalidir. Göçmenlerin İstanbul'a taşınmasındaki en büyük etkenin iş aramak olduğu görülmüştür. Değnilmesi gereken bir diğer önemli nokta ise kimi göçmenlerin İstanbul'a geçici olarak kalmayı planlayarak gelmeleridir. Ancak bu durum kadın ve erkekler arasında farklılaşmaktadır. Erkekler genellikle iş imkanları bazında değerlendirirken, kadınlar sosyal ortam ve güvenlik gibi kriterleri önemsemektedirler.

Geriye dönen göçmenler; İstanbul'a geçici olarak gitmiş dönmek isteyenler ve dönmek istemeyip dönmek zorunda kalanlar olarak ikiye ayrılmaktadırlar. İstanbul'a geçici olarak gelmiş olan bu kişilerin şehirle bağ kurmak gibi bir niyetleri yoktur. Bu niyeti taşıyan göçmenlerse ekonomik imkansızlıklardan ötürü bu bağı kuramadıklarını belirtmişlerdir. Bu noktada kimlerin İstanbul'u terk ettiği ve şehrin kimleri gönderdiği cevaplanması gereken önemli sorulardır. Araştırmada görülmüştür ki, ekonomik imkansızlıklar, güvenlik, mücadelenin sonuna geldiği

hissiyatı ve vazgeçiş, bununla birlikte memleket hasreti gibi etkenler geriye göçün en belirgin sebepleridir.

Göçmenler için aile mefhumunun oldukça önemli olduğu görülmüştür. Genç ve yaşlı aile mensupları geriye dönmek fikrinde ayrışsalar bile karar alındıktan sonra beraber hareket edilmesi kaçınılmazdır. Çocuk sahibi ebeveynler çocukları için İstanbul'u güvenilmez bulmakta bu nedenle kendilerini güvende hissettikleri memleketlerinde yaşamak istemektedirler. Kadınların pek çoğu dönmek istememişlerdir. Bunun temel nedeni Ordu'da mahalle baskısı ile karşılaşacaklarını ve özgürlüklerinin kısıtlanacağını düşünmüş olmalarıdır.

Araştırmada fark edilen bir diğer nokta ise kişilerin yarattığı "İstanbul" algısı ve bu algının göç kararlarını nasıl şekillendirdiğidir. İstanbul'un korkulacak kadar büyük, tehlikeli ve yabancı oluşu, bazen "katlanılacak" bir yer olarak anılması dikkat çeken tanımlamalardandır. Görüşmeciler iki ayrı İstanbul'dan bahsederler. Bir tanesi asla erişilemeyecek olan diğeri ise katlanmak zorunda oldukları İstanbul'dur. Ordu'ya dönmüş göçmenlerin bir çoğu tekrar İstanbul'a dönmeyeceklerini veya dönemeyeceklerini belirtmişlerdir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Yusuf.** 2005. "İstanbul'un Kültürel Sermayesine Hemşeri Derneklerinin Katkısı." *Uluslararası Göç Sempozyumu*. Zeytinburnu Belediyesi.
- Akşit, Bahattin.** 2008. "İçgöçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine Gözlemler: Köy Tarafından Bir Bakış." *Türkiye'de İçgöç: Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 22–37.
- Arlı, Alim ve Emrah Göker.** 2014. "Kent Sosyolojisini Bordieu ve Wacquant Ile Düşünmek." *Cogito 76* (Bahar): 121–39.
- Arun, Özgür.** 2014. "İnce Zevkler-Olağan Beğeniler." *Cogito 76* (Bahar): 167–91.
- Börtüçene, İcen.** 1994. "Göç ve İstanbul." *İstanbul ve Göç: Bir Şehrin Karakter Değişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi. 36–41.
- Bourdieu, Pierre.** 2007. "Vive La Crise!: Sosyal Bilimde Heterodoksi İçin." İçinde *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, Ed. Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, and Ümit Tatlıcan, 33–49. İstanbul: İletişim Yayınları.
- . 2014a. "İnsanlar ve Mekanizmalar." *Cogito 76* (Bahar).
- . 2014b. "Simgesel Sermaye ve Toplumsal Sınıflar." *Cogito 76* (Bahar): 192–203.
- Bourdieu, Pierre ve Loic Wacquant.** 2014. *Düşünsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Calhoun, Craig.** 2007. "Bourdieu Sosyolojisinin Ana Hatları." İçinde *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, Ed. Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, and Ümit Tatlıcan, 77–129. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çavuşoğlu, Erbatur.** 2014. *Türkiye Kentleşmesinin Toplumsal Arkeolojisi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Department of Economic and Social Affairs.** 2014. *World Urbanization Prospects*. New York: United Nations.
- Erder, Sema.** 1995. "Yeni Kentliler ve Kentin Yeni Yoksulları." *Toplum ve Bilim* 66: 106–119.
- Erman, Tahire.** 1996. "Kentteki Göçmenin Bakış Açısından Kent/Köy Kimliği 'Niçin Köylüyüz Hala?'" *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 51 (1): 284–304.
- . 2008. "Göç Olgusunda Kalitatif Yöntem Olarak Etnografik Araştırmasının Düşündürdükleri." *Türkiye'de İçgöç: Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 56–66.
- Etil, Hüseyin ve Metin Demir.** 2014. "Pierre Bourdieu'nün Bilim Sosyolojisine Katkısı: 'Alan Teorisi', 'Habitus' Cini ve 'Refleksivite Talebi.'" *Cogito 76* (Bahar): 312–49.
- Göker, Emrah.** 2007. "Ekonomik İndigemeci Mi Dediniz?" İçinde *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, Ed. Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, ve Ümit Tatlıcan, 277–302. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Gümüş, Nevzat, Ali İlhan, ve Ali Ekber Gülersoy.** 2013. "Bir Tersine Göç Örneği: Köprücük Köyü (Varto-Muş)." *International Periodical For The Languages, Literature ve History of Turkish or Turkic* 8 (6): 233–61.
- Güngör, Nazife.** 2005. "Göç Olgusu ve Arabesk." *Uluslararası Göç Sempozyumu*. Zeytinburnu Belediyesi. 229–36.
- Güreşçi, Ertuğrul.** 2010. "Türkiye'de Kentten Köye Göç Olguları." *Doğuş Üniversitesi Dergisi* 11 (1): 77–86.
- Güvenç, Murat.** 2009. "1990 Sonrası İstanbul'a Göç." İçinde *Eski İstanbulları Yeni İstanbullar*, Ed. Murat Güvenç, 130–40. İstanbul: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi.
- İçduygu, Ahmet ve İbrahim Sirkeci.** 1999. "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri." İçinde *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Ed. Oya Baydar, 249–68. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- İçduygu, Ahmet ve Turgay Ünal.** 2008. "Türkiye'de İçgöç: Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri." *Türkiye'de İçgöç: Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 38–55.
- İlkaracan, İpek ve Pınar İlkaracan.** 1999. "1990'lar Türkiye'sinde Kadın ve Göç." İçinde *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Ed. Oya Baydar. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Karademir Hazır, Irmak.** 2014. "Bourdieu Sonrası Yeni Eşitsizlik Gündemleri: Kültürel Sınıf Analizi, Beğeni ve Kimlik." *Cogito* 76 (Bahar).
- Kaya, Ali.** 2007. "Pierre Bourdieu'nün Pratik Kuramının Kilidi: Alan Kavramı." İçinde *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, Ed. Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, ve Ümit Tatlıcan, 397–419. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kaya, Ayhan, Emre İ. Işık, Bahar Şahin, Esra Elmas, Basri Çağlayan, Pelin Aksoy ve Şafak Velioğlu.** 2009. *Türkiye'de İç Göçler Bütünleşme Mi Geri Dönüş Mü?* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Keleş, Ruşen.** 1973. *100 Soruda Türkiye'de Şehirleşme*. Ankara: Gerçek Yayınevi.
- Keleş, Ruşen.** 1994. "Göçün Nedenleri ve Tarihsel Gelişimi." *İstanbul ve Göç: Bir Şehrin Karakter Değişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi. 1–10.
- Keleş, Ruşen.** 1998. *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keyder, Çağlar.** 1999. "Tarımda Küçük Meta Üretiminin Oluşumu." İçinde *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Ed. Oya Baydar, 163–72. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- . 2006. *İstanbul: Küresel İle Yerel Arasında*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kıray, Mübeccel.** 1965. "Modern Şehirlerin Gelişmesi ve Türkiye'ye Has Bazı Eğilimler." *Mimarlık* 3 (7): 10–12.
- . 1968 "Values, Social Stratification and Development", içinde *Journal of Social Issues*, 24 (2), 87-102
- . 1999. "Sosyo-Ekonomik Hayatın Değişen Düzeni: Dört Köyün Monografik Karşılaştırılması." İçinde *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Ed. Oya Baydar, 151–62. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- . 2007. *Kentleşme Yazıları*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

- Kocaman, Tuncer ve Sema Bayazit.** 1993. *Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Sosyo-Ekonomik Nitelikleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Göç Çalışmaları Merkezi.
- Korkmaz Yaylagül, Nilüfer.** 2008. “Gecekonudan Apartmana Geçiş Sürecinde Kültürel Dönüşüm: Ankara Şentepe ve Birlik Mahallesi Örneğinin Bourdieucü Bir Çözümleme Denemesi”. *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı. Ankara.
- Kortan, Enis.** 1994. “İstanbul, Bir Dünya Kenti.” İstanbul ve Göç: Bir Şehrin Karakter Değişimi, *İstanbul ve Göç: Bir Şehrin Karakter Değişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi. 97–99.
- Koyuncu, Büke.** 2013. “Ak Parti’nin Ulusal Kimlik Vizyonunda İslam Unsuru: Türkiye’de Ulusal Kimlik-Din İlişkisi Üzerine Bir Örnek Olay İncelemesi”. *Yüksek Lisans Tezi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. İstanbul
- Löfgren, Kent.** 2007. “Pierre Bourdieu, Mütakabiliyet Analizi ve İstatik Eğitimi.” İçinde *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, Ed. Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, ve Ümit Tatlıcan, 255–274. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Merrifield, Andy, Antonio Negri, Asef Bayat, David Harvey, Loic Wacquant, Miguel Amoros ve Soner Torlak.** 2014. *Mekan Meselesi*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Özbay, Ferhunde.** 1999. “İstanbul’da Göç ve İl İçi Nüfus Hareketleri (1985-1990).” İçinde *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Ed. Oya Baydar, 277–94. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- . 2009. “İstanbul’da 1950 Sonrası Nüfus Dinamikleri.” İçinde *Eski İstanbulları Yeni İstanbullar*, Ed. Murat Güvenç, 54–77. İstanbul: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi.
- Özbek, Meral.** 2003. *Popüler Kültür ve Orhan Gencebay Arabeski*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özcan, Yusuf Ziya.** 2008. “İçgöçün Tanımı ve Verileri İle İlgili Bazı Sorunlar.” *Türkiye’de İçgöç: Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997*. 78–90. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Özsöz, Cihad.** 2014. “Pierre Bourdieu: Simgesel Şiddet, Eğitim, İktidar.” *Cogito* 76 (Bahar): 290–311.
- Öztimur, Neşe.** 2007. “Feminist Teoride Pierre Bourdieu Tartışmaları.” In *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, edited by Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, ve Ümit Tatlıcan, 581–604. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Peker, Mümtaz.** 1999. “Türkiye’de İçgöçün Değişen Yapısı.” In *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Ed. Oya Baydar, 295–304. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Perouse, Jean-François.** 2011. *İstanbul’la Yüzleşme Denemeleri: Çeperler, Hareketlilik ve Kentsel Bellek*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sadık Boran, Behice.** 1999. “Kırsal Alanda Toplumsal Değişme: İki Öncü Çalışma.” In *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Ed. Oya Baydar, 141–50. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Sağlam, Serdar.** 2006. “Türkiye’de İç Göç ve Kentleşme.” *Türkiyat Araştırmaları* 5: 33–44.

- Saraçoğlu, Cem.** "Türkiye'de Göç Çalışmalarında 1980 Sonrası Paradigma Değişimi." *Politika Dergisi*.
- Savage, Mike.** 2014. "Pierre Bourdieu'nün Kayıp Kent Sosyolojisi." *Cogito* 76 (Bahar): 106–21.
- Şen, Sebahattin.** 2014. "Pierre Bourdieu Sosyolojik Düşünümsellik." *Cogito* 76 (Bahar): 366–88.
- Şenyapılı, Tansı.** 1978. *"Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Şenyapılı, Tansı.** 2004. *"Baraka"dan Gecekonduya: Ankara'da Kentsel Mekanın Dönüşümü 1923-1960*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sirkeci, İbrahim, ve Murat M. Yüceşahin.** 2014. "Türkiye'de Göç Çalışmaları." *Göç Dergisi* 1 (1): 1–10.
- Sökmen, Polat.** 1994. "İstanbul'un Dünya Kenti Olmasının Önkoşulları." In , 100–107. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- TALİD.** 2010. "Murat Güvenç İle İstanbul'un Son Yüzyılı Üzerine." *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 8 (16): 401–3.
- Tapan, Mete.** 1994. "Göç ve Kültürel Sorunlar." In , 48–50. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Tekeli, İlhan.** 1975. "Göç Teorileri ve Politikaları Arasındaki İlişkiler." *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi* 1 (1): 153–76.
- . 2007. "Türkiye Göç Tarihinde Değişik Kategoriler." In *Kökler ve Yollar: Türkiye'de Göç Süreçleri*, Ed. Ayhan Kaya ve Bahar Şahin, 447–73. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- . 2008. "Türkiye'de İçgöç Sorundalı Yenide Tanımlama Aşamasına Geldi." In , 7–21. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- . 2009. "Modernleşme Sürecinde İstanbul'un Nüfus Dinamikleri Nasıl Değerlendirilmeli?" In *Eski İstanbulları Yeni İstanbullar*, Ed. Murat Güvenç, 11–34. İstanbul: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi.
- . 2014. *Göç ve Ötesi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekeli, İlhan, Yiğit Gülöksüz ve Tarık Okyay.** 1976. *Gecekondu, Dolmuşlu, İşportalı Şehir*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Tekin, Latife.** 2005. "Kent Göçmeninin Ruh Halleri." In , 226–28. Zeytinburnu Belediyesi.
- Tezcan, Mahmut.** 1989. "Köyden Kente Göç." *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 22 (1): 37–42.
- Tezcan, Tolga.** 2011. *Gebze: "Küçük Türkiye"nin Göç Serüveni*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Toker, Biltin.** 1994. "Adaletsiz Gelir Dağılımına ve Kapitalist Sömürgeye Karşı Bir Özgürleşme ve Demokratikleşme Süreci Olarak İstanbul'a Göç Ya Da Katılımcı Demokrasi Yolunda Bir Özyönetim Modeli." In , 11–33. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Türkiye İstatistik Kurumu.** 2013. *Nüfus ve Konut Araştırması 2011*. Ankara: TÜİK.
- Wacquant, Loic.** 2007. "Pierre Bourdieu: Hayatı, Eserleri ve Entelektüel Gelişimi." In *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, Ed. Güney Çeğin,

Emrah Göker, Alim Arlı, ve Ümit Tatlıcan, 53–76. İstanbul: İletişim Yayınları.

Weininger, Elliot B. 2014. “Bourdieu’nün Sınıf Analizinin Esasları.” In *Sınıf Analizine Yaklaşımlar*, Ed. Erik Olin Wright. Ankara: NotaBene Yayınları.

Wilpet, Czarina. 2007. “Göçte Cinsiyet ve İstihdam.” In *Kökler ve Yollar: Türkiye’de Göç Süreçleri*, Ed. Ayhan Kaya ve Bahar Şahin, 159–84. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Yavuz, Nuran. 1994. “Kente Göçenler, Kültürel Kimlik ve Yeni Eğilimler.” In , 42–47. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

Yel, Ali Murat. 2007. “Bourdieu ve Din Alanı: Sermaye, İktidar, Modernlik.” In *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, Ed. Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, ve Ümit Tatlıcan, 559–80. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yılmaz, Nail. 2009. “Ekonomik Krizin Etkisiyle İstanbul’dan ‘Tersine Göç’ Eden Ailelerin Toplumsal Özellikleri ve Beklentileri Üzerine Bir İnceleme.” *Sosyal Bilimler Dergisi* 11 (1): 27–62.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1: https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye_demografisi

URL-2 https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye_demografisi

URL-3 <http://istifhanem.com/tag/murat-guven/>

URL-4 <http://istifhanem.com/tag/murat-guven/>

URL-5 <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Pages/Haber.aspx?NewsID=15655#.VdpUI53tmko>

URL-6 <http://www.aksam.com.tr/guncel/hadi-gel-koyumuze-c2geri-donelim-c2/haber-259148>

URL-7 <http://www.milliyet.com.tr/tasi-topragi-altin-deyip-geldiler-tasi-taragi-toplayip-gittiler/gundem/gundemdetay/18.03.2013/1681612/default.htm>

EK.A. TERSİNE GÖÇ TABLOLARI

Tablo A.11: Tersine Göç Programı Kapsamında Yıllara Göre Geriye Göçenler ve Ayrıldıkları İlçeler ve İller

NO	İLÇE	2005 YILI GÖNDERİL EN AİLE SAYISI	2006 YILI GÖNDERİL EN AİLE SAYISI	2007 YILI GÖNDERİL EN AİLE SAYISI	2008 YILI GÖNDERİL EN AİLE SAYISI	2009 YILI GÖNDERİL EN AİLE SAYISI	2010 YILI GÖNDERİL EN AİLE SAYISI	2011 YILI GÖNDERİL EN AİLE SAYISI	2012 YILI GÖNDERİL EN AİLE SAYISI	2013 YILI GÖNDERİL EN AİLE SAYISI	2014 YILI (EYLÜL) GÖNDERİL EN AİLE SAYISI	TOPLA M
1	ADALAR						1	2	0	0	0	3
2	AVCILAR	2	7	5	23	17	19	34	22	50	61	240
3	BÜYÜKÇEKME CE	4	10	32	62	19	6	15	15	31	13	207
4	BAĞCILAR	12	31	87	140	118	50	26	37	52	90	643
5	BAHÇELİEVLE R	5	12	29	96	66	55	99	105	122	131	720
6	BAKIRKÖY		2	1	14	1	2	3	3	6	5	37
7	BAYRAMPAŞA	1	7	12	22	19	24	19	37	44	48	233
8	BEŞİKTAŞ			1	4		1	0	2	3	3	14
9	BEYKOZ		5	7	11	7	15	19	29	34	22	149
10	BEYOĞLU	6	10	13	28	27	27	42	29	52	54	288
11	ÇATALCA	1		2	5	1		2	2	2	1	16
12	ESENYURT					34	33	63	80	99	127	436

13	ESENLER	10	25	50	93	59	72	79	95	140	136	759
14	EYÜP	3	11	15	40	25	30	32	42	40	38	276
15	FATİH	9	4	19	33	23	23	25	30	48	39	253
16	GAZİOSMANP AŞA	12	20	63	105	69	35	50	66	70	86	576
17	GÜNGÖREN	4	14	23	56	21	30	44	43	67	80	382
18	KÜÇÜKÇEKME ECE	6	12	43	95	64	53	67	91	115	120	666
19	KADIKÖY	1	2	7	17	4	7	19	21	18	10	106
20	KAĞITHANE	5	6	19	35	50	43	76	64	89	101	488
21	KARTAL	6	9	11	31	29	28	42	46	46	45	293
22	MALTEPE	4	3	4	21	13	13	41	45	40	39	223
23	PENDİK	6	7	21	29	52	60	45	48	82	73	423
24	SARIYER	3		6	11	11	11	16	15	29	43	145
25	SİLİVRİ			4	5	3	11	7	7	9	3	49
26	SULTANBEYLİ	5	6	15	30	35	28	20	41	55	47	282
27	ŞİLE				7		1	6	1	1	2	18
28	ŞİŞLİ	6	4	11	14	14	10	10	10	18	16	113
29	TUZLA	3	2	1	7	17	12	16	11	12	19	100
30	ÜMRANİYE	6	12	39	56	38	43	81	56	82	83	496
31	ÜSKÜDAR	4	8	13	28	22	25	30	37	67	41	275
32	ZEYTİNBURNU	4	7	5	24	56	39	42	37	57	80	351
33	ATAŞEHİR					13	11	25	35	32	36	152
34	BEYLİKDÜZÜ					5	7	12	18	11	11	64
35	SANCAKTEPE					18	32	45	46	35	42	218
36	SULTANGAZİ					35	50	52	64	101	104	406
37	ARNAVUTKÖY					5	20	21	22	29	27	124
38	BAŞAKŞEHİR					4	14	22	29	41	30	140

39	ÇEKMEKÖY					8	16	13	24	19	21	101
	TOPLAM	128	236	558	1142	1002	957	1262	1405	1848	1927	10465
SIR A	İL	2005 YILI GÖNDERİLEN AİLE SAYISI	2006 YILI GÖNDERİLEN AİLE SAYISI	2007 YILI GÖNDERİLEN AİLE SAYISI	2008 YILI GÖNDERİLEN AİLE SAYISI	2009 YILI GÖNDERİLEN AİLE SAYISI	2010 YILI GÖNDERİLEN AİLE SAYISI	2011 YILI GÖNDERİLEN AİLE SAYISI	2012 YILI GÖNDERİLEN AİLE SAYISI	2013 YILI GÖNDERİLEN AİLE SAYISI	2014(EYLÜL) YILI GÖNDERİLEN AİLE SAYISI	TOPLAM
1	ADANA	7	7	20	24	15	21	29	24	39	35	221
2	ANTALYA		2	3	9	7	7	10	21	22	20	101
3	BURDUR							1	0	0	2	3
4	HATAY	3	2	25	30	25	19	25	22	48	56	255
5	ISPARTA		1	4	4	4	2	6	3	6	2	32
6	K.MARAŞ	3	5	13	14	19	12	16	20	32	19	153
7	KİLİS		1	1	6		5	9	3	7	7	39
8	İÇEL	1	2	4	15	19	10	18	13	22	26	130
9	OSMANIYE		2	6	9	12	12	7	7	13	13	81
10	AĞRI	1	1	6	11	8	19	7	22	23	16	114
11	ARDAHAN		7	5	12	15	10	23	9	14	9	104
12	BİNGÖL	3	1	2	15	8	15	16	13	14	20	107
13	BİTLİS	1	1	4	9	22	23	21	24	22	27	154
14	ELAZIĞ	2	5	4	17	17	23	20	20	21	16	145
15	ERZİNCAN			4	8	5	14	23	20	16	23	113
16	ERZURUM	5	6	9	23	28	29	25	30	45	17	217
17	HAKKARİ		2	3	8	10	3	15	2	5	14	62
18	İĞDIR	3	1	6	12	10	8	12	10	15	18	95
19	KARS	4	7	10	14	21	17	14	17	15	9	128
20	MALATYA	8	8	23	30	47	33	47	45	54	64	359
21	MUŞ	1	3	4	10	12	17	26	7	16	27	123

22	TUNCELİ	4	3	1	11	5	4	4	2	6	2	42
23	VAN	4	6	11	31	9	25	36	62	103	73	360
24	AFYON			2	5	2	5	2	4	10	4	34
25	AYDIN				6	3	3	5	9	14	14	54
26	DENİZLİ				1	2		1	1	10	7	22
27	İZMİR		6	4	5	5	7	14	20	16	24	101
28	KÜTAHYA			1	1		1	0	3	1	3	10
29	MANİSA			1	7	3	1	3	5	11	9	40
30	MUĞLA		1		8	3	1	1	5	9	10	38
31	UŞAK		1		4			2	3	2	6	18
32	ADİYAMAN	4	9	12	14	17	18	19	22	32	41	188
33	BATMAN	1	4	17	68	85	59	81	71	101	117	604
34	DİYARBAKIR	4	13	28	48	55	59	59	79	103	88	536
35	G.ANTEP	7	8	20	32	23	18	28	39	52	47	274
36	MARDİN	1	5	14	25	41	18	52	56	71	90	373
37	SİİRT	2	3	2	13	17	14	12	19	19	28	129
38	Ş.URFA	3	2	10	21	21	22	26	28	34	32	199
39	ŞIRNAK			1	4		5	4	10	12	13	49
40	AKSARAY		3	3	5	2	5	8	5	8	12	51
41	ÇANKIRI		3	2	2	1	1	8	5	9	9	40
42	ANKARA	4	2	11	13	4	8	10	16	25	27	120
43	ESKİŞEHİR		1		5		4	3	3	5	5	26
44	KARAMAN	1	1	1	2	1	1	1	3	6	8	25
45	KAYSERİ	4	1	3	15	10	17	20	31	30	22	153
46	KIRIKKALE			3	1	5	3	3	2	3	3	23
47	KIRŞEHİR		1		1	1	1	0	1	3	4	12

48	KONYA	2	3	8	15	18	14	13	22	22	27	144
49	NEVŞEHİR		1	5	8	2	4	5	5	11	10	51
50	NİĞDE		2	1	5	3	1	11	7	12	12	54
51	SİVAS	6	8	15	22	21	15	44	22	35	41	229
52	YOZGAT	1	1	5	18	8	5	2	6	20	13	79
53	BALIKESİR		1	3	3	2	5	2	9	12	7	44
54	BİLECİK							0	1	2	4	7
55	BURSA		1	1	5	2	1	2	6	10	13	41
56	ÇANAKKALE		1	1	2			3	3	6	6	22
57	EDİRNE			1	9	3		5	2	0	2	22
58	İSTANBUL							0	0	0	0	0
59	KIRKLARELİ			1	2	4		0	1	0	4	12
60	KOCAELİ	2	3	8	1			2	3	0	5	24
61	SAKARYA	1	1	1	6	1	3	2	0	7	3	25
62	TEKİRDAĞ	1			5	2		1	1	2	9	21
63	YALOVA		1		3			0	3	3	2	12
64	AMASYA	1	4	8	12	8	17	16	15	25	29	135
65	ARTVİN		1	4	12	15	3	13	12	9	11	80
66	BARTIN	1	2	7	13	5	5	11	14	9	14	81
67	BAYBURT		1	2	8	2		4	3	7	6	33
68	BOLU			1	1		2	1	1	5	3	14
69	ÇORUM	1	7	10	10	8	10	10	5	15	11	87
70	DÜZCE	1	1		3	1	2	2	0	3	2	15
71	GİRESUN	5	11	19	44	51	38	38	47	61	72	386
72	GÜMÜŞHANE	1	3	1	7	1	2	9	8	9	5	46

73	KARABÜK			4	4	2	6	6	4	9	7	42
74	KASTAMON U	1	3	10	16	11	10	15	12	19	30	127
75	ORDU	6	12	36	89	52	60	67	107	90	142	661
76	RİZE		1	10	26	16	22	38	45	48	36	242
77	SAMSUN	3	9	43	66	63	55	68	74	95	113	589
78	SİNOP	4	2	9	19	20	13	22	21	38	37	185
79	TOKAT	7	12	27	33	24	46	41	56	54	56	356
80	TRABZON	3	6	9	34	27	15	33	44	54	43	268
81	ZONGULDA K		1	5	13	11	4	4	10	12	14	74
	TOPLAM	128	236	558	1142	1002	957	1262	1405	1848	1927	10465

EK.B. KATEGORİLER

Tablo B.12: 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı Örneklem Anket Değişkenleri

1. BATCH NUMARASI
2. HANE NUMARASI
3. FERT NUMARASI
4. İL KODU
5. İLÇE KODU
6. YER NİTELİK
7. HANEHALKI REİSİ EVDE Mİ
8. EVDE BULUNAN KİŞİ SAYISI
9. MİSAFİR SAYISI
10. MİSAFİR YOK
11. YURT İÇİNDEKİ KİŞİ SAYISI
12. YURT İÇİNDE KİŞİ YOK
13. YURT DIŞINDAKİ KİŞİ SAYISI
14. YURT DIŞINDA KİŞİ YOK
15. MÜLKİYET DURUMU
16. ODA SAYISI
17. TUVALET
18. BANYO
19. MUTFAK
20. BORULU SU
21. HANEHALKI REİSİ YAKINLIK
22. ŞEHİR-KÖY
23. CİNSİYET
24. YAŞ
25. DOĞDUĞU İL
26. DOĞDUĞU İLÇE
27. DOĞDUĞU ÜLKE
28. TABİİYET ÜLKE
29. TABİİYET
30. SAKATLIK VAR MI
31. ÖZÜR GRUPLARI
32. İKAMET EDİLEN İL
33. İKAMET EDİLEN İLÇE
34. İKAMET EDİLEN ÜLKE
35. İKAMET MERKEZ DURUMU
36. BEŞ YIL ÖNCEKİ İL

37. BEŞ YIL ÖNCEKİ İLÇE
38. BEŞ YIL ÖNCEKİ ÜLKE
39. BEŞ YIL ÖNCEKİ MERKEZ DURUMU
40. GÖÇ NEDENİ
41. OKUMA YAZMA DURUMU
42. BİTİRİLEN OKUL
43. MEDENİ DURUM
44. DOĞUM YAPTI MI
45. DOĞAN KIZ
46. DOĞAN ERKEK
47. YAŞAYAN KIZ
48. YAŞAYAN ERKEK
49. SON DOĞUM GÜN
50. SON DOĞUM AY
51. SON DOĞUM YIL
52. GEÇEN HAFTA ÇALIŞTI MI
53. YAPILAN İŞ
54. YAPILAN İŞ (DETAYLI)
55. EKONOMİK FAALİYET
56. EKONOMİK FAALİYET (DETAYLI)
57. ESAS MESLEK
58. ESAS MESLEK (DETAYLI)
59. BİR İŞTE ÇALIŞTI MI
60. İŞ ARIYOR MU
61. İŞ ARAMA GİRİŞİM DÖNEMİ
62. ÇALIŞMAMA NEDENİ
63. NÜFUS GRUBU

EK.C. MODALİTELER

Tablo C.1: İKA-YER (İkamet Edilen Yer)

01	Adana	42	Konya	1	İl
02	Adıyaman	43	Kütahya	2	İlçe
03	Afyon	44	Malatya	3	Köy
04	Ağrı	45	Manisa		
05	Amasya	46	Kahramanmaraş		
06	Ankara	47	Mardin		
07	Antalya	48	Muğla		
08	Artvin	49	Muş		
09	Aydın	50	Nevşehir		
10	Balıkesir	51	Niğde		
11	Bilecik	52	Ordu		
12	Bingöl	53	Rize		
13	Bitlis	54	Sakarya		
14	Bolu	55	Samsun		
15	Burdur	56	Siirt		
16	Bursa	57	Sinop		
17	Çanakkale	58	Sivas		
18	Çankırı	59	Tekirdağ		
19	Çorum	60	Tokat		
20	Denizli	61	Trabzon		
21	Diyarbakır	62	Tunceli		
22	Edirne	63	Şanlıurfa		
23	Elazığ	64	Uşak		
24	Erzincan	65	Van		
25	Erzurum	66	Yozgat		
26	Eskişehir	67	Zonguldak		
27	Gaziantep	68	Aksaray		
28	Giresun	69	Bayburt		
29	Gümüşhane	70	Karaman		
30	Hakkari	71	Kırıkkale		
31	Hatay	72	Batman		
32	Isparta	73	Şırnak		
33	İçel (Mersin)	74	Bartın		
34	İstanbul	75	Ardahan		
35	İzmir	76	Iğdır		
36	Kars	77	Yalova		
37	Kastamonu	78	Karabük		
38	Kayseri	79	Kilis		

39	Kırkırelle	80	Osmaniye		
40	Kırşehir	81	Düzce		
41	Kocaeli				

Tablo C.2: STATU-SEX (Statü ve Cinsiyet)

1	Ücretli	1	Erkek
2	İşveren	2	Kadın
3	Kendi hesabına çalışan		
4	Aile		
5	Öğrenci		
6	Ev kadını		
7	Emekli		
8	Kira ile geçinen		
9	Diğer		

Tablo C.3: YAŞ-GRPSX (Yaş Grupları ve Cinsiyet)

1	5-9	1	Erkek
2	10-14	2	Kadın
3	15-19		
4	20-24		
5	25-29		
6	30-34		
7	35-39		
8	40-44		
9	45-49		
10	50-54		
11	55-59		
12	60-64		
13	65-69		
14	70-74		
15	75-79		
16	80-84		
17	85-89		

Tablo C.4: RHH-SXD (Hane Halkı Reisine Yakınlık ve Cinsiyet)

0	Yer nitelik kodu
1	Hane halkı reisi
2	Eşi
3	Oğlu
4	Kızı
5	Babası
6	Annesi
7	Kardeşi
8	Kayınpederi
9	Kayınvalidesi
10	Gelini
11	Damadı
12	Torunu
13	Diğer
14	Misafir
15	Yer nitelik kodu ve erkek
16	Yer nitelik kodu ve kadın
17	Hane halkı reisi ve erkek

18	Hane halkı reisi ve kadın
19	Eşi ve erkek
20	Eşi ve kadın
21	Kardeşi ve erkek
22	Kardeşi ve kadın
23	Torunu ve erkek
24	Torunu ve kadın
25	Misafir ve erkek
26	Misafir ve kadın

Tablo C.5: GOC-N-SXD-YASG1 (Göç Nedeni, Cinsiyet ve Yaş Grubu)

1	İş	1	5-12	1	Erkek
2	Tayin	2	12-19	2	Kadın
3	Bağımlı	3	20-39		
4	Eğitim	4	40-59		
5	Evlilik	5	60+		
6	Deprem				
7	Güvenlik				
8	Diğer				
9	Bilinmeyen				

Tablo C.6: EGT-SXD (Eğitim Durumu ve Cinsiyet)

0	0-5 Yaş veya okuma yazma bilmeyen	1	Erkek
1	Bir okul bitirmedi	2	Kadın
2	İlkokul		
111	İlkokul terk		
3	İlköğretim		
4	Ortaokul		
5	Ortaokul dengi meslek okulu		
6	Lise		
7	Lise dengi meslek okulu		
8	Yüksekokul		
9	Fakülte		
10	Y. Lisans/Doktora		

Tablo C.7: MULK-SXG (Mülkiyet Durumu ve Cinsiyet)

0	Yer nitelik kodu 5-12 arasındaki kayıtlar	1	Erkek
1	Ev sahibi	2	Kadın
2	Kiracı		
3	Lojman		
4	Ev sahibi değil ama kira ödemiyor		
5	Diğer		
9	Bilinmeyen		

Tablo C.8: EKO 1-STATSX (Ekonomik Faaliyet, Satatü ve Cinsiyet)

1	Ziraat, avcılık, ormancılık ve balıkçılık
2	Madencilik ve taş ocakçılığı
3	İmalat sanayii
4	Elektrik, gaz ve su
5	İnşaat ve bayındırlık işleri
6	Toptan ve perakende ticaret lokanta ve oteller

7	Ulaştırma, haberleşme ve depolama
8	Mali kuruluşlar, sigorta, taşınmaz mallara ait işler ve kurumları, yardımcı iş hizmetleri
9	Toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler
10	İyi tanımlanmamış faaliyetler

Tablo C.9: YAŞ-MEDENİ (Yaş ve Medeni Durum)

0	0-11 Yaş ve bilinmeyen
1	Hiç evlenmedi
2	Evli
3	Boşandı
4	Eşi öldü

Tablo C.10: IST-İLCEKKK (İstanbul İlçeleri ve Kır-Kent)

1	Adalar	1	Kent
2	Arnavutköy	2	Kır
3	Ataşehir		
4	Avcılar		
5	Bağcılar		
6	Bahçelievler		
7	Bakırköy		
8	Başakşehir		
9	Bayrampaşa		
10	Beşiktaş		
11	Beykoz		
12	Beylikdüzü		
13	Beyoğlu		
14	Büyükdere		
15	Çatalca		
16	Çekmeköy		
17	Esenler		
18	Esenyurt		
19	Eyüp		
20	Fatih		
21	Gaziosmanpaşa		
22	Güngören		
23	Kadıköy		
24	Kağıthane		
25	Kartal		
26	Küçükçekmece		
27	Maltepe		
28	Pendik		
29	Sancaktepe		
30	Sarıyer		
31	Silivri		
32	Sultanbeyli		
33	Sultangazi		
34	Şile		

35	Şişli		
36	Tuzla		
37	Ümraniye		
38	Üsküdar		
39	Zeytinburnu		

EK.D. MÜLAKATLAR

GÖRÜŞME 1: G: 28 yaşında, erkek, lise mezunu

B: Eşinizi de soracağım aynı zamanda eşiniz kaç yaşında?

G: 27

B: Onun eğitim durumu?

G: Ortaokul

B: Onun doğum yeri Ordu mu aynı zamanda?

G: Ordu

B: İstanbul'a nasıl gittiniz o hikayeyi merak ediyorum?

G: Eşim Samandıra'da oturuyordu. Oraya taşındım. Bir sene kaldım orada.

B: Kaç yılında gittiniz?

G: İki sene oldu

B: Bu sene döndünüz. Evlenmek için İstanbul'a gittiniz. Peki beklentiniz neydi İstanbul'a gitmeden önce?

G: Orada yaşamak için

B: Peki ilk gittiğinizde nasıl hissettiniz?

G: Bu konuda bana baya bir tuhaf geldi.

B: Nesi tuhaf geldi?

G: Alışmadım, çevresi olsun, çarşıya uzaktı mesela.

B: Nerede oturuyordunuz?

G: Samandıra, Ortadağ

B: Başka sizi rahatsız eden, iyi gelen, olumlu gelen, etkilendiğiniz ya da kötü gelen durumlar var mı?

G: Çevre olarak alışmadım.

B: Peki akrabalarınız, arkadaşlarınız var mıydı?

G: Akrabalarım yakında yoktu, karşıda vardı.

B: Avrupa yakasında, peki İstanbul'a gitmeden önce ne iş yapıyordunuz?

G: Burada çalışıyordum. Ordu'da (kayıt kesiliyor)

B: Oraya gidince ne iş yaptınız?

G: Oraya gidince lojistikte çalışıyordum.

B: İşsizlik yaşadınız mı? İş bulmakta zorlandınız mı?

G: Bir iki ay işsiz kaldım.

B: O süreçte aileniz mi size nasıl destek oldu? Zorlandınız mı?

G: Hangi süreçte?

B: İşsizlik sürecinde

G: O süreçte eşim bana çok yardımcı oldu.

B: İŞKUR'a başvurduunuz. Sosyal güvenceniz var mıydı çalışırken?

G: Var, SSK.

B: Peki İstanbul'da Samandıra dışında nerelere gittiniz?

G: Gezme bakımından, karşı yaka; Avrupa yakası, Kartal,

B: Mesela merak edip gidip gördüğünüz yerler oldu mu? Gitmeden önce duyduğunuz sonra gidince ziyaret ettiğiniz yerler?

G: Yok fazla olmadı.

B: Peki, İstanbul'da hayat nasıl, ne gibi zorluklar ile karşılaştığınız çevre ve şehir dışında? Daha önce İstanbul'a gitmiş miydiniz?

G: Daha önce askerliği İstanbul'da yapmıştım, karşı yakada, halamın yanında. Bu taraf biraz daha yabancı geldi, ilk defa gitmiştim, alışmakta biraz zorluk çektim ama sonra aradan bir yıl geçtikten sonra biraz daha alıştım.

B: Peki Ordu'ya geri dönüşünüze gelelim. O kararı nasıl aldınız?

G: Geçen yıl babam vefat etti. Babamın vefatı üzerine ailemin yanına yeniden geri döndüm.

B: Peki aklınız orada kaldı mı? İstanbul'da devam etmek istiyor muydunuz yaşamaya?

G: Eşimin kardeşleri tarafından zaten anlaşılamıyorduk. Avrupa yakasına taşınmaya karar vermiştim.

B: Ordu'ya geri döndüğünüzde İstanbul'dan sonra Ordu'ya alışmakta zorluk yaşadınız mı ?

G: İnsan bir tuhaf oluyor yani. Aradan 4-5 ay geçince alışmaya başladım.

B: İstanbul'da yapıp burada yapmadığınız ya da burada yapıp İstanbul'da yapmadığınız şeyler var mı? Boş vakit değerlendirmek adına.

G: Kendi memleketimde tanıdıklarım daha çok. Burada daha huzurlu hissettim kendimi.

B: İstanbul'da güçsüz mü hissediyordunuz?

G: Evet insanın kendi memleketi gibi olmuyor, hem anne baba uzakta olunca.

B: Peki bu programı nasıl buldunuz İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin?

G: İŞKUR'a başvurmuştu, onlarda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne yazı yazmışlar.

B: Başka bir tanıdığınız peki geri döndü mü bu yolla?

G: İkisi dönmüştü ben geldikten sonra eşime sormuşlar.

B: Peki siz memnun kaldınız mı bu uygulamadan?

G: Uygulama güzel.

B: Hem otobüs bileti hem nakliye mi? Yoksa sadece nakliyeden mi yararlandınız?

G: Hem otobüs bileti hem nakliye.

B: Ne kadar sürdü size ulaşılması ve bu işlemlerin gerçekleştirilmesi?

G: 1 ay içerisinde gerçekleşti. Biz hep birlikte geldik zaten bir kamyonla.

B: Aynı yere mi geldiler? Ordu'ya mı?

G: Evet.

B: Eşiniz peki nasıl karşıladı bu durumu?

G: İlk başta karşı çıktı, İstanbul'dan Ordu'ya gitmem dedi. Sonradan babası ile görüştüm, benim gitmem lazım, babam vefat etti, ailemle olmam lazım diye. Babası, gitmesi lazım öyle bir şey yok dedi. Sonra bir sıkıntı çıkmadı.

B: Çocuğunuz için İstanbul'da büyümesi mi daha iyi Ordu'da büyümesi daha iyi?

G: Bence kendi memleketinde büyümesi.

B: Kendi yani bildiğiniz yerde büyümesini tercih edersiniz. Peki Samandıra nasıl bir yerdi?

G: Samandıra, Ordu gibi değil baya bir tuhaf. Çarşıya uzak, bir yerden bir yere gitmek için dolmuşa binmek lazım. Mesela burada caddenin orda oturuyoruz, her yere gidebiliyoruz.

B: Peki, hasta olduğu zaman, hastane erişimi konusunda İstanbul'da nasıl burada nasıl?

G: Hastane bakımından sağlık ocağı vardı yakınımızda, ufak tefek şeyleri sağlık ocağına götürürdük. Sultanbeyli'de bir hastane vardı.

B: O mu daha kolay yoksa burada mı daha kolay?

G: Buradaki daha kolay.

B: Buradaki ev sizin kendi eviniz mi yoksa kirada mı oturuyorsunuz?

G: Kira.

B: Peki buraya geldiğiniz iş bulma konusunda sıkıntı çektiniz mi? Şimdi ne iş yapıyorsunuz?

G: Buraya geldiğimde motor-kurye(kontrol) işine devam ediyordum. Baya bir iş aradım, iş bulamadım.

B: Ne kadar süre iş aradınız?

G: Yaklaşık 1 ayı buldu. Biraz sıkıntı yaşadım. Motor-kurye işi yaptım. Birkaç yere sordum öyle en son eski çalıştığım yere girdim 5-6 ay orada çalıştım sonra iş araştırmaya başladım İŞKUR'a başvurduğum. Onlarda beni(kayıt kesiliyor) şu an orada çalışıyorum. 3-4 ay sonra sözleşmemiz bitiyor. 5 aylık sözleşme olarak imzaladık.

B: Peki sosyal güvenceniz var mı?

G: Evet, SSK.

B: Aileniz ile durumlar düzelse, işler biraz yoluna girerse İstanbul'a tekrar geri dönmeyi düşünür müsünüz? Böyle bir isteğiniz var mı?

G: İstemiyorum.

B: İstanbul'a geri dönmek istemiyorsunuz. Peki İstanbul'un olumlu yönleri neler?

G: Karşı taraflarda daha güzel yerler var Avrupa yakasında. Tramvay falan. Askerliğimi orada yaptığım için bazı şeyleri biliyorum. Anadolu kesimi fazla yaşanacak bir yer değil.

B: Neden peki? Çevre dışında ne gibi zorluğu var?

G: Merkeze uzak, tanıdığımız çevre fazla yok.

B: İnsanlar nasıl peki? Tanışabilmek zor mu İstanbul'da?

G: Yok ilk başta tuhaf geldi ama alıştım.

B: Eşinizin bir çevresi var mı arkadaşları?

G: Akrabası falan var.

B: Eşiniz kaç yıl İstanbul'da yaşamış?

G: Doğduğundan beri İstanbul'da.

B: Zor olmuştur onun için belki dönmek.

G: Onun için biraz zor.

B: O neyden şikayet ediyor mesela neden istemedi Ordu'ya gelmeyi.

G: Ben İstanbulluyum orada yaşamak istiyorum dedi.

B: Neden sevmiyor Ordu'yu mesela sizce?

G: İstanbul'da yaşamak için, bilmediği için.

B: Peki İstanbul'da sinema gibi çeşitli kültürel aktivitelere erişebiliyor muydunuz?

G: Yok, ama burada zaman zaman gidebiliyoruz.

B: Burada daha gezebiliyorsunuz, boş vakitlerinizi değerlendirebiliyorsunuz. Peki sizce İstanbul mu daha güvenli Ordu'yu mu daha güvenli.

G: Güvenlik bakımından Ordu'yu tercih ediyorum.

B: Peki bu işsizlik sürecinde ya da bu terse göç sürecinde, sizce bir suçlu var mı, şanslılık var mı kızgın mısınız ya da siz bir hayal kırıklığı yaşıyor musunuz, bu durum karşısında?

G: Bu duruma karşı, daha çok devleti suçlu buluyorum, işsizlik konusunda. Biri 2 yıllık yüksek okul bitiriyor, zor iş buluyor, iş bulmak sıkıntı. adam 4 yıllığı bitiriyor, öğretmenliği kazanmış, 2 yıldır atanamıyor, gidiyor başka iş yapıyor, böyle imkansızlık çok var Türkiye'de.

B: Peki Ordu daha çok iş imkanı sağlıyor mu sizce İstanbul'a göre?

G: İstanbul'da iş imkanı daha iyi ama Ordu yaşanacak yer ama iş imkanları kısıtlı

B: Neler var mesela gençler ne iş yapıyor?

G: Mesela mesleği olmayan burada iş bulması zor.... Hep torpille giriyor

B: Kaç kişi çalışıyor burada?

G: Baya var.

B: Sözleşmeli mi çalışanlar?

G: Kadrolular var ama sözleşmeli daha çok.

B: Kısa süreli mi sözleşme?

G: Mesela 5 ay sözleşme yapıyorlar, 5 ay dolunca 3 ay daha uzatıyorlar. Ondan sonra 5 ay bizim sözleşme bitince öyle devam ediyor.

B: Yani bir iş garantisi vermiyor size. Peki mesela Ordu'da ki geleceğinizden ümitli misiniz?

G: Şu anda hayır, Ordu büyükşehir oldu. İşe girenler mesela hep torpille giriyor, kendi imkanlarıyla işe giren hiç duymadım

B: Peki iş problemi çözülse Ordu'nun başka bir problemi yok mu Ordu'nun var mı sizce?

G: Ordu'nun iş problemi çözülse, İstanbul gibi olması için baya bir zaman gerekiyor

B: Peki İstanbul gibi olması gerekiyor mu sizce?

G: Büyükşehir olduysa gerekiyor bence

B: Mesela o kadar büyük olmasının dediğiniz gibi bazı sonuçları oluyor mesela, merkeze uzak oluyorsunuz, etrafınızdaki zorluklar yaşıyorsunuz, çeşitli sorunlar yaratabiliyor bu durum. Bunu Ordu için ister misiniz? Bu kadar büyük olmasını.

G: Ordu o kadar kalabalığı bence biraz kaldıramaz.

B: Ordu'ya şu an geri dönen bir çok insan var İstanbul'da. Sizce nasıl olacak mesela iş probleminden bahsediyorsunuz, Ordu nasıl bir yer olacak ilerleyen dönemlerde?

G: Her şey düzelecek falan diyorlar ama ben güvenmiyorum.

B: Peki bu noktada hala devleti mi suçlu görüyorsunuz, bu konuda rolü olan başka kimseler var mı?

G: Böyle işsiz olan çok insan var çevremde. Devlet olarak mesela iş bulmakta zorlanıyor. Burada tanıdığım insanlar var çoğu inşaatlarda çalışıyor.

B: Peki, eğitime liseden sonra devam etmek istediniz mi?

G: Devam etmek istedim ama evlendikten sonra ara verdim.

B: Kaç yılında evlendiniz?

G: 2 sene önce

B: Hemen çocuğunuz oldu, Allah başılsın. Eşiniz çalışıyor mu?

G: Eşim daha yeni işe girdi iki üç aydır çalışıyor.

B: Ne iş yapıyor?

G: Tekstilde çalışıyor.

B: Onun çalışma koşulları nasıl?

G: Sabah 7'de gidiyor akşam 6'da falan çıkıyor. Cumartesi pazar izinli.

B: 11 saat. Sizin var mı cumartesi pazarınız?

G: Cumartesi pazar devamlı çalışıyoruz, bizim mesai oluyor.

B: Devamlı çalışmanız gerekiyor. Eşinizin sosyal güvencesi var mı?

G: Var. Özel sektörün çoğu 12 saat çalışıyor. Sosyal aktiviteler kısıtlı oluyor, bir yere gidemiyoruz

B: Baya bir zaman kısıtlaması çekiyorsunuz gibi geldi bana.

G: Eski çalıştığım yere bakarak baya bir rahatım. Günde 8 saat çalışıyorum ya zamanım oluyor

B: Bebek ile kim ilgileniyor?

G: Bebeğe annem bakıyor.

B: Anneniz kaç yaşında?

G: 50 yaşında

B: Onlar peki hep Ordu'da mıydı?

G: Evet.

B: Ama hiç İstanbul'a gitmediler değil mi?

G: Gitmediler.

B: Peki eşiniz ile nasıl tanıştınız?

G: Halam oturuyordu, Avrupa yakasında o tanıştırdı.

B: Askerlik zamanında mı?

G: Yok askerden 2-3 sene sonra

B: Sonuç olarak İstanbul ile Ordu'yu karşılaştırmanızı isteyeceğim.

G: Yani paranız olsa İstanbul yaşanacak yer ben Ordu'yu tercih ediyorum. İstanbul paranız olsa Avrupa yakasında yaşanacak yer, halamın olduğu yer

B: Halanız nerede oturuyor?

G: Aksaray

B: Karşı tarafta nereleri gördünüz?

G: Askerlik yaptığım yer Aksaray, Kartal, Taksim falan, oralarda gezdim.

B: Taksim nasıl güzel mi?

G: Taksim tam turistik yer, çok güzel bir yer, insanlar özellikle orayı görmek için gidiyor, Sultanahmet Cami falan. Her insanın beğeneceği bir yer.

B: Beğendiniz, ama orada yaşamak nasıl olur sizce?

G: Orda yaşayanlar, kendi evi olanlar, alt kesimin yaşaması biraz sıkıntı olur

B: Peki, bir yandan da oralar yoğun yerler, kalabalık yerler, yaşamak ister miydiniz öyle bir yerde?

G: Çarşıya yakın olduğu zaman yaşanacak yer yani, ben yaşamak isterdim

B: Anlıyorum, başka aklıma bir şey gelmiyor size soracağım, sizin sormak istediğiniz başka bir şey var mı yani benim sorduğum sorulara yönelik olarak aklınıza gelen başka bir şey?

G: Aklıma bir şey gelmiyor.

B: Pekala, galiba bu kadar, sizin zamanınızı aldım.

G: ... Peki, siz ne amaçla yaptınız bu çalışmayı?

B: Büyükşehir Belediyesi'nden ben aldım telefonunuzu, programa katılanları.....

G: Böyle şehir şehir geziyor musunuz?

B: Hayır, şu an sadece Ordu çalışacağım, daha geleceğim Ordu'ya, böyle görüşmeler yapacağım

G: Sadece Ordu'da mı yapıyorsunuz, başka şehir yok mu?

B: Hayır, Ordu olacak

G: Niye Ordu'yu tercih ettiniz?

B: Çünkü, aslında İstanbul'a göçün en yoğun olduğu yer, Ordu, Samsun, Giresun, Trabzon ve İstanbul'dan da geriye dönen en çok yer aslında yine bu bölgeler, bu nedenle de. Bir de Ordu'nun şöyle bir durumu var; fındıkçılık var ama aslında artık insanların tarlaları bölündü ve insanlar pek gelir elde edemiyorlar gibi talepleri var. Bunları araştırmak için de. Yani ne gibi işsizlik durumları olduğu için insanlar İstanbul'a gitmek zorunda kaldı? İstanbul'da ne yaşandı ki tekrar Ordu'ya dönmek durumunda kalındı?

G: Onları araştırıyorsunuz.

B: Aynen. Bu hikayeler nedir? Buradan bir sonuç çıkacak çünkü, o zaman en azından bir şey diyeceğiz yani, böyle zorlukları var diye.

G: Bu araştırmayı üniversite istiyor değil mi? Bunlar, konuyu devlete mi taşıyor?

B: Yani, bu bir tez olarak yayınlanıyor, mesela ben onu İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne de vereceğim, ama tabii onlar ne kadar bundan bir şey çıkarırlar bilmiyorum. Çünkü ben Şehir Planlama Bölümü'ndeyim normalde. Biz zaten bu tür çalışmalarını sürekli yapıyoruz, insanlarla görüşüp verileri toplamak gibi şeyleri. Ama işte kime ne kadar ulaşıyor, o hep problem oluyor.

G: (kayıt kesiliyor)

B: Tabii problemler var. Çok teşekkür ediyorum zamanınızı aldım, eşinize ve bebeğe de selamlar.

GÖRÜŞME 2: G: 28 yaşında, erkek, lise mezunu

B: Yaşınız

G: Ben 87 doğumluyum.

B: Evlisiniz

G: Evliyim, bir yaşında kızım var.

B: Doğum yeriniz neresi?

G: Buralıyım Ordulu

B: Neresinden

G: Ulugöl

B: Eşinizin yaşı?

G: O da 88 doğumlu.

B: Onun doğum yeri neresi?

G: Onun doğum yeri burası ama 1 yaşından sonra İzmit'te ikamet etti.

B: Eğitim durumunuzu sormadım.

G: Eğitim durumum lise.

B: Eşinizin nedir?

G: Aynı şekilde.

B: İstanbul'a gitme hikayeniz, muhtemelen aileniz?

G: Ailem gitti, iş icabı.

B: Kaç yılında?

G: Babam bizden daha önce gitmiş aşağı yukarı askerden sonra gitmiş, askerden öncesi de var. Benim babam 16 yaşında evli. 16 yaşından sonra İstanbul'a gitmiş ikisi. Askere kadar İstanbul'da kalmış. Askerden sonra buraya geliyor, askerden sonra bizi İstanbul'a getiriyor.

B: Kaç yılında başlamış?

G: 80'lerde falan. Babam 69 doğumlu. 84-85'lerde

B: Peki gidiş sebebi nedir babanızın?

G: Gidiş sebebi muhtemelen iş imkanları.

B: Daha önce ne iş yapıyormuş burada biliyor musunuz, çalışıyor muymuş?

G: Babam küçüklüğünden beri inşaat ile uğraşıyormuş. İnşaat ustası. Zaten o dönemlerde burada fazla iş olmadığı için işçiler İstanbul'a gidiyormuş.

B: İstanbul'da nerede yaşadınız?

G: Maltepe'deydik. Maltepe Hilalsu Mahallesi diye geçiyordu.

B: Kaç yaşında geldiniz Ordu'ya?

G: 2000'de geldik.

B: Yine baya bir yaşamışsınız İstanbul'da.

G: Ama dediğim gibi hatırlayabildiğim ilkokul dönemleri.

B: Peki o zamanki hayatınıza dair yaptığınız şeyler nasıldı, İstanbul nasıldı, nerelere giderdiniz İstanbul'da, babanız inşaat ustalığı mı yapıyordu?

G: Evet, inşaat ustalığı.

B: Anneniz çalışıyor muydu?

G: Annem çalışmıyordu. Ev kadınıydı.

B: Maltepe de mi okudunuz?

G: Maltepe'de okudum, Kaşgarlı Mahmut İlköğretim Okulu.

B: O zamana dair hatırladığınız, nerelere giderdiniz İstanbul'da, onları hatırlıyor musunuz?

G: Sosyal aktivite olarak pek bir şeyimiz yoktu ama piknik gibi şeylere gidiyorduk.

B: Hatırladığınız nereleri gördünüz İstanbul'da?

G: Genellikle Maltepe sahiline gidiyorduk, yine Maltepe'nin yukarısında çamlık dediğimiz alanlara pikniğe gidiyorduk. Çok küçük olduğum için farklı sosyal aktiviteler yapmadık.

B: Onun yerine sinema tiyatro gibi yerlere gitme var mıydı?

G: Okulla birlikte vardı, okul gezilerimiz de vardı.

B: Peki aileniz sizinle döndü mü?

G: Evet ailem ile birlikte döndüm.

B: Ordu'ya dönüş sebebi neydi?

G: Dönüş sebebi tabi ki babamın ailevi yönünden. Babam evin tek oğlu. 6 kardeşler, babam evin tek oğlu, 5 tane kız kardeşi var. Anne ve babası burada olduğu için daha doğrusu onların baskısı ile buraya geldiler.

B: Peki gelmek istiyorlar mıydı?

G: Şu an sorarsan kalsaydık yenilirlerdi. İş alanındaki iş imkanı yüzünden

B: Dönünce devam etti mi babanız çalışmaya?

G: Evet

B: Yine inşaat işçisi olarak mı?

G: Evet

B: Peki Ordu'da daha fazla iş bulabildi mi ya da döndükten sonra işsizlik süreci geçirdi mi?

G: 1-2 sene adaptasyon süreci oldu, ondan sonra rayına oturdu.

B: Sizin için Ordu'ya gelmek nasıl oldu? Zorlandınız mı? İstanbul'dan.

G: Tabi çocuk olduğum için tabi ki İstanbul'da kalmayı her zaman isterdik, istedik yani ama ailemiz o yönde bir karar verdiği için.

B: Eşiniz ile nasıl tanıştınız peki?

G: Eşim ile bir arkadaşımın düğünü vasıtasıyla tanıştım. 2011'de tanıştım, 2012'de evlendik.

B: O öncesinde Ordu'da mı yaşıyordunuz?

G: O hayır.

(kayıt kesiliyor)

B: Ne mesela, ne özenti oluyor?

G: Gece hayatı gibi, barlara, arkadaşlarla takılmak gibi

B: Peki mesela sizce kadınlar burada daha rahat mı dolaşiyor sokaklarda?

G: İstanbul'a göre çok çok rahat. Mesela benim burada müşterilerim var, öğrenci arkadaşlar var Ordu Üniversitesi'ne gelen, Antalya'dan gelen bir arkadaşım var liseden ailesi ile birlikte geldiler, ailesi ile on gün burada kaldılar, daha sonra buraya muhtemelen geldiklerinde karşılaşacaklar ama çok güzel bir şehir. Burada insanlar 12-1 gibi tek başına gezen bayanlar görüyoruz, mesela tek başına gezen genç kızlar görüyoruz. Bunu biz Antalya'da gibi büyük şehirlerde yapamıyoruz, yapabilirsek de korkuyoruz dedi. Dışarı kız çocuğunu göndermek bizim için tehlikeli İstanbul'da ya da Antalya'da büyük şehirlerde ama burada öyle değil. Burası küçük yer olduğu için ya da bilmiyorum insanların şeyinden kaynaklanan bir şey midir ama insana güven veriyor, insan kendini daha güvende hissediyor, yani çok rahatlıkla gecenin 11-12 sinde özellikle yaz sezonunda saat 1-2'de tek başına gezen bayanları görebilirsiniz. Belki bu büyük şehirlerde çok azdır ama burada var.

B: Köyünüzden bahsettiniz, Ulubey

G: Şimdi Ulubey, Gürgentepe'ye bağlıdır Gülbelen Köyü olmuştur.

B: Orada başka tanıdığınız var mı İstanbul'dan gelmiş olan?

G: Şöyle bir bakıyorum, bir abim var, köyde. Abi diyorlar o da inşaatçı babam ile birlikte onu biliyorum, onun haricinde yok ama köye yaz sezonunda gelen çok oluyor. Bizim köyde nüfus olarak hane olarak 40-50 haneyiz ama bu yazın 100 haneye kadar ulaşıyor. İstanbul'dan buraya geliyorlar.

B: Peki köyden bir görüşebilme imkanım var mı? Çünkü ben aslında köylerle de görüşmeye çalışıyorum.

G: Yardımcı olmaya çalışırım.

B: Öyle bir şey olursa çok sevinirim.

G: Öyle bir şey olursa yönlendirmeye çalışabilirim.

B: Ben gidebilirim.

G: Siz giderseniz tamam, telefonunu alırsınız.

B: Başka söylemek istediğiniz bir şey var mı? İstanbul'da bir program var şimdi İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yaptığı . Maddi durumu yetmeyip dönmek isteyenlere yol parası ya da nakliye veriyor İstanbul Büyükşehir Belediyesi.

G: İstanbul Büyükşehir Belediyesi

B: Dolayısıyla ben o program aracılığıyla insanlara ulaştım aslında, büyük bir çoğunluğuna ama tabii böyle tesadüfler olunca benim için pek kıymetli oluyor.

G: Zaten göç veren bir bölge

B: Ama baya da bir geri dönüş var benim anladığım kadarıyla.

G: Şu anda var, diyorum ya şu an benim tanıdığım çevremde 100 kişiden en az 85'i 90'ı bunu düşünüyor. İstanbul'da iyi kötü bir işim var, buraya geldiğinde iş kaybına uğrayacak, maaş olarak daha düşük alacak, iş alanı kısıtlı, o yüzden mecburen İstanbul'da.

B: Çok teşekkür ederim.

G: Ben teşekkür ederim.

GÖRÜŞME 3: G: 42 yaşında, erkek, ilkokul mezunu, G2: 35 yaşında, kadın, ilkokul mezunu

B: Bayrampaşa'da yaşadınız, öncelikle yaşınızı sorayım.

G: 42

B: Evlisiniz

G: Evet

B: Eğitim durumunuz nedir?

G: İlkokul

B: Kaç çocuğunuz var acaba?

G: 3

B: Kaç yaşındalar?

G: 14, 7, daha 1.5 yaşında bir tanesi.

B: Okuyorlar mı 7 ve 14 yaşında olanlar?

G: Lise 1, ilkokul 1, öbürü zaten küçük.

B: Eşiniz yaşı ve eğitim durumunu sorayım?

G: O da ilkokul 79 doğumlu. 35.

B: Doğum yeriniz neresi acaba?

G: Ordu Merkez.

B: Eşiniz neresi?

G: Kahramanmaraş, Andırın.

B: İstanbul'a gidişiniz ile başlayacağım, ne zaman gittiniz İstanbul'a?

G: İstanbul'a 1984 yılında gittim.

B: Sebebi neydi?

G: Sebebi Ordu'da geçim sıkıntısı nedeniyle.

B: Öncesinde ne iş yapıyordunuz?

G: Liseden önce, ilkokulu bitirdik.

B: Gençtiniz yani. Aileniz ile mi gittiniz?

G: Evet, ailemle gittim.

B: Babanız ne iş yapıyordu öncesinde?

G: Babam burada boştaydı, orada emekli oldu kendisi.

B: Orada çalıştı mı kendisi?

G: Çalıştı.

B: Ne iş yaptı?

G: Piyasa işlerinde çalıştı, tekstil işinde çalıştı.

B: Anladım, peki babanız hangi beklenti ile İstanbul'a gitti, iş bulma beklentisi mi?

G: Sadece bizim burada 4 kardeşlik, o sebeple İstanbul'a gitmek zorunda kaldık.

B: Anladım, İstanbul'da tekstil işlerinde çalıştı yani, siz peki okuldan sonra ne yaptınız?

G: Okuldan sonra, İstanbul'da ufak bir atölyemiz oldu, 10 yıldan beri bu kuru temizleme işiyle uğraşıyoruz.

B: Eşiniz ile nasıl tanıştınız acaba?

G: Görücü usulü.

B: O Kahramanmaraşlı diye sormak istedim. Genelde aynı memleketten oluyor ya o yüzden. Peki çalışırken sosyal güvenceniz var mıydı?

G: Vardı.

B: Peki hiç işsizlik sıkıntısı yaşadınız mı İstanbul'da?

G: İşsizlik sıkıntısı yaşamadım çünkü çok yoktu işimizi bilen. O işi bırakır başka iş bulurduk yani öyle bir sıkıntı çekmedim.

B: Bayrampaşa'da yaşadık dediniz, hep Bayrampaşa'daydınız, Bayrampaşa'nın neresinde?

G: Merkez.

B: Tamam, peki İstanbul'a ilk gittiğiniz uyum sıkıntısı yaşadınız mı?

G: Hayır hiçbir uyum sıkıntısı yaşamadım, sadece burada zorlukları gördüğüm için gelirken, burada bir iş hayatına atılmak zorundayım. Hiç uyum sıkıntısı yaşamadım, kendimi adapte ettim. Bir meslek sahibi olmak istedim, okumadığım için.

B: Peki okusaydınız farklı olur muydu?

G: Tabi okusaydım, bilemem tabi hayat şartı neyi getirir ama.

B: İstanbul'da nereleri gittiniz? Nereleri gezdiniz?

G: İstanbul'da her tarafa gittim, İstanbul'da gitmediğim bilmediğim yer yok.

B: İstanbul'da baya gezdiniz. Nereleri en çok seversiniz İstanbul'da?

G: Ben çok fazla gezmeyi seven bir kişiliğe sahip değilim. Misal arkadaşlarla eğlence yerlerine binde bir takılırdım. Kendimi hep işe adapte etmiştim. Benim için meslek dünyası okumak gibi geliyordu. Ben fazla gezmeyi sevmem ama gezdiğim zamanda her tarafa giderdim. En çok gittiğim yerler sahil kenarları olurdu. Etiler, Bebek, Tarabya gibi yerler olurdu.

B: Peki İstanbul'un olumlu ve olumsuz yönleri neler sizce?

G: Şimdi İstanbul'un olumsuz bir yönü yoktur. Tabi olumlu da kullanabilirsin olumsuz da kullanabilirsin. Olumsuzluk durumları karşıma çıkmadı. Sen ne kadar dürüst olursan hep olumlu bir şeyler karşına çıkar. Ama sadece insanın ben kendi şahsıma memleket özlemi olurdu.

B: Peki akrabalarınız, arkadaşlarınız var mı?

G: Tabi arkadaşlarım var. Hepimiz beraber yaşıyorduk daha doğrusu ayrı ayrı evlerde yaşıyorduk ama misal Bayrampaşa'da geçinip gidiyorduk.

B: Peki buraya gelmeye nasıl karar verdiniz?

G: Buraya gelmemin sebebi çocuklar büyüdükçe İstanbul'un 2000 senesinden bu yana zor şartlar altında olduğunu fark ettim.

B: Ne gibi zor şartlar?

G: İşçi çıkarmalar, tekrar iş bulamamalar. Ancak vasıflı elemanlar iş buluyordu ve düşük maaşlar. Zaten ev kiralari çok yüksekti.

B: Sizin eviniz kira mıydı?

G: Evet,

B: Ne kadar kira ödüydünüz acaba?

G: En son 500 TL kira ödüyordum.

B: Siz bu yıl döndünüz değil mi?

G: Tabi bu yıl döndük, şubat ayında bir yıl olacak. Tabi eşim haziran ayında geldi.

B: Siz hem nakliye ve hem de otobüs biletinden mi faydalandınız?

G: Evet.

B: Siz şubat ayında geldiniz eşiniz ve çocuklarınız haziran ayında geldi, okulu beklediler. Peki İstanbul'un zor şartları dediniz, başka değişen bir şey oldu mu İstanbul'da?

G2: Çocuk açısından çok zor şartları var İstanbul'un çocuk yetiştirme açısından.

B: Ne gibi?

G: Çocukları bir parka çıkaramazsın, hele son 5 yılda iyice parka çıkılmaz oldu.

B: Neden, bunun sebebi ne?

G: Mültecilerden dolayı, öyle bir an geldi ki çocuklarım için oradan gelmek durumunda kaldım. Mesela benim kızımın eğitim durumu ordaydı, liseyi uzak iller kazanmasın Ordu ilinde okusun dedim. Allah izin verirse dileklerim gerçekleşti.

B: Peki başınıza bir olay mı geldi başınıza sizi bu kadar rahatsız edecek?

G: Hayır, başımıza bir olay gelmedi, bir bakıyorsun İstanbul'a dışardan gelme göç olayı var. Tabi ki bu artık öyle bir an oldu ki adım atılmaz hale geldi. Nasıl adım atılmaz hale geldi, kimse bir kelime söyleyemezsin, söyleme hakkın var ama söyleyemezsin. Özellikle çocuk yetiştirme şartları zorlaştı.

B: Peki siz en başta babanızla giderken orada hemşerileriniz var mıydı ya da tanıdıklar var mıydı?

G: Orada dayım vardı. Dayımın aracılığıyla İstanbul'a gittik. Öyle kaldık yani.

B: Oturduğunuz yerlerde Ordulular var mıydı? Size böyle bir kolaylık sağlandı mı?

G: Oturduğumuz yerde komşular, hemşerilik vardı ama herkes kendi yağında kavruluyordu.

B: Yani kimse iş bulmak için size yardım eden oldu mu?

G: Yok, ben öyle işsizlik konusunda bir sıkıntı yaşamadım.

B: Peki siz kimseye iş bulma konusunda yardımcı oldunuz mu?

G: Tabi, mutlaka, nakliyeciler, deri sektöründe vardır. Ama ben kimseye iş bulayım diye yanına gitmedim.

B: Peki sizin yardımcı olduklarını Ordulu muydu?

G: Fark etmiyordu, karışık. Ordululu vardı, Mardinlisi vardı, Erzurumlusu vardı. Aynı çatı altında kardeş gibi geçiniyorduk.

B: Peki Ordu ve diğer yerler arasında bir yaşam farkı var mı? İstanbul'da böyle bir fark gözlediniz mi?

G: Yaşam farkı, herkes kendi ekmeğine düşmüş orada. Yani kimse kimseyi görmez.

B: Bu yardımcı olmak anlamında mı? İlgilenmemek anlamında mı?

G: Yok fazla ilgilenmez, öyle bir arayış içine girmedim.

B: Peki buraya dönüşünüzde eşiniz nasıl tepki verdi? O istedi mi Ordu'ya gelmedi?

G: Eşim bir tepki vermedi yani.

B: Mesela istediniz böyle bir şeyi.

G: Eşim istedi de ben geldim buraya.

B: Siz Ordu'ya gelmek istediniz mi? Kahramanmaraşlısınız.

G2: Evet

B: Peki Ordu'ya dönünce uyum konusunda bir problem yaşadınız mı? Sevdiniz mi? Daha önce geliyor muydunuz?

G2: Bir kere geldim.

B: Peki burada şimdi arkadaşınız tanıdığınız herhangi bir kimse yok. Bu size bir zorluk yaşıyor mu?

G2: (kayıt kesiliyor)

B: İstanbul'da peki arkadaşlarınız var mıydı? Neler yapardınız?

G2: Hiç bir şey yapmazdık yani kimse yoktu. Kardeşim vardı.

B: Akraba ziyaretlerine giderdiniz yani?

G2: Evet

B: Anladım, peki bu İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin programını nereden buldunuz?

G: İstanbul'da yaşayıp bunu duymamak mümkün değil. Kulaktan kulağa duyuyorsun.

GÖRÜŞME 4: G: 23 yaşında, kadın, lise terk

B: Kaç Yaşındasınız?

G: 23

B: Bekarsınız

G: Evliyim, boşanma aşamasındayım öyle yazalım.

B: Geçmiş olsun, eğitim durumunuz?

G: Lise terk ama açıktan okuyorum.

B: Doğum yeriniz?

G: İzmir

B: Ordu ile bağı nedir?

G: Ailem orada.

B: Eşin burada mı yaşıyor?

G: Hayır.

B: Nerede yaşıyor?

G: İstanbul'da.

B: Evlilik sebebi ile mi İstanbul'a gittin?

G: Evet

B: Ne zaman gittin?

G: Aslında 9 sene boyunca İstanbul'da kaldım. Evlenmeden önce buraya geldim birkaç ay burada kaldım.

B: Ailen şu an burada mı yaşıyor?

G: Evet ailem burada yaşıyor.

B: İstanbul'a neden gittiniz peki?

G: İzmir'den sonra İstanbul'a taşındık ailece.

B: Sebebi neydi peki?

G: Ben İzmir doğumluyum zaten. Babam askerliğini İzmir'de yapmış, iş olanaklarından dolayı İzmir'de kalmayı tercih etmiş. Daha sonra emekli olunca da akrabaların çoğunluğundan, iş değişikliği sebebi ile İstanbul'u tercih etmiş.

B: Emekli olunca İstanbul'a gittiniz.

G: Evet

B: Anneniz çalışıyor mu?

G: Annem İzmir'deyken çalışıyormuş ama sonradan emekli olunca çalışmadı. Pamukçulukta çalışıyormuş.

B: Baban ne iş yapıyordu?

G: Şoför.

B: İstanbul'da çalıştı mı baban?

G: Evet çalıştı, şoför olarak devam etti.

B: Nerede?

G: Başak Turizm'de

B: İstanbul'da nerede yaşadınız?

G: Şişli'de yaşadık, Feriköy'de. 9 sene boyunca Şişli Feriköy'de.

B: Sen İstanbul'da çalıştın mı peki? Nerede?

G: Diş doktorunda

B: O da Feriköy'de miydi?

G: Osmanbey'deydi.

B: Hiç babanız anneniz işsizlik problemi yaşad mı?

G: Babamın elinde 20 senelik bir şoförlüğü var ve bu yüzden yaşamadı. Annem bir çok seçenek ve olanaklarını bıraktı tabi. Pamukçuluk İzmir'de olduğu için.

B: Peki İstanbul'da çalışmak istedi mi?

G: Çalışmak istedi, evde tekstil işinde çalıştı.

B: Parça başı iş yaptı yani

G: Evet.

B: Bu işi nasıl buldu peki?

G: İş olanakları tekstil üzerine olduğu için.

B: Tanıdıkla mı buldu?

G: Tanıdıkla buldu.

B: İstanbul hakkında sorayım biraz. Nerelere giderdin, ne yaptın, sosyal aktiviteler veya eşinle nasıl tanıştın?

G: Eşimle ilkokul arkadaşım. İstanbul'dan. İzmir'i bıraktıktan sonra İstanbul'a gittiğimizde tanıştım. Nereleri gezerdim, Şişli en yakın yer, Şişli, Taksim, Beşiktaş, Sarıyer. Yani İstanbul'da gezmediğim karşı taraf vardır.

B: Nereleri severdin veya neyi severdin İstanbul'da?

G: Güzel soru, burada kısıtlı bir ortam var. Orada kısıtlı bir ortam yok. Orası daha geniş bir yer, daha geniş açılabilceğimiz bir yer. Burada sinemaya gitme yerini soruyorum, bir tane yer bulabiliyorum ama ben İstanbul'da o kadar çok yer biliyorum ki tek bana sormalarına karşın bir sürü yer söyleyebilirim.

B: İstanbul'da rahat mıydın gezme anlamında?

G: Rahattım, istediğim yere gidebiliyordum.

B: Zaman kısıtlaman gibi bir şey var mıydı?

G: Saat 10-11'den sonra dışarı olmazdı.

B: Burada mesela değişti mi bu durum?

G: Burada değişti, saat 10'da insan kalmıyor sokakta.

B: İstanbul'a ilk gittiğinde uyum sıkıntısı yaşadın mı?

G: Yaşadım, çünkü İzmir'den İstanbul'a gidince yaşadım. İstanbul gerçekten büyük bir şehir. Büyüklüğünden yaşamadım ama insan farklılığından yaşadım.

B: Ne gibi farklılıklar?

G: İzmir'in insanları da nasıl desem. Her çeşitten İstanbul'da insan var, nasıl açıklasam. Karakterleri çok fazla değişik, ya hayatı çok fazla görmüşler, ya da hiç görmemişler. O yüzden dışarı karşı daha bir farklılar. İnsan farklıları vardı bir kere. Okulda yaşadım ilk önce etkiledi zaten. İlk defa kar gördüm İstanbul'da.

B: Hizmet ya da tüketime erişimin nasıldı İstanbul'da, sağlık hizmetlerine ya da alışveriş yapacağın zaman çarşı pazara kolay mıydı?

G: Gerçekten kolaydı. Bizim adım başımız zaten marketti, manavdı. Şehir merkezinde yaşadığımız içindi bence. Burayla kıyaslırsak buranın tek bir caddesi var, oranın bir sürü caddesi vardı. Yani evimden çıkıp sağıma döndüğümde mağaza bulabilirdim. Burada evimden çıktığımda öyle bir şey yok.

B: Burada nerede yaşıyorsun?

G: Yenimahalle'de.

B: Sence İstanbul'un olumsuz tarafları neler?

G: Güzel soru, insanlarıyla çok kirli bir şehir

B: Başka bir şey var mı? Zorluk yaşadığın bir şey.

G: Maddi konuda gerçekten zorluk yaşanabilecek bir şehir. Verilen ücretlerle, alınan maaşlarla geçinilmesi zor bir şehir.

B: Orada eviniz kira mıydı? Ne kadar kira ödüyordunuz?

G: 1.100 TL

B: Şimdi buraya dönüşe gelelim. Buraya nasıl geldin?

G: Boşanma aşamasında olduğum için, ailem burada yaşıyor, buraya geldim.

B: Ailen buraya nasıl geldi?

G: Ailem zaten buralı, İstanbul'dan sonra ben evlendikten sonra burayı tercih ettiler.

B: Yıl ne oluyor?

G: Ben ne zaman evlendim ona bakayım. 2009

B: 2009'da evlendin

G: 2009'da evlendim 2010 gibi ailem buraya geldi.

B: Ailenin buraya gelmesinin sebebi neydi?

G: Ablam üniversiteyi burada kazandı. Seçimlerde kısıtlandı, İzmir mi Ordu mu oldu. Ordu'yu seçti. Hem de burada ev almıştık. Yani aile memleketi.

B: Sende 2014 yılında boşanma nedeniyle geldin. Şimdi Ordu'ya dair sorular soracağım. Burada mesela insanlar boş zamanlarında ne yapıyor, sen ne yapıyorsun? Önce şunu sorayım iş bulman zor oldu mu?

G: Zor olmadı, çünkü insan olmadığı için iş ilanları daha fazla. Bir de şöyle söyleyeyim İstanbul'dan geldiğimde farklı olduğumu fark ettim. İstanbul'da, İzmir'de yetişmişim buradaki insanlar görmediler. Şurada tezgahçılık yapıyorum, bir farklılık lazım, belki de o yüzden iş bulmam zorlaşmadı.

B: İstanbul'da yaşamış, İzmir'de büyümüş olman Ordu'da büyümüş biriyle aranda bir fark mıdır?

G: Bilmiyorum vardır herhalde ki insanlar farklı bakıyor, İstanbul'dan geldim deyince veya İzmir'den geldim deyince farklı bir görüş açısı oluyor Ordu gibi bir yerde. Küçük görmek gibi olmasın ama insanlar kendini küçük görüyor ki İstanbul ve İzmir büyük geliyor. Bence önemli kendilerini küçük görmemeleri lazım gelişmeleri için.

B: Burada mesela ne yapıyorsun? Sinema yok dedin.

G: Kitap okumak için sahaf arıyorum, sahaf bulamıyorum. Gerçekten yok. Kitapevi var diyorlar ama sahafalarda biliyorsunuzdur belki, yarı yarıya indirim oluyor, orijinal olsa da bir indirim sağlıyorlar. Kitap okumayı seven biriyim ama sahaf yok, sahafın ne olduğunu bilen de yok.

B: Üniversite var bu etkilememiş mi sizce?

G: Burayı mı?

B: Evet

G: Bence etkilememiş aslında sahafın olması lazım, kitapevleri nasıl bilmiyorum ama bizim İstanbul'da kitapevi dediğimizde ücreti iki katına satılan bir yer.

B: Burada peki arkadaş edinebildiniz mi?

G: Hayır.

B: Hiç arkadaşın yok mu?

G: Yani var da iş ortamında tanıştığım arkadaşlarım var.

B: Uyum konusunda sıkıntı yaşadın mı?

G: Aslında istemiyorum hala yaşamayı, burada olmayı istemiyorum ama olmak zorundasın bir yandan, zorunluluk.

B: Peki ne zorladı buraya geldiğinde seni?

G: Bilmem, bir şey zorlamadı herhalde.

B: Ordu'nun güzel tarafları neler sence?

G: Güzel kafa dinleniyor, o kadar yol gitmene gerek kalmıyor, Bebek ya da Ortaköy gibi.

B: Kötü yönleri neler?

G: Gerçekten boş bir şehir. Herkes köyde yaşamayı tercih ediyor buradaki çalışanlara sorun hiç biri büyük şehre gitmeyi asla düşünmüyorlar. Köyde evim olsun, emekli olayım, oraya yerleşeyim, hiç hayatı yaşamayı düşünen insanlar yok bence burada.

B: Hayatı yaşamak ne sence peki?

G: Bence, insan gezip, görüp öğrenmeli, değişiklik olmalı bence bir insanın hayatında.

B: Ordu bir değişiklik vaat etmiyor mu?

G: Hayır etmiyor, hep sabit bir şehir. Gidebileceğin en büyük yer Çay Boztepe, başka da bir yer yok herhalde, çok büyük meşhur olarak sayıldığı yer.

B: Mesela, senin İstanbul'da olman için nasıl bir şart gerekli ya da nasıl olsa dönebilirsin?

G: Oğlumun büyümesi lazım.

B: Allah başı şlasın kaç yaşında?

G: 3 e girecek.

B: Oğlunun büyümesi gerekir, neden peki?

G: Aslında küçük bir şehirde kesinlikle büyütme istemiyorum onu ama hani bana destek çıkan ailem burada olduğu için ben burada kalmak durumundayım.

B: Ekonomik sebeplerle yani.

G: Hem ekonomik, ben İstanbul'a gittiğimde bir doktorun yanında çalışsam tekrar sekreterlik yapmaya kalksam, mümkünatı yok geçinemem. Burada ailem bakıyor çocuğuma, kreş parası yok ama ailem kalkıp İstanbul'a gitse belki orada yaşayabilirim.

B: Gitmeyi düşünüyorlar mı?

G: Yok, hayır. Diyorum ya emeklilik durumu sabitlemişler kendilerini, köy havası, güzel.

B: Başka bir kardeşin var mı?

G: Ablam var.

B: Ablan gitmeyi düşünüyor mu?

G: Ablam gitmeyi düşünüyor, iş olanaklarından dolayı gitmeyi düşünüyor.

B: O orada ne düşünüyor?

G: Şimdi burada okuyunca, iş olanakları burada kısıtlı. Düşünün elinde bir mesleği var 2 aydır iş bulamıyordu, muhasebeci. Daha yeni buldu, o da küçük, butik, aksesuar satan bir yerde. İstanbul'da daha büyük olanaklar var, daha çok çevre var. Çevreden dolayı daha iyi iş bulabilir ama burada bulamadı, burada öyle geçici bir iş buldu.

B: Senin iş bulman kolay oldu, ablanın iş bulması zor oldu.

G: Düşünün, ama bu İstanbul'da da böyle, vasıfsız insanlar daha çabuk iş bulabiliyor eğer çevren yoksa. Çevren varsa kesinlikle vasıflıysan hemen bir iş bulabiliyorsun. Burada benim iş bulmamı sağlayan şey İstanbul'dan gelmem bence.

B: Peki iş ortamında bir değişiklik oluyor mu?

G: Tabi ki, İstanbul'da sekreterlik yaparken burada 11 saat ayakta kalıyorum, kesinlikle bir ortam değişikliği var. Ben doktor muayenehanesinde çalışırken, insan vasıfları daha yüksekti, bu sınıflandırma gibi olmasın ama daha kapasitesi yüksek insanlar bulunmaktaydı ama burada belirli bir seviye zaten belirli bir seviye.

B: Peki bu seviyeleri ne belirliyor sence?

G: Maddi.

B: Ordu'da baya pahalı mağazalarda fiyatlar İstanbul'la aynı daha ucuz olmasını beklerdim.

G: Küçük bir şehir, tabi emeklisiniz aldığınız sabit ücret her insanın aldığı sabit ücret gibi, siz gidip Koton'dan giyinebilirsiniz ama ne kadar giyinebilirsiniz, nereye gidebilirsiniz. Hani para çok olsa bile harcayacak yer bulamıyorlar. O yüzden kıyafete ya da aksesuara yatırdıklarından dolayı. Kullanılıyor, dış görünüme önem veriliyor. Mesela BMW'si ve Audi'si olan az insan vardır, çünkü az parası olan çok insan var. Parası olan insan çok görünür ama Adil Işık, Koton olsun giyinen insanlar çok görünür ama Audi'si ve BMW'si olan az insan vardır.

B: Peki aklına gelen şeylerle İstanbul ile Ordu'yu karşılaştırmayı istesem, ne geliyorsa aklına?

G: İstanbul çok kalabalık, Ordu çok boş, hele kışın hep boş. Ordu biraz zorunluluk, İstanbul keyfi bir yaşam tarzı bence.

B: Peki mesela oğlumu burada büyütmek istemem dedin, neden?

G: Diyorum ya, siz İstanbul'dan gelince farklı bir duruma kapılıyorsunuz küçük bir şehirde. Büyük bir şehirde yaşayan insan demek ki farklı bir şey oluyor ki onda küçük bir şehre gittiğinde dikkat çekebiliyor. İstanbul'da mı yaşamak isterdiniz, burada mı yaşamak isterdiniz, ben İstanbul'da yaşamak isterdim, bana böyle bir soru sorulsa. Aslında biraz kötü İstanbul'da ki çevresel faktörler, okullar ama olumlu bir çocuk olacaksa sizin gibi Mimar Sinan'da da okuyabilir.

B: Tabi ki küçük yerlerden de İstanbul'da üniversitelere gidenler var.

G: Gidip ama ayak uyduramayan insanlar da var. Direk ayak uydurması varken neden zorluk çeksin ki.

B: Şeyi anlamaya çalışıyorum, ayakta durmak için ne gerekiyor? Neden İstanbul'a ayak uydurmak gerekir?

G: İstanbul'a gittiğinizde de küçük bir şehirden geldiğinizde dış görünüyorsunuz.

B: Nasıl dış görünüyor?

G: Bir kere maddi konuda. Mesela siz İstanbul'a gittiğinizde Diyarbakırlı bir kişinin konuşmasını görünce alçak görüyorsunuz. Hani kendileri belirliyor bunların seviyelerini halbuki kendileri de düşük onların farkında değiller.

B: Sence mesela dış gören insanlar aslında kimler?

G: Aslında hepsi, Diyarbakırlısından tut Ordulusuna kadar, o kişilikteki insanlar. Sanırım orada büyüyen yetişen insanlar daha fazla yapıyor bunu. Hiç doğunun nereden geldiğine bakan insanlar değil.

B: Yani o zaman şöyle bir şey diyebilir miyiz, bu tür dış görmeleri yapan insanlar, İstanbul'da büyüyen insanlar, yani sonradan gelen insanları İstanbul'da yaşayan insanlar dış görürler. Peki sence mesela İstanbullu insanla, Ordu'nun köyünde yaşayan insan arasındaki fark nedir?

G: Öyle bir soru sordun ki. Ordu'da yaşayan bir insan, hele köyde yaşayan bir insan sabahları saat 6'da kalkar, inek sağmaya gider ama İstanbul'da yaşayan bir insan hele genç bir insan ise saat 6'da kulüpten çıkar eve yatmaya gider. Bu biraz deli dolu insan olsun ama normalde de 12'den aşağı kalkmaz. Böyle bir ayırım vardır ya hani, nasıl söylesem, yüksek yaşayan, eğlence hayatı daha yüksek olan 11'den aşağı kalkmaz, çalışmıyordur bir yerde ama burada 8'de kalkıyorsun 6'da kesin kalkıyorsun neden bilmiyorum ama kalkıyorsun. Ben köyde yaşamıyorum ama köyde yaşayan bir insanın yapısı farklı oluyor, gerçekten farklı oluyor. Hiç köyde yaşadınız mı bilmiyorum ama

B: Yok yaşamadım. Senin kafandaki farklılıkları merak ediyorum aslında.

G: İnsanlar kendilerini işte değil de, kendi işlerinde çalışıyorlar bir kere, tarla biçiyorlar, yazın hele fındık zamanında saatin 6'sında kalkıyorsun sepet hazırlıyorsun bahçeye gidiyorsun. Ben hiç gitmedim, zaten sevmiyorum. Saat 6'da kalkıyorsun piknik yapmaya gider gibi bahçeye gidiyorsun saatin akşam 6'sına kadar orada kalıyorsun, fındık topluyorsun, çuvalından tut yani gerçekten kolay bir şey değil, kolay gibi anlatılıyor olabilir fındık toplamak ama gerçekten değil. Hele güneşin altında çalışmak sıkıcı, benim için sıkıcı. Gider bir işte çalışırım daha iyi günlük yevmiesi 50-60 TL olabilir ama çekilecek şey değil, eziyet. Bütün gün öyle geçiyor 6'dan sonra eve gel banyonu yap kendine gelebilmen için saat 10 oluyor zaten. 10 olduktan sonra direkt yatağa yatıyorsun çünkü yarın sabah tekrar 6'da kalkmak gerekiyor. Hani İstanbul'da çalışsan bile sosyal aktivite yapacak zamanın oluyor. Hani 6'da eve gelsen 7'de evden çıksan ya da 10'da çıksan bir sinemaya gidebilirsin, direkt uyuman gerekmiyor. Burada 10'dan sonra insan kalmıyor sokakta. Hiç çıktın mı 10'dan sonra?

B: Hayır.

G: En büyük yeri Boztepe olarak denilen bir yer ama saat 11'den sonra teleferik çıkmıyor.

B: Gece hayatı yok yani.

G: Gece hayatını geç insan hayatı yok.

B: Geceleri insan yok. Buradaki kazancınla İstanbul'da ki kazancın arasında fark var mı?

G: Kesinlikle var.

B: İstanbul'da mı daha çok kazanıyorsun?

G: Evet, ama orada daha çok harcıyorsun.

B: Sence hayat kalitesi açısından bir fark var mı? İmkanlardan bahsetmiyorum ama İstanbul'da ki gelirini düşün bir de buradakini düşün mesela daha iyi beslenebiliyor musun?

G: Daha iyi besleniyorum tabi her şey organik köyden geldiği için.

B: Böyle şeyler var mı başka?

G: Köyden gelen ürünler olduğu için tabi ki daha organik besleniyorsun ama oradaki maddi kazancım ile daha çok şey yaparım, olanaklarım oluyormuş gibi görüyorum ama burada para harcamaya yer yok. Asgari ücret maaş alıyorum, hani ailemin yanında yaşıyorum, ben o zaman evliyken bile kayınvalidem ile yaşıyordum ama gene param bana kalıyordu ama ben orada gerçekten para harcayan bir insandım ama burada parayı harcamaya yer bulamıyorum. Sadece çocuğum için harcıyorum kendim için yok.

B: Çocuğum için harcamaların açısından kolaylık oldu mu ya da zorlaştı mı?

G: Yani istediğim ürünleri bazen bulamıyorum.

B: Bunun için başka bir yere gitmen gerekiyor mu?

G: Yok, gitmeme gerek kalmıyor, ne bulduysam onu götürüyorum.

B: O zaman ben şunu anlamalı mıyım, yani bir fırsatını bulursam İstanbul'a geri dönerim?

G: Evet, ben dönerim, ben kesinlikle dönerim.

B: Peki İstanbul hiç korkuttu mu seni? Herhangi bir anlamda.

G: Korkuttu.

B: Sadece güvenlik olarak değil hani başka bir şey.

G: Büyüklüğünden korkmadım, İzmir'de büyüktü benim. İnsanlarından korktum diyebilirim, insanları kötü yola düşürmek için gerçekten çok insan var. O kadar insan var ki kesin kötü bir yola düşersin. Eğer tanıdığın insanlar gerçek insanlar değilse yani hayatına soktuğun insanlar.

B: Böyle tehlikesi var.

G: Var.

B: Tedirgin hissediyor muydun?

G: Yok kendime güvendiğim için tedirginlik hissetmiyordum.

B: Burada öyle bir tedirginlik hissediyor musun?

G: Burada insan tanımiyorum, tedirginlik hiç tanımiyorum. Yok yani.

B: Benim sorularım bu kadar, senin eklemek istediğin, bu iki şehir arasındaki fark, yani hayatını değiştiren çevreler.

G: Buradaki hayatı yaşamak istemiyorum. Benim için küçük geliyor, ya ben büyük düşünüyorum, belki ileride yaşım ilerlediğinde artık her insan gibi bende bir köy evine çekilmek isterim ama benim gibi biri zannetmiyorum. 23 yaşındayım, 18 yaşında evlendim ben, bazı şeyleri gerçekten yaşadım, gördüm. Heyecanı da yaşadım, olumsuz olumlu şeyleri de yaşadım. Ama ben gene heyecanı isterim. 33 yaşına geldiğimde köyde bir evim olsun, tarlamı ekip biçeyim derim mi bilmiyorum. Şu an demiyorum.

B: İstanbul'da yaşama fırsatın olsa bir şekilde gitsen, tekrar dönmek ister misin? Yoksa yaşlılığında İstanbul'da mı yaşamak istersin?

G: Yaşlılığımı İstanbul'da geçirmek istemem, buraya gelirim.

B: Burası ne vaat ediyor peki?

G: Belirli bir toprağın olsun, onun öldüğünde gömüldüğünü fark et yani. Hani bir toprak bulabilirsin öldüğünde, İstanbul'da bulman mümkün olmuyor.

GÖRÜŞME 5, G: 34 yaşında, erkek, ilkokul mezunu, G2: 34 yaşında, kadın, ortaokul mezunu

B: Yaşınızı, eğitim durumunuzu, doğum yerinizi sorarak başlayacağım?

G: Ordu, 1981, onuncu ayın beşi

B: Eğitim durumunuz nedir?

G: İlkokul

B: Sizin?

G: Dokuzuncu ayın on sekizi. 1981, Trabzon

B: Trabzonlusunuz neresinden?

G: Merkezden.

B: Sizin eğitim durumunuz?

G: Ortaokul

B: Ufaklık kaç yaşında

G: 5 yaşında, bir tane de okulda var 6 yaşında.

B: Allah başı sağ olsun, onlar İstanbul'da mı doğdular burada mı?

G: İstanbul'da.

B: İstanbul'a nasıl gittiniz?

G: İstanbul'a ben bekardım gittiğimde.

B: Kaç yılında?

G: 2002 yılının sonunda gittim, 2007'de evlendim. Tek çalışıyordum.

B: Nerede çalışıyordunuz?

G: Özalp Tekstil'de. 6 yıl orada çalıştım, geçinme durumu biraz, Suriyeliler geldi, bina sahibi evi daire daire sattı. Kiraya çıkacaktım, 1000 TL, 1500 TL kira istediler.

B: Neredeydiniz?

G: İkitelli 1901 Sokak'ta. Kiralık ev bulamıyorduk. 1500 TL kira istediler, 3000 TL depozito istiyorlardı. Zaten borcum vardı, dedim öyleyse memlekete gideyim buraya geldim.

B: İstanbul'da güvenceniz var mıydı çalışırken?

G: Sigortam vardı

B: Siz çalıştınız mı İstanbul'da?

G2: Hayır çalışmadım.

G: 12 sene 11 sene çalıştım orada, 1.5 sene olan sigortamı yatırmadım, çıkarken bıraktım geldim.

G: Buradaydık şimdi 600 TL alıyordum 900 TL geçinmiyorduk, geçinemeyince de... Zaten aldığım paranın yarısını elektrik, doğalgaz veya doğalgaz olmasa da tüp geçinme durumum hiç yok

B: Peki eviniz kira mıydı?

G: Buranın şöyle bir şey şu andaki içinde yattığım yer (kayıt kesiliyor) durabildiğin kadar durursun en az 10 sene durursun burada. Burayı ben içini yaptırdım taksitle, taksitle yaptırdım zaten mart ayında geldim ağustosuna kadar çalışmadım.

B: İş bulamadın mı?

G: İş Bulamadım. İnşaat buldum inşaata gittim. Burayı senetle yaptırdım, adam bana en az 10 sene dur dedi.

B: Ne kadar... Senetler?

G: 26 milyar tuttu benim senetler. Şimdi asgari ücretle çalışıyorum ama burada da aynıydı sadece köyden yağurdum geliyor, lahanaya geliyor, pancar geliyor burada herkes lahanaya pancar diyor, lahanaya turşu köyden geldiği kadar

B: Köy neredeydi bir daha söyler misin?

G: Erenli köyü

B: Erenli köyü

G: Evet. Buradan normalde 24 km sürüyor ama ana yolu dolaştırmıyor kestirme yoldan gidersen 24 km ama anayolu dolaşmak zorundayız. 34 km buradan köy.

B: Giderken minibüs mü var?

G: Evet minibüs.

B: Tamam. İstanbul 'a taşınacaktınız iptal mi oldu?

G: Evet ben istemiyorum.

B: Siz önce nerede yaşıyordunuz?

G2: Ben evlendiğim zaman Trabzon'dan gittim

B: Nerede tanıştınız?

G2: Görücü usulü.

B: Görücü usulü.

G: Görücü usulüyle tanıştık bunun ablası benim kız kardeşim vardı bunun ablasının yanında burada düğünde tanıdım böyle,

B: Anladım.

G2: Trabzon dan kopardılar beni.

B: Üzülünüz mü İstanbul 'a gittiğinizde?

G2: Tabi üzuldüm. Trabzon, orda doğdum orda büyüdüm, alışamadım İstanbul'a zaten ben bekarken bile İstanbul'a gelmişim rahmetli babamlarla. Alışamadım İstanbul'a zaten ben tekstilde çalışıyordum İstanbul da bekarken aylığımız asgari ücretti ondan sonra babam öldükten sonra sigorta yoktu

B: Bir güvenceniz yoktu.

G2: Yoktu.

G: O zaman sigorta yapmıyorlardı ben girdiğim de bile 1 buçuk 2 sene kimseye sigorta yapmıyorlardı biz şikayet ederek ondan sonra başladılar yapmaya en son 2009 da başladılar milletin sigortasını bu gün getiriyordu bu gün başlatıyorlardı yarın işe başlattılardı ondan da hiçbir şey yapmıyorlardı, denetlemeye geliyorlardı ama denetlemeye gelseler ne olacak ki Ankara'dan parası olan konuşuyordu, Ankara'dan denetlemeye geliyorlar Ankara'dan biraz bilgi alıyorlardı denetlemeye geliyorlar ona göre tedbirinizi alın kart basıyorduk sistemden söküyorlardı yazıhaneye götürüyorlardı.

B: Kaçırıyorlardı.

G: Kaçırıyorlardı çalışan kaç kişi misal, 30,40 kişinin sigortası vardı gerisini saklıyorlardı. Arkada depo vardı depoyu açıyorlardı, ya eve gönderiyorlardı. Bizim komiserle telefon ettik dedik böyle böyle adalet bakanını aradık yemek saatiydi tam geldiğinde bütün kapılar açıktı. Topladılar diğer yerleri hep aradılar 78 kişinin sigortasız çıktı.

B: Peki, aileniz akrabanız var mıydı İstanbul'da?

G: Akrabam vardı amcaoğlu vardı. Askerden geldim İstanbul'a gittim dedim en azından sigortam olsun çalışayım diye gittim Yılmaz Tekstil vardı. Makro alışveriş merkezini falan açıldı oraya gittim orda 2004'te şeyde başladım 2004 ün mart ayın damı ne.

B: Peki, gittiğinizde iş bulabildiniz mi İstanbul'a?

G: İlk gittiğimde zaten amcamın orada çalıştım makro tekstilde onun sayesinde oraya girdim ondan sonra 1 buçuk sene orada çalıştım sonra öbür tarafa gittim. Sadece işte asgari ücretle geçinemedik mecburi gelmek zorunda kaldık geçinemeyince ha burada yiyebiliyor musun burada da yiyemiyoruz ama burada en azından bazı köyden gelince yiyoruz gelmezse yiyemiyoruz burada inşaatta çalışıyoruz belediye ye baş vurduk ama torpilli olanları aldılar şey olanları almadılar. Çalışma çapaya gittim. Bu ellerim uyuşmaya başladı bir sene geçti doktor ameliyat edemem dedi başka tedavisi yok dedi, bundan sonra fazla ağır işte çalışma dedi borcum var çalışmasam olmaz evde çocuk okula ha okul şurada ama ne kadar olursa olsun masrafı oluyor ama bak bu çocuğu ana okuluna verdim, buraya veremedim, burada paralı bizim arabamız yok. Burada versem 80 TL aidatı var.

B: Devlet okulu değil mi?

G2: İstanbul'da da aynı öteki oğlum gitti mesela 50 TL idi durum 150 TL masraf gördü bak 150 TL masraf inanır mısın adam diyor bana ki 2 tane çocuğumu okutuyorum yok. Dedim 1 tane bu ne dedi böyle bu kadar masraf çok aşırı şeyler istediler ben İstanbul da niye durmadım geçinemedim.

G: İstanbul'da okulun yönü daha masraflı olduğu için dedim burada okutamam memlekete gidiyim memlekette okuturum. Cumhuriyet köyüne verdim anaokuluna orada da eniştemin ablamın yanında falan kalıyordu o yönden masrafımız azdı. Şimdi kar yağınca gitme şansınız olmuyor gitse de dönemiyor.

B: O zaman şunu soruyum İstanbul'a gittiğiniz uyum sıkıntısı yaşadınız mı?

G: Uyum sıkıntısı yaşamadım ha yaşadım şöyle yaşadım ilk defa gittim İstanbul 'a hiçbir yeri bilmiyordum ha sonra öğrendim gezerek, ha gezerek dedim de nereyi gezdin de 2 sene 12 sene. Çalışmadan işten başımı kaldıramıyordum ki ay sonu gelince ev sahibine kira verdim elektriğiymi suyuymu doğalgazıydı çalışıyordum pazarda çalışıyordum çalışmak zorundaydım

B: 7 gün mü çalışıyordunuz?

G: Evet 7 gün sabah 8 akşam 8 çalışıyordum pazar günü çalışsam mesaiye olmadı zaten, amcaoğlunun yanına bile ayda bir gidemiyordum işten geliyordum 9 da işten geliyordum İstanbul trafiği 8 de işten çıkıyordum işten çıkıyordum İstanbul trafiği gelene kadar 9 oluyordu eve geliyordum. Yemek yiyordum 9 buçuk 10 oluyordu. Gitme şansım olmuyordu.

B: Anladım.

G: Bir Pazar günü olursa gidiyordum, olmazsa zaten gitme şansım olmuyordu.

B: Peki İstanbul'un iyi ya da kötü yanları nedir sizce?

G: İstanbul'un benim için en iyi yanı sigorta yüzünden gittim ben buradan en azından sigortam olsun yada emekli olursam olurum olmazsam yada pirimim olur yaşıma geldiğinde emekli olurum sırf bu yüzden gittim İstanbul'a yani para kazanıyım diye değil zaten İstanbul'da para kazanıyım dersen evde (kayıt kesiliyor) evde tek olunca ne elektrik ne su ne doğalgaz hiçbir şey yaşamayan (kayıt kesiliyor) olma şansın hiç yok en azından eve 1000-2000 TL para girdiği için İstanbul'da yaşamın oluyor ha parası olanlar yaşıyorlar nasıl yaşıyorlar ha Suriyeliler geldi İstanbul'a. Zararımız var neden zararımız var işçinin maaş şeyi öldü yaşam ortamı öldü. Ben diyorum 1000 TL kira veriyorum o 250 TL kira veriyor diyor 750 TL devlet veriyor diyor devlet Suriyeliye kendi istisna ise geliyor 500 TL'ye çalışıyor. Dışarıdan gelenler bizi mahvetti hem maaştan normalde inşaatda şuanda 60 - 70 TL olması lazım 40 TL ye talim ediyor 6 da 7 de çalışıyor akşam karanlık olana kadar Suriyeliler her tarafta adamlar 500 TL maaşla çalışıyorlar.

B: Bir şey soracağım. Nasıl döndünüz?

G: İstanbul Büyük Şehir Belediyesi bana bu biz gittiğimizde dediler ki Büyük Şehir Belediyesi İstanbul dan taşınana memleketine 5000 TL para veriyor 5 sene geri gelmemek şartıyla bir muhabbetler oldu ama ben parasında falan değildim geçinemiyorsak dedim ben dükkan falan kuruyum onu da sonra gittim ben zabıta var dediler başvur dediler başvurdum, Allaha şükür onların sayesinde geldim sağ olsunlar iki gün sonra zabıta geldi eve eşyayı yazmaya geldi eşyayı yazdı, dedim ne zaman çıkar kira veremiyorum aldığım maaş bana yetmiyor kira mı bile veremediğim zaman oldu dedi bana ayın sonuna falan götürürler dedi ama bilmiyorum nasıl olur dedi. Burada bölge bölge gidiyor dedi ben oradan geldim eşyayı topladım burada yazıldı mı en azından dedim gidip iş bari ayarlayım geldim buraya iş aramaya başladım bulamadım 15 gün sonra beni aradı belediye dedi göçü götüreceğiz dedi buradan gittim göçü yükledim geri buraya geldim. Babanın yanına da olsa göçü alıp götürüyorsun köye götürsem hiçbir gelir yok. Bu sene fındığımızda olmadı fındığımız olsa da 500 - 600 kilo fındık oluyor zaten oda yetmiyor, yetmeyince köye gitsem sigortam olmuyor, bir şeyim olmuyor dedim. Ben burada en iyisi böyle bir abi vardı konuşalım şeye gel dedim, gittik konuştuk dedi bana yaptır dedi en az 10 sene otur ben senden kira istemiyorum ama içini yaptır dedi 10 sene dedi dur dedi, ben zaten kendim dedi çarşıda evi var zaten 250TL versem zaten bu parayı fazlasıyla verdi en azından dedim, eşyayı buraya alt kata yıktım merdivene içi yapıldı camları taktılar hemen eşyayı attım içeri sonra bizim bir abi var ona dedim böyle böyle bende televizyon var alana kadar kullan dedi odasına almıştı. Kendime alamayınca param olmayınca kaldı böyle istese vermek zorundayım.

B: Programı nasıl buldunuz?

G: Ben İstanbul da çalışırken buldum.

B: İşyerinden mi?

G: Ondan sonra ben abimi gönderdim 2010 da mı 2011 demi ne abim geldi orduya taşınmıştı ondan önce bizim bir arkadaş vardı onların göçünü götürmüşler dedi belediye götürdü dedi bunlar bide 5000 TL para aldı dedi köye götürdü dedi göçü götürdü 5 sene dedi İstanbul 'a gelmemek şartıyla dedi. Git dedi sen dedi evi barkı olanlar yardım alıyor dedi ben gittim belediyeye baş vurdum ha belediyeden kadın kocasından ayrılmış boşanmış birisi kocasının maaşını alıyor adamın villası var altında transporter var oğlunda jetta araba var onlar yardım alıyor gerçekten Samsunlu bir abi var oda iş yerinden tanıyorum çoğunu zaten iş yerinden tanıyorum bu dedi bana sen dedi git belediyeye yardım iste dedi tam Halkalı'da şey vardı. Oraya başvuru yaptım oradan birileri geldi daha gelmedi daha gelmedi bu da şeye yazıldı.

G2: Kadın kolu.

G: Kadın kolu yazıldı oda 1 sefer geldi (yardımdan bahsediliyor)

G2: Bir de sosyal yardımlaşma vardı 300 TL alıyordum.

G: Orduya gittim (yardım için) valiliğe gideceksin valilikten isteyeceksin çıkmıyor ben bir sene gittim valilikten istedim çıkmadı oda kaldı oradan da alamadık muhtara dedik buranın muhtarına çıkmıyorsa ben ne yapayım dedi.

B: Peki şey sorayım, ben özellikle size soracağım çalışmıyordunuz ne yapıyordunuz İstanbul da boş zamanlarınızda?

G2: Çocuklarla uğraşıyordum ondan sonra evin işlerine gidiyordum komşu gelirdi camı siler misin? 5 kuruş 5 kuruştur ben hani mutfak masrafımı görüyüm çocuklar için televizyondan görüyorlar bir şey hemen gider çalışırdım cam silerdim eşime yardım ederdim öyle geçiniyordum.

B: Peki yani akraba ziyaretleri olur muydu ya da ne yapardınız?

G2: Akraba ziyareti abim var bite bir abim var 2 ablam var onlarda uzak haftada 1 gün giderdim ya da gidemezdim ablam Esenyurt'ta abim de Esenlerde.

G: Abisi esenlerde ablasıyla biriyle biri Arnavutköydeydi uzak bir yere taşındı. Araban olmayınca İstanbul da 2 -3 tane dolmuşla gidilirdi Arnavutköye. Her zaman cebinde paran olmuyor ya ayda bir kere paran olursa yol parasına verip gidiyorsun geliyorsun onlarda gelip gidiyorlardı bu eşimin arkadaşlarından araba alıyorlardı bunlar geliyordu ama bizim gitme şansımız ayda bir kere 2 ayda bir gittiğimizde oluyordu senede bir gittiğimizde oluyordu ama gitme şansımız olmuyordu.

B: Peki siz 2007 den beri mi İstanbul'daydınız? Yok hayır 2002 den beri?

G: Evet.

B: 2002 den beri İstanbul'daydınız peki kendinizi İstanbul 'a ait hissettiniz mi orada yaşarken?

G: Yani hissettik çünkü hissetmek zorundayız çünkü ben İstanbul'dayken 2006 da Ak Partiye üye oldum sonra bana mesaj gelmedi sonra eşim evlerine bir tane Tokatlı vardı o dedi böyle böyle bunu Ak Partiye buna mesaj geliyor bana mesaj falan gelmiyor. Ak Partiye üye oldum eşim oldu kadın kolu böyle böyle. Bunlar üye oldu sürekli mesaj geliyor bana gelmiyor.

(Çay geliyor)

B: Teşekkür ederim.

G: Yok öyle olur mu sen nerelisin ?

B: Ben Kastamonuluyum.

G: Kastamonu.

B: Evet.

G: Taşköprü mü?

B: Yok Abana var sahilde

G: Yok Kastamonulu arkadaşım yok.

G: Evet bizim mutfakta çalışan abimiz vardı beraber çalışırdık Kastamonulu böyle muhabbet ederdik.

B: Peki orduya geldiğinizde zorluk çektiniz mi ?

G: Ordu ya geldiğim de zorluk çektim her yerin bir zor durumu var alışamıyorsun büyük şehirden gelince alışamıyorsun.

B: Ne gibi farklar var peki?

G: Ulaşım yönünden çok farkları var ulaşım yönünden çok farklar var. İkitelli'den, Arnavutköy'den her tarafa gidebiliyorsun. Burada öyle değil araban olacak, böyle yaşama şansımız yok. Ha dolmuş var biri gelmezse biri geliyor, burada bir işin olsa araba tutman lazım bir araba 40-50 TL ye geliyor mecbur dolmuşun dolmasını bekliyorsun saatte bir geliyor mecbur oturup bekliyorsun beklemek zorundasın.

B: Başka bir farklılığı var mı?

G: Başka bir farklılığı İstanbul'da her istediğimi alıyorum ucuzunu alıyordum kumanyası olsun burada mağazada bir şey yok bir mağazada kazak alınacak 50-60 TL pantolon alınacak İstanbul'da ucuzunu bulup alıyordum burada öyle bir şey yok.

B: Burası daha mı pahalı?

G: Ha İstanbul da pahalı ama burası daha pahalı İstanbul da yine pazara gidiyordum mağazadan almasan pazara gidiyorduk burada pazara git pantolon bulamıyoruz elbise bulamıyoruz.

B: Başka bir fark var mı ?

G: Burada sigortalı iş bulmak zor adam diyor ki sana sabah gel diyor ama sigortanı yatıracağım 2 aylık diyor.

B: Şimdi var mı sizin sigortanız?

G: Şimdi sigortam var, ağustostan beri sigortam var 6 ay iş bulamadım çalışamadım çalışmamamın sebebi sigortalı bir iş bulamadım, adam diyor gel diyor 10 gün 15 gün çalış diyor sigorta yapacağız diyor orada çalışan arkadaşlar var soruyorum ben çevreden tanıyanlar var. Hayatta sigorta yapmazlar dedi.

B: Peki burada yaşayan insanlarla İstanbul'da yaşayan insanlar arasında fark var mı?

G: Var çok.

B: Mesela ne gibi?

G: Buranın insanları kendi memleketi olduğu için yerlisi olduğu için yok yabancı yok kendi memleketi olduğu için. Ama İstanbul da her türlü insanı var Tuncelilisinden... Burada büyük bir yer olmadığı için ufak bir yer olduğu için bura ufak yer olduğu için. İstanbul 'un her türlü insanı var.

B: Peki bu sizi rahatsız ediyor muydu İstanbul'da?

G: İstanbul da rahatsız ediyordu. Suriyeli vardı bizim alt katta oturuyordu bir yerde 40 kişi 50 kişi evde kalıyordu. Diğer dairede kalıyorlardı, eve giren çıkan belli değildi. Kapı açıktı gece eve giderken korkuyordum, evde acaba karımı çocuğumu öldürürler mi , keserler mi? Diyorlar ki Türkiye'de terörist var. Türkiye'de terörist yok. Türkiye'yi Suriyeliler mahvetti televizyonda görüyoruz Suriyeliler başkaldırıyorlar bizim devletimiz diyor ki Suriyeli gelsin alalım, alalım da her yeri tanıdık bide Türk vatandaşlığı istiyorsa... Hırsızlık yapan Suriyeliler, adam öldüren Suriyeliler.

B: Peki devlet ne yapmalı bunun için?

G: Devlet bunları İstanbul 'a hiç sokmaması lazım ha yardım etsin. Bir yer versin. Desin ki siz burada durun.

B: Peki bu insanlarda kaçak mı çalışıyor?

G: Kaçak çalışanı da çok...

B: Peki İstanbul'a dönmeniz için ne olması gerekir tekrar?

G: Ben İstanbul 'a şu anda görüşme şansımız yok yüksek ev kirası.

B: Peki mesela uygun bir iş bulsanız İstanbul 'a döner misiniz?

G: İstanbul 'a dönme şansım daha yok. Gezmeye giderim ama çalışmaya için daha gidemem

B: Peki İstanbul 'a gittiğinizde Ordu'ya geri dönme niyetiniz var mıydı?

G: Hiç niyetli değil niyetim benim gittiğimde evle araba almakta ama hiç bir şey alamadık.

B: Hiç bir şey almadan geldiniz.

G: Hiç bir şey alamadık bir de o kadar borç yapıp geldik. Asgari ücretle çalışıyordum yani asgari ücretle başladım zam ayı geliyor dediler yıllık bu kadar zam geldi her sene 50 TL 20 TL zam alıyorduk bu da devletin verdiği zam %2 ise bir işçiye 10 TL den fazla zam gelmiyorsa bir işçi değerine bunla geçindim. O 10 TL'yi fazla buradan çıkıyım başka işe gidiyim dedim sigorta yapmıyorlardı ben sigortam için asgari ücretle çalışıyordum ha sigorta ödüyorlardı sigortayı günü birlik ödüyorlardı ha paralı işe gidiyim sigorta ödemiyorlardı ne yaparsan yap sigorta ödemiyorlardı valla şimdi gitsem ben İstanbul'a 2.000TL, 3.000 TL maaş alıyım kira 600 TL, 700 TL, 1000 TL kira verdiğin zaman en az 3000 TL maaş almam lazım.

B: Olsa gider misiniz?

G: olsa 3.000 TL para alamayacağıma göre 12 sene çalıştım. 10 sene çalıştım 10 senede 700 TL zam alamadım senede 50 TL 40 TL zam aldım senede verdi.

B: Peki size sorayım böyle kadın olarak İstanbul da yaşamak zor mu?

G2: Zordu.

B: Ne gibi zorlukları var?

G2: Ben ilk gittiğim zaman çok zorluk çektim.

B: Ne gibi?

G2: Alışamadım anneden ayrı babam yok yetim kaldık, babam öldü. Alışamadım ısınamadım İstanbul'a.

B: Ne rahatsız etti sizi?

G: Evvela geçim sıkıntısı, çok sıkıntılar çektim aç kaldığım durumlar oldu. Çocuklara yemek yedirmedığım günler oldu, yattık ne yapalım sıkıntı çok çektik. Hanım dedi böyle böyle gidelim. Dedim ne yapalım gene anneme yakın olurum Trabzon'a giderim gelirim gezerim mezerim iyi olur geçen sene gittim çok sıkıntı çektim ananeme söyledim. Anane dedim böyle böyle ananem veriyordu bana harçlık bulaşık makinamı ananemden aldım, ananem kullanamıyorum kızım dedi bir sürü ablalarımın vardı beniz tezgahım yoktu tezgah yoktu balkonda yıkıyordum bulaşıklarımı misafir geliyordu balkonda yıkıyordum e soğuk donuyordum ananeme söyledim ananede kızım ben bulaşık makinesi aldım onu sana veriyim dedi. O zaman dedi en çok sevdiğim şey oydu. Soğuktan donuyorduk, çocuklar balkona geliyordu elleri donuyordu, bazen de orda yıkıyorduk misafir geliyordu bulaşık yığılıyordu yapamıyordum. Sıkıntı çok çektik buraya geldim burada da aynı sıkıntı çekmek tamam. 1.000 TL veriyordum ev kirası e çocuğu okutuyorum aşığıya inip buz dolabını açın bakın bir şey yok e çocuklar falan kalkıyorlar ne yiyeceğiz e yok ne yapıyım millet yiyor çocukları yiyor ben de imreniyorum gidip bakkala yazdırıyorum eşim şu an burada değil Giresun'da çalışıyor parada bırakamıyor para bırakamadıktan sonra ne yapıyım? Şu an yaşlı kadın bakıyorum 200 TL alıyorum. Aldığım para kalıyor mu kalmıyor aldığım bakkaldan bir şeylere maaşım oraya gidiyor yaşlı kadın bakıyorum ona da gidiyorum saat kaçta gidiyorum 10, 11 gibi gidiyorum yemeğini yapıyorum geliyorum.

B: Şimdi geçim derdi açısından biraz rahatladınız mı İstanbul'a göre?

G: Rahatladım, dersin şöyle rahatladım kaynanamlar olarak rahatladım yoğurdumu gönderiyor şunu bunu, her şeyimi patatesimi olsun, fasulyem olsun, onların hepsini... İstanbul'da alamıyoruz. İstanbul'da parayla alıyoruz. İstanbul da patatesin kilosu 1 TL, 2 TL gidiyorum alıyorum 1 kilo patates alıyorsam ya 2 tane patates koyuyorlardı. Allah razı olsun kaynanamdan kaynatamdan gönderiyorlar. Yayıda yapıyorlar.

G: Normalde doktor çalışmayacaksın dedi. Babam da, ameliyat oldum pil takıldı doktor dedi ona çalışmayacaksın iş yapmayacaksın şimdi keyfine çalışmazsa kim evine odunu kesip... odunu kes mecbur kesiyor. Şimdi geçen kontrole geldi kontrolde dedi daha sen çalışmayacaksın bir pil çıkmış. İyi ki ölmemişsin sen dedi. Eğer çalışmazsa olmuyor. (kayıt kesiliyor) Şimdi buradan geldim odunum buradan getirdim eniştemler var bir çuval iki çuval odun getirdiler her zaman getirmezler şimdi niye bu sene yeni geldi veya keyfi diye bir çuval iki çuval odun veriyorlar ama seneye kimse vermeyecek sende güvenip te millete odun ver diyemeyeceksin kendi işin birazda kendin birinci senede bunlar caiz Allah razı olsun ama sen durumu iyi mi değil. Bir çocuk okutuyor ayda 1000 TL masraf yapıyor Maide Erdoğan okulunda okuyor ayda 1000 TL para gönderiyor ama durumu yok ki köyde fındık oluyor bir senede fındık olmazsa borç dert ne yapacaklar? Soba ben alacaktım sobam yoktu. Bari sobanı ben alacağım gel dedi sobamı aldı gitti ben evde de yoktum Giresun da çalışıyordum 10 günde haftada 1 geliyordum o da geçen cumartesi geldim köye gittim köyden pazarları araba olmuyor o yüzden dedi bugün ben akşam gideceğim Giresun'a.

B: Orada nerde kalıyorsunuz?

G: Orda şantiyede kalıyoruz çadırda yatıyoruz sonra yapılan bina var oranın giriş katında kapı pencere takıyoruz orada kalıyoruz.

B: Ordu'da bulamadınız yani iş.

G: Ordu'da iş çok burada iş var çağırıyorlar ama sigorta olmadıktan sonra ben hasta olunca veya çocuklar hasta olunca devlet hastanesine sigortasız almıyorlar özele götürsen para ile oluyor her şey paraya... Arkadaşlar var arabası var onlar beni getiriyorlar

B: Peki bir şey soracağım şimdi bu İstanbul'a gittiniz geri geldiniz, o kadar sıkıntı çektiniz bunun sorumlusu kim bu durumun bir sorumlusu var mı, şikâyet ettiğiniz birileri var mı?

G: Ya benim şikâyet edeceğim kimse yok ben sıkıntı çekiyorum. Sıkıntı çekmememiz lazım ha bu sadece ben değil Türkiye olarak. Sıkıntı çeken onca adam var yani sadece ben değil duyuyoruz televizyonda her gün duyuyoruz geçim sıkıntısı düşmanıma da Allah kimseye vermesin geçim sıkıntısı yüzünden eşini öldüren var kendi öldüren var polisi var memuru var her şeyi var Allaha çok şükür ben sıkıntı çekiyorum ben sinirlenince ya evden çıkar giderim sigaramı yakarım giderim yarım saat eve falan gelmem veya bir iki gün giderim bir iki gün gelmem neden gelmiyorsun de en azından sıkıntıyı biraz canım sıkık evdekileri bari strese sokmayayım bunalıma. Kim olursa olsun bir zamandan sonra sindiremiyor evde eşiyile herkes tartışır ama bazı yerde bana diyorlardı sen diyorlar falanın geldiğini bilirsin. Şimdi ben büyüklerime hak veriyorum her konuda hak veriyorum doğru söylediler bekara kadın boşamak kolay gelir falan diyorlardı şimdi bakıyorum da lafın nereden geldiğini şimdi öğrendim sıkıntı çekerken öğrenirsin baktım gerçekten doğruymuş.

B: Buradan memnun musunuz?

G2: Buradan memnunuz hayatımız rahat Allaha şükür hem memleket hem ev.

B: Yani ekonomik dertler dışında burası size nasıl geliyor? İstanbul'dan sonra onu merak ediyorum.

G2: İyi geliyor ekonomi dışında bir havasına suyuna kurban olsun oralarda hiç ben yapamam orada ben çok sıkıntı çektim kira derdi oldu, ev sahibi kapıya geldi, veremediğimiz günler de oldu, ben çok sıkıntılar çektim.

G: Hala var 3.000 TL borcumuz var Abi böyle oluyor mu dedi abi dedim veremiyorum ama beklersen borcu azaltınca 3.000 TL yerine 5.000 TL öderim dedim ama dedim şu anda verme şansım yok abi dedim. Verirsen senin için iyi olur dedi. Kendi adamın menenjit geçirmiş zamanında sen ister ver ister verme verirsen kendine verirsin vermezsen öbür dünyada görüşürüz dedi.

G2: Bakıyorum milletin evi var arabası var altında. Benim ne evim var, ne arabam var. Ben de bir şansımı deneyeyim dedim muhtarlığa gittim kömüre yazdırdım. İstanbul'un var iyi yeri de var yok değil mesela burada öyle bir şey yok yardım etmek durumu yok İstanbul'da ben gittim kömüre yazıldım, sosyal yardımlaşmaya gittim, oradan 300 TL aldım kadın koluna gittim çocuğuma yardım aldım. Kadın koluna gittim oradan çek verdiler senede bir sefer 6 ayda bir sefer oluyor yardım konusunda İstanbul'da rahattım ha bekliyordum bugün yarın gelecekle iyiyiz. Burada öyle bir şey yok gittim kömüre yazıldım çıkmadı, kömür komşudan alıyorum. Çocuklar üşüyor eve geliyorlar donuyorlar e ne yapacaksın?

(Komşu gelir)

G3: Kömürü ben veriyorum onlara.

G2: Kömürü komşum veriyor Allah razı olsun.

G: O da kiracı orda 250 TL kira veriyor. Ha 2-3 tane çocuk okutuyor.

G3: Biri imam hatim biri lisede okuyor dışarıdan okuyor gidip gelme durumu olmadığı için gidiş geliş şeyi yok askeriyede çalışıyor işte.

(Bu aralıkta kayıt kesik, G3 eşinin sigortalı olma hikayesini anlatıyor.)

G: Şey konusu o Tayyip Erdoğan başbakan olduğu zaman şimdi cumhurbaşkanı oldu o geldikten sonra Türkiye Türkiye oldu ha niye diyeceksin de başkası olsa olmaz mı de Cem Uzan gelecekti o gelse Türkiye şuan 1 katrilyon borçluydu belki de satılmıştı Türkiye. Kim çalışırsa oyumu ona veririm kim hizmet ediyorsa ona veririm muhtarda da öyle. Muhtar bana dese ki sana şunu yapacağım seni şuraya sokacağım inanmam ha çalışırsa iş yapıyorsa en kötü muhtara oy veririm çalışan adama oy veririm çalışmayacak adama oy vermem yani şimdi diyorlar ki bazı arkadaşlar şu şunu yaptı bu bunu yaptı ben hangi parti hangi parti olduğunu bilmem ama çalışan olsun Türkiye için çalışsın

B: Şimdi ne değişti mesela

G: Sigorta konusu değişti gazetelerde şekere her gün zam geliyordu çaya şekere yediğimize zam geliyordu her gün akşam yatıyorduk sabah kalkıyorduk zamlanıyordu şimdi her şey senede bir zamlanıyor. 5 sene önce de sigara çuvalı 100 TL idi mesela şimdide 110-120 TL yağın tenekesi kaç sene önce 15-20 TL idi şimdi yine aynı ama eğer bir başkası olsa yediğimiz her şey yüksek bizim yaptığımız ürünler para etmiyor bir bu sene para etti . Sözde Ordu'da fındık yok bizim kendi fındığımız oluyor 300 kg da olsa 1 ton da olsa hakkını veriyorlar yağ fındıktan yapıyor çikolata fındıktan yapıyor her şey fındıktan yapıyor baklavası şunu bunu ama para etmiyor niye etmiyor dışarıdan mal getiriyor ucuz mal getiriyor satıyor eğer şimdi bizim Türkiye 1-2 Türkiye daha oluyor ama Çin'den mal getirsen Çin'den şunu getirsen hep yediğimiz giydiğimiz Çin malı çok yerde satıyorlar ben araştırıyorum markete gittiğimde bir şey alırken yabancı bir şey yazıyorsa almıyorum. Çin yabancı mal niye yabancı mal alayım 1000 TL fazla veriyim kendi malımı alırım ama şimdi paran olmayınca mecbursun almaya.

G3: Mesela ayda bir kere salam alıyoruz sucuk alıyoruz beğenmiyor çocuklar

B: Neden?

G3: Markasını beğenmiyor çocuklar. Eşim şimdi işe gider sabahtan erken gider kalkar bira şişesi toplar mesela sigarasını çıkartıyor.

G: Yemek yer misiniz?

B: Teşekkür ederim.

G3: Bira şişesiyle mesela ya sigarasını çıkartıyor ya çocuğun okul parasını çıkartıyor her gün 10 TL veriyor devlet bir tane verdi tabi ama buraya servis vermiyor. Dolmuşla gidip geliyor iki dolmuşla gidiyor mesela oradan aşağı gidiyor. Diğeri imam hatibe gidiyor. Kızı aldım ben yalanın işi yok fiziği kazandı veremedim çocuğu

G: Ulaşım pahalı birincisi burada bir yere gitsen 1 saat beklemen lazım mesela ben köye gidemiyorum bir hastam olsun mesela acil köye gitmem lazım olsun akşama kadar beklemem lazım ya da özel araba alsam gideceğim. Ben elektrik faturamı bile ödeyemedim parasızlık yüzünden normalde 6'sındaydı hala ödeyemedim. Nasıl ödeyeyim ki?

G2: 200 TL aldığım parayı bakkala borç var e malum eşim yok çocuk bir şey istiyor evde bir şey yok. Peynir olmuyor şu olmuyor bu olmuyor zeytin olmuyor komşudan alıyorum azıcık zeytin alsam bugün yarın gidip diyemiyorum ki çocuğum zeytin istiyor azıcık ver bakkaldan alıyorum şuan 280 TL borcum var 150 TL veriyorum diyorum ki böyle böyle öteki de bana kalsın öteki de bana kalmıyor o da gidiyor öteki de bana kalmıyor işte geçim böyle yapıyoruz ne yapalım.

G3: Şimdi sen bekar olduğundan geçim nasıl olduğunu azıcık evlen de ondan sonra sıkıntı çekersen. Mesela babamın kapısında bir bidon yağı bir haftada bitiriyorduk mesela yemek yapıyorduk babam diyordu ki az katın biz az katmıyorduk tadı oluyor yemeğin diyorduk evlendiğimiz gibi anlayacaksınız

haliyle dediği doğru Şimdi ben bir bidon yağı bir ayda yiyorum yokken az katacaksın mecbursun geçim zor olduğu için

G3: 3 çocuk var benim. Kızı aldım okuldan. İki tane üç tane dolmuşla gidiyordu aldım ne yapacaksın para yok kız çocuğu bide erkek çocuğu nasıl olsa gider.

G: Her gün 10 TL yol parası veriyor. Okul çocuklarını yol parası 25 TL para veriyorlar mesela ben okula giden çocuğu olana dedim toplanalım belediyeden servis isteyelim devletten servis isteyelim.

G3: Milli Eğitime de başvurduk her yere başvurduk.

G: Buradaki dolmuşçular Őikayetçi oluyor bundan para kazanıyoruz okul çocuklarından para kazanıyoruz devlet o yüzden otobüs vermiyor servis vermiyor. Şimdi parası olanın demin söyledim ya parası olan işini yürütüyor aynı o hesap oldu. İğeride bir iki adamın varsa veya tanıdığın varsa bu işi bağlıyor her türlü bağlıyor artık Türkiye bu işler üzerine düştü paran varsa birisine para verince açamayacağın kapı yoktur ama bizde de para olmadığı için mecbur kalıyor.

GÖRÜŞME 6: G: 51 yaşında, ilkokul mezunu

B: Öncelikle yaşıyorsunuz?

G: 51

B: Eğitim durumunuz?

G: İlkokul

B: Doğum yeriniz

G: Ordu/Fatsa

B: Evli misiniz?

G: Evliyim

B: Eşinizin aynı şekilde bilgilerini alabilir miyim?

G: Yaşı onun 63 olduğuna göre 49 mu oluyor?

B: Tamam

G: Yok 48

B: Tamam onun eğitim durumu?

G: O da ilkokul

B: Doğum yeri?

G: Sakarya.

B: Tamam ben önce şey soracağım, İstanbul gitme nedeniniz nedir ve ne zaman gittiniz?

G: 80 de gittim ilkte tamamen taşınmam 85 falandı.

B: 85'te taşındınız?

G: Evet.

B: Gitme nedeniniz neydi acaba?

G: Burada artık sıkıntıydı geçinemiyorduk.

B: İş olarak mı?

G: Evet iş olarak.

B: Burada ne iş yapıyordunuz?

G: Çiftçiydik herhangi bir iş yoktu.

B: Fındık mı?

G: Fındık sadece fındık vardı.

B: Fındık yetmiyor muydu tamam İstanbul gidince işsizlik problemi yaşadınız mı hemen iş bulabildiniz mi?

G: Tabi yaşadım baya bir süre yaşadım balıkçılık yaptık boş kaldık inşaatta çalıştım fidan diktim makine tesisatta çalıştım en son Met Plastik'ten emekli oldum.

B: Met plastik emekli oldunuz o zaman güvenceniz vardı?

G: Vardı.

B: Tamam bütün bu işlerde güvenceyle mi çalıştınız, yoksa?

G: Yok hayır çoğunlukla şeyde sigortasız inşaatta ilk Levent'te başlamıştı sigortamı başlattılar çok kısa bir süre 45 gün falan ödemişlerdi. Fidan dikmede Büyükkada'da fidan diktik orda sigorta yoktu. Çalıştığım diğer işlerde bir çoğunda sigortam yoktu sadece Elektrosan ve Met Plastik'te sigortam vardı.

B: Bu işleri nasıl buldunuz peki tanıdıkla mı?

G: Tanıdık vasıtasıyla çoğu tanıdık vasıtasıyla.

B: Peki gittiğinizde orada akrabalarınız, eşiniz dostunuz var mıydı acaba?

G: Kız kardeşim Esenyurt'ta oturuyor abim de Avcılar'da oturuyor onların vasıtasıyla

B: Tamam siz nerde yaşadınız ?

G: Bende Avcılar'da yaşadım.

B: Başka bir yerde yaşadınız mı?

G: Yok sadece Avcılar

B: Tamam peki şey sorayım bu çalıştığınız zaman dışında İstanbul'da neler yapardınız mesela boş zamanlarınızda?

G: Boş zamanlarımda şunu söyleyeyim çünkü maddi gelir düşük olduğu için sosyal faaliyet yok denecek kadar zayıftı yani bir sinemaya gittik mi hayır tiyatroya gittim mi hayır veya hep hanımla konuşuruz yazın söz veriyoruz yazın Büyükkada'ya gezmeye gideceğiz hani Büyükkada'da çalıştığım için anlatıyorum ya Büyükkada'ya bile eşimle gidemedim maddi durum bu kadar şeydi

B: Peki çalıştığınız yerler neredeydi?

G: Bir tanesi Kırağaç'ta diğeri de Kırağaç'ta öbürleri parçalı bir gün Levent'te çalıştım inşaatta Büyükkada'da fidan diktik Bağcılar'da esnafılık yaptık farklı yerlerde makine imalatında çalıştım yani böyle şeyler

B: Bunun dışında İstanbul'da göre bildiğiniz nereler var?

G: Tabi gezdim korsan taksicilik de yaptım İstanbul'un bir çok yerini gördüm.

B: Ha o zaman tamam

G: Korsan taksicilik de yaptım

B: Ama ailenizle gezme fırsatınız olmadı

G: Olmadı maddi olarak olmadı hani sosyal faaliyet yoktu

B: Sosyal faaliyet yoktu peki çocuklarınız

G: Bir tane kızım var benim eşimin rahatsızlığından dolayı

B: O kaç yaşında

G: 89 doğumlu

B: Onun eğitim durumu nedir?

G: Liseyi 2 de bıraktı.

B: Evli mi bekar mı?

G: Evli.

B: O İstanbul'da mı yaşıyor?

G: İstanbul'da yaşıyor o gelmedi.

B: İstanbul'da yaşıyor

B: Başka İstanbul'da yaşayan tanıdıklarınız var mı şimdi?

G: Şu an yine ablam var, yeğenlerim var, abim var, abimin çocukları var.

B: Akrabalarınız var.

G: Akrabalarınız çok

B: Peki başka arkadaşlar edindiniz mi?

G: İstanbul da arkadaşımız çok, çok yerde çalıştığımız için arkadaşlarımız çok.

B: Anladım. Arkadaşlarınız İstanbul 'da

G: Evet.

B: İstanbul 'a gittiğinizde uyum problemi yaşadınız mı acaba?

G: Şimdi İstanbul da uyum problemi yaşamadım, kalacak yerin olduktan sonra uyum problemi yaşamıyorsun İstanbul da önemli olan kalacak bir yerin olması.

B: Peki garipsediniz mi İstanbul'u? Öyle sorayım.

G: Garipsedik mi? Pek de garipsemedim daha önce Fatsa'nın merkezinde de kaldığım için şehir olarak garipsemedim ama garipsendiğin taraf oldu mu de tabii ki oldu. Ne kadar akrabanda olsa kendin bir ev kurana kadar İstanbul'da zor günlerim çok oluyor. Maddi olarak oluyor hem bekar olduğunuz için oluyor, 88'in sonuna kadar bekardım onun için o zorluklar oluyor yani.

B: Peki yani sizce İstanbul'un olumlu ve olumsuz tarafları neler?

G: İstanbul şimdi yaşanmaz bir şehir oldu.

B: Neden yaşanmaz bir şehir oldu?

G: Çünkü alt yapısı yok, kalabalık, maddi olanakları bu gün bir kırsal bölgeden daha da kötü. Çünkü neden dersin, bugün bir ev kirası olarak düşündüğümüz zaman da İstanbul da en düşük kıyı bölgelerinde bile 600 TL istiyorlar, yani daha merkezlerde bizim oturabileceğimiz semtler bugün 600 TL istiyor. Çünkü ben kendim kiracıydım, çıktığım yer olarak söylüyorum bu gün eski bir bina olmasına rağmen 500 TL den aşağıya kirası yok, giriş kat dediğin zaman 500-600 TL istiyor bugün oturulacak yani geliri düşük olan insanın oturabileceği daire 600 lira asgari ücret kaç para 800 küsur lira yani İstanbul bitmiştir artık bizim gibi insanlar için yani bir başkasına muhtaç olan bir başkasının işinde çalışan insanlar için İstanbul bitmiştir. Çünkü ben şunu, şuna benzetiyorum belki biraz ağır konuşacağım ama siz algılamayın bunu kölelik dönemi varmış eskiden insanlar parayla alınıp satılıyormuş o günlerden daha kötü durumda İstanbul da asgari ücretle çalışan. Neden? Çünkü o gün ki köle insanlar açlığı ve sırtının giyinmesini düşünmüyordu. Böyle bir kira derdi, elektrik derdi, su derdi,

herhangi bir fatura ödeme derdi veya elbise derdi giyim derdi veya kamını doyurma gibi bir sıkıntısı yoktu ama şu anda paralı kölelik yani.

B: Anlıyorum.

G: Çünkü alıyor eline bir maaş alıyor ama 800 lira alıyor 900 lira alıyor mesai ile falan 1100 TL alıyor en çok alan ama 600 lira kira veriyor 500 liraya çocuk mu okutsun kamını mı doyursun faturalarını mı ödesin kışlık giderlerini mi gidersin yani o yüzden konumuz şeyden geldi İstanbul bence alt gelirli için bitmiştir. Yani eşi de çalışsın ama nedir nasıl çalışsın çocuk olacak

B: Sizin eşiniz çalışıyor muydu?

G: Benim eşimde çalıştı bir miktar ama benim eşim rahatsız kanser hastası 8 hastalıkla uğraşıyorum buraya geldim ben yani buradaydık şey olsun ama 8 hastalıkla uğraşıyorum

B: Çok geçmiş olsun.

G: Sağ olasın yeni ameliyat yaptırdım ışın tedavisi aldı kanserden diğerlerini de ilaçlarla falan atlatıyoruz yani hepsini birden yaptırma şansım yok biri bitiyor birine biri bitiyor birine çok rahatsız bir durum var şimdi çok verimli olamadı İstanbul'da çalışamadı doğum bile yapamadı yani 1. doğumunu zorla 2'sini beraber doğurtup 2. doğumda şey oldu yapamadı yani çocuğu aldılar yaşamadı çocuk 3 gün yaşadı yani o yüzden hanımın bana çok fazla desteği olmadı oldu da kısa sürede oldu oda sigorta yapmadılar sigorta isteyince işten atıyorlardı o yüzden sigortasız çalıştı sosyal güvencesi yok

B: Peki eşinizin takibinde kolayca ilgilene bildiniz mi yani hastanelere.

G: Hastaneler olarak ilgilendik tabi ki nasıl söyleyeyim yardım sever insanların yardım sever derken maddi olarak değil de manevi olarak. Şey oluyor torpil gibi oluyor ama aslında torpil değil çünkü kimseye maddi olarak bir şey geçmediği zamanda torpil sayılmaz ama maddi olarak birine dersin ki al şu 100 lirayı 200 lirayı da bana işlerimi yürüt dersin bu torpil sayılır ama bunun dışında bir tanıdık sana yol gösteriyorsa şu kapıya gideceksin biz cahil insanlarız

B: Estağfurullah

G: Buraya gideceksin buraya baş vuracaksın sen oraya yönlendir bu torpil sayılmaz ama bunların yardım severlerin tanıdıkların sayesinde ben işlerimi çok hızlı bir şekilde yaptım çünkü tanıdığımız çevremiz biraz olduğu için

B: Arkadaşlarınızdan mı yardım ettiler

G: Arkadaşta yardım oldu dernekten de yardım aldım.

B: hangi dernekten

G: Ordular Derneğinden ondan sonra komşulardan kirve dediğimiz gibi Malatyalılardan biliyorsun doğuda kirve olayı vardır işte böyle gibi şeylerden yardım aldım bunlarda hastanede çalışıyorlar veya tanıdıkları var dernek gibi o şekilde yardım aldım hastalıklardan dolayı

B: Geçmiş olsun tekrar

G: Eyvallah

B: İyi mi şimdi peki eşiniz?

G: Genel itibariyle devam ediyor kanser olarak dediğim gibi geçtiğimiz pazartesi günü bir hafta oldu ameliyat yaptık şeyden apandisitlen yumurtalıklarda kist var karaciğerde kist var şeker tansiyon

yüksek zaten o yüzden doğam yapamadı ne bileyim yani boyun fıtığı var bir tarafı çok iyi tutmuyor yani rahatsızlıkları büyük ha bende 12 yıllık belki sizde Ak Partinin şeyi misiniz? İstanbul'da araştırma yapıyormuşsunuz ya İstanbul'dan gelenler Ak Parti mi yönlendirdi sizi ?

B: Yok hayır

G: Bende 12 yıllık Ak Parti şeyiyim ama bir gram faydasını görmedim

B: Ne gibi faydası dokunabilirdi size

G: Mesela ne gibi faydası dokuna bilirdi en azından 12 senede arayıp sorup halin hatırın nedir veya hani yardımlar dağıtılıyor senin de yardıma ihtiyacın var yardımlarda arayıp sorabilirdi hiçbir yardım almadım arayıp da sorulmadım o yüzden(7.10)

B: Peki

G: Ben fazla konuşuyorum

B: Yok benim için gayet iyi. Şeyi soracağım Ordu'ya gelişiniz nasıl oldu?

G: Orduya gelişi emekli olduktan sonra artık orada sıkıldım iş yerlerinden hanımın şeylerinden. Bir gidelim en azından temiz hava stres sıkıntı olmaz Burada bahçelerimiz var, yerimiz var o şekilde yani annem yaşlı 93 yaşında o da bakıma muhtaç bu zamana kadar İstanbul'a götüremedim. En azından gelip de burada hizmetini yapalım. Burada beraber oturuyoruz çoğunlukla annemin bakıma muhtaç olmasından bir de sakat kardeşim var ikisi beraber kalıyor kimse kimseye bakacak durumda da değildi yani. Bir hasta hanım, bir yaşlı anne, bir sakat kardeş öyle bir arada geçinip gitmeye çalışıyoruz.

B: Allah kolaylık versin

G: Sağ olun

B: Peki bu İBB yardımını nereden duydunuz?

G: Komşudan.

B: Komşudan.

G: Giresunlu bir komşu vardı. O da öyle bir yardım almıştı. Onu gördük. 15 gün sonra biz de başvurduk. Bir ay içinde de bize çıktı.

B: Peki memnun kaldınız mı?

G: Nakliyesini yapıyor başka bir şey yok. 2 tane de bilet aldı onun dışında bir şey yok

B: Anladım.

G: Maddi olarak yardım ediyormuş 3000 TL gibi para yardım ediyormuş bize öyle bir yardım olmadı şöyle olmadı emekli olanlara veya geliri olanlara yapmıyorlarmış benimde emekliliğim olduğu için bizde faydalanamadık

B: Ne zaman emekli oldunuz?

G: 2 seneyi geçti yılbaşındaydı

B: Çalışmaya devam ettiniz mi?

G: İstanbul'da mı devam ettim. Borçlarım vardı, kızın düğünü vardı onlardan dolayı devam ettim bir süre daha.

B: Peki böyle İstanbul'da aklınızda kalan bir şey oldu mu bıraktığınız, geri dönerken zorlandığınız?

G: Valla buraya geldiğini iyi mi yaptın diye sorarsan o şekilde ben cevaplayım pişmanım ben geldiğime.

B: Neden?

G: Şöyle ki; buradaki maddi sıkıntılar daha da arttı emeklilik yetmiyor 900 TL falan gibi maaş alıyorum. Yetmiyor mümkün değil. Fındık da olmadı. Evin de ihtiyaçları vardı yok yani geldiğime pişmanım.

B: Sadece ekonomik nedenlerle mi pişmansınız?

G: Ekonomik nedenlerle burada çalışma imkanım olsa veyahut mahsul olmuş olsaydı belki pişman olmazdım ama mahsulün olmaması ekonomik sıkıntının olmasından dolayı.

B: Peki İstanbul'da yaşayan insanlar hakkında ne düşünüyorsunuz? Nasıl hissettiniz kendinizi ait hissettiniz mi İstanbul'a? Ben İstanbulluyum artık dediniz mi mesela?

G: Ha diyemedim İstanbulluyum demek için İstanbul'da yaşamamız lazım. İstanbul'da yaşayamadım ben. Baştan beri söylediğim gibi hiçbir sosyal faaliyetin olmadığında İstanbul'da yaşamıyor.

B: Peki mesela İstanbullu olanların ne gibi sosyal faaliyetleri var onu soruyum size?

G: En azından bir tiyatroya gide sinemaya gider veya alır çocukunu bir hafta sonu veya izinli günlerinde sevdiği yerlere gidebilir veya boğaza gidebilir bir boğaz turu veya deniz turu yani böyle şeyler yapmadıktan sonra benim İstanbul'da yaşadım anlamına gelmez yaşamadım yani İstanbul'da herhangi bir tura yada geziye katılamadım.

B: Peki mesela uygun koşullar sağlansa yada ne gibi koşullar sağlansa İstanbul'a döner misiniz yada dönmek ister misiniz?

G: İstanbul'a dönerim en ufak bir işim dahi olsa dönerim.

B: Şu an düşünüyor musunuz?

G: Şu an düşünüyorum yani İstanbul'a geri dönerim çünkü maddi sıkıntım çok kötü hanım hastalığından dolayı gider fazla sürekli borçlanıyorum borçta nereye kadar bu yüzden İstanbul'da bir işim olsa gitmiş olsam bu gün dönüşüm olsa tabi ki çalıştığım yer beni hemen alır ama belediyeden yardım aldığım için 5 yıllık geriye dönüş yapamazmışım gibi söylenti var bilmiyorum ne kadar doğru.

B: Böyle bir şey söyleniyor ama benim bildiğim kadarıyla yok.

G: Yok 5 yıl geriye dönüş yapamıyormuşsunuz gibi söylenti var.

B: Böyle bir şeye imza attınız mı peki?

G: Bir kaç tane imza attık Topkapı'da o tarafta zabıta müdürlüğü var zabıta amirliği var zabıta amirliğinde imza attık. Tabi ki buradaki şoförde malı teslim ettiğine dair imza attırdı orada imzamız oldu bunun ne kadar doğru olduğunu ben de bilmiyorum dediğim gibi duymayla yapmış olduğumuz şey var duyduk baş vurduk baş vurduğumuz gibi de bizi gönderdiler herhangi bir bilgiye sahip değilim ama ben Met Plastik'te makine yapıyorduk makine teknisyeniyim. Teknisyen derken ilkokul mezunusun nasıl teknisyensin ama ben bakımcıyım yani ama çalıştığım yerde müdür bile gelip benden çoğu zaman fikir alırdı müdürün yanlışlarını bulurdum sadece okumakla insan kendini geliştirmiyor çalışmakla birebir yaşamakla daha iyi geliştiriyor insan kendisini. Mesleğimiz var. Hanımın, ailenin durumundan döndük. Geldiğimize ben de bugün pişmanım. Bugün geri dönme şansım olsa ben de geri dönerim yani.

B: Peki, bu sürecin sorumlusu kim sizce?

G: Valla bu bir çok yere bağlanır ama tabi ki geçmişte büyüklerimizin bunda payı çok fazla komşulara bakıyorum komşunun bir tanesinin 300 dönüm arazisi var bir diğerine bakıyorum 200 dönüm arazisi var bir diğerine bakıyorum 500 dönüm belki daha fazla baktığın zamanda sizin kaç dönüm de geçmişten beri baktığın zaman da 30-40 dönüm arazi var paylaşıldığı zaman kardeşlere bu adam başına işte kişi başına 4-5 dönüm arazi düşüyor yeterli mi de hayır değil.

B: Kaç kilo fındık düşüyordu?

G: Bilmiyorum ben 20 seneden beri fındık toplamadım olduğu sene benim şahsıma düşen 400 kilo fındık olur. Fındığa mı güveniyorsun hayır güvenemezsin böyle bir yerlerde fındık şansım yok.

B: Peki şimdi siz köyde yaşıyorsunuz değil mi?

G: Köyde yaşıyorum.

B: Ne sıklıkta Fatsa'ya geliyorsunuz peki?

G: 15-20 günde bir.

B: Peki, köydeki hayatınız nasıl geçiyor?

G: Evde oturuyoruz, yatıyoruz, bağda bahçede işler varsa onları yapıyoruz. Kısır yani. Odun modun hani. Başka boş yani.

B: Köyde yaşamamanın bir zorluğu var mı?

G: Şöyle bir sıkıntı oluyor. Bir ihtiyacın olduğunda atıyorum mutfakta hemen alamıyorsun. Haftayı bekliyorsun. Diyelim ki bir tütün bitti İstanbul'da tütün sıkıntısı da yok ya bekliyorsun. Şekerin bitti tuzun bitti bekliyorsun.

B: Alışkanlıklarınız değişti mi onu merak ediyorum?

G: Değişti tabi

B: Nasıl bir yerde yaşamaya daha alışkınsınız? İstanbul gibi bir yerde mi yoksa buraya mı?

G: Ben çocukluğum burada geçtiği için maddi sıkıntıları bir tarafa koyarsak nerede yaşamak istiyorsun dersen burada yaşamak isterim tabi.

B: Burada yaşamak istiyorsunuz?

G: Ama maddi sıkıntılar olduğu için burada yaşamamanın bir maliyeti var bir gelirim olmadığı gibi emekli maaşım var da emekli maaşım giderlere denk olmayınca mecburen o zaman çocuğun düğününde kredi çekmişim emekli maaşımın çoğunluğu krediye kesiliyor onun için mecburen burada hastalıklarda olduğu için büyük sıkıntı yaşıyorum. Yaşamak istersem köyde yaşarım ama maddi sıkıntılardan dolayı bize artık lüks sayılıyor yani bu yaşta kenara çekilmenin bize çok lüks olduğunu burada anladık.

B: Çok önemli bir şey söylediniz aslında bu arada 5 yıl geri dönme mevzuunu araştıracağım size de haber verebilirim isterseniz.

G: İyi olur

B: Ben de böyle bir şey duydum ama görüştüğüm insanlardan duydum yani belediyenin kendisi bana böyle bir şey söylemedi.

G: İyi olur aslında

B: Pekala benim aklıma gelenler bu kadar. Sizin anlatmak istediğiniz bir şey varsa dinleyebilirim.

G: Yok sizin zamanınızı aldım teşekkür ediyorum ben de benim için bu kadar yeterli.

GÖRÜŞME 7: G: 38 yaşında, erkek, lise mezunu

B: Şimdi ben önce yaşınızı eğitim durumunuzu doğum yerinizi.

G: Doğum yerim 01.09.1977

B: Tamam.

G: Ünye doğumluyum.

B: Buradan bu köyden mi siz peki.

G: Aslında tabii ki bu köydenim ama bu köyde hiç yaşamamıştım 10 ay öncesine kadar. Yeni yani bir misafirim ben aslında bu köyde.

B: Şey peki eğitim durumunuz?

G: İlköğretim açık öğretim okuyorum lise.

B: Açık öğretim lise, medeni haliniz?

G: Evliyim.

B: Eşinizi sorayım onun yaşı?

G: 30 yaşlarında falan herhalde.

B: Doğum tarihini biliyor musunuz?

G: 84-86 tam emin değilim.

B: Tamam o nereli?

G: O buralı.

B: Buralı.

G: Bu köyden..

B: Onun eğitim durumu?

G: Eğitim durumu yok sadece okur yazar.

B: Tamam okur yazar pekala bunlar başlangıçtı şimdi ben İstanbul'a gidişinizi soracağım ne zaman nasıl gittiniz İstanbul'a?

G: Ben İstanbul'a 2004'te gittim.

B: Nereden gittiniz?

G: Ünye'den gittim. Devlet beni rahat bırakmadı hem de arkadaş çevrem rahat bırakmadı.

B: Devlet rahat bırakmadı derken?

G: Devlet şöyle bırakmadı şimdi ben zaten hadiseleri gördüğümde ben aslında bir silah kaçakçısıyım. 95'ten bu yana bu işi yapıyorum silah işini en son 2000 yılında cezaevine girdim bir buçuk sene, sonra tahliye oldum kefaletten. Tahliye olduktan sonra Ünye'de bir servis açtım oto egzoz servisi. Mesleğim de bu.

B: Kaç yılında oluyor bu?

G: 2002 yılında açtım iş yerini. Şimdi arkadaşlarım geliyor bir grup silah almaya geliyor öbür grup silah satmaya geliyor başka bir grup alkol içmeye geliyor. Dükkanım yani benim ondan sonra memur işte bir yerde bir olay oluyor. Memur geliyor Osmancığım sen tanırsın hani bu adamı bul falan. Devletin memuru beni ilgilendirmez falan şimdi öyle baktım başım belaya girecek tekrardan bıraktığım noktaya geleceğim en son ben de bunun üzerine taktım bohçamı sırtıma İstanbul'a gittim. Orada yaşamaya başladım yaklaşık 10 sene İstanbul'da kaldım.

B: Gidiş tarihiniz kaç oluyor 2004.

G: 2004'te

B: Nereye gittiniz?

G: İlk Küçükçekmece'ye gittim oto egzoz imalatına 2 ay falan çalıştım orada. Ondan sonra tersanelere geldim İstanbul tersanelerine birkaç ay orada çalıştım. Bu gittiğim yerlerde istikrar sağlayamadım. Sigorta benim için önemliydi.

B: Sigorta yapmıyorlar mı?

G: Yok her ikisinde de yok. Tersanede de yoktu serviste de yoktu. Parasını alamadığımızda oldu hala alacağım kaldı yani benim oralarda onları da bıraktım zaten uzun zaman çalışmadım daha sonra tersaneden sonra Samandıra'ya geldim. LPG kazanları imalatı yapan bir firma, orada işe başladım kaynakla alakalı her ne varsa.

B: Tamam.

G: Ben çok iyi bir kaynakçiyim. Yani yine orada aynı şirket beni Sultanbeyli'ye imalata gönderdi.

B: Bu sürede nerede oturuyorsunuz nerede kalıyorsunuz?

G: İstanbul'da kaldığım zamanlarda mı?

B: Evet.

G: Yaklaşık 7 ay annemin yanında kaldım annemle ayrı yaşıyorduk ben burada babam vefat etti. Annemden de ayrı kaldık küçük yaşta ayrı kaldık.

B: Anneniz İstanbul'daydı.

G: İstanbul'daydı o zaman annemin yanında kaldım. Daha sonra bir bekar evi tuttum yaklaşık 2-3 sene bekar yaşadım.

B: Neredeydi?

G: Sultanbeyli Gölet.

B: Anneniz nerede yaşıyordu?

G: Aileden biz çocukluğumdan beri ayrırım.

B: Anladım yanına gittiğinizde nerede yaşıyordu?

G: Samandıra'da yaşıyordu. Annem babamın vefatından sonra yeni bir evlilik yeni çocuklar yeni bir aile

B: Anladım burada siz kiminleydiniz peki?

G: Dedemin yanında büyüdük biz dedem büyüttü. Belli bir yaştan sonra zaten ben komple ayrıldım. Biz üç kardeşiz üçümüzde ayrı bir cinsiz yani.

B: Diğer kardeşleriniz ne yaptı?

G: Benim bir tane abim Ünye sanayi sitesinde oto elektrikçi kendi işyeri, bir tane Abim Çarşamba devlet hastanesinde sağlık görevlisi 112 de. Biz de geldik burada çalışıyoruz öyle söyleyeyim yani.

B: Tamam ne zaman evlendiniz peki?

G: 2008 galiba. (Emin değil)

B: Nasıl tanıştınız eşinizle?

G: Tanışmadım bir geldim Abimin hanımı dedi gel seni evlendirelim dedi. Böyle bir kız var bakalım edelim. Bir gittim gördüm birkaç ay sonra nişan yaptım. Bir yıl sonra da düğün yapıp aldım götürdüm. Yani ben evlenene kadar 3 kere veya 4 kere gördüm hanımı görücü usulü.

B: Tamam. Bu bağımsız, cevap vermek zorunda değilsiniz.

G: Yok çok özellere cevap vermem. Söylerim.

B: Tamam yok yani konudan benim araştırmamdan bağımsız ama merak ettim. Bilmiyorum çünkü ben buraları.

G: Ben size bir şey söyleyeyim yani ben her yerde bunları söylüyorum Ünye'de kişi başına düşen silah sayısı 3 tanedir nüfusun

B: Peki bu av için olan bir şey mi yoksa tamamen silah yani.

G: Tabanca tabi yarı otomatik veya işte eski tip el yapımı veya orijinal fark etmiyor yani bu sadece hani ben yakalandım ben ortaya atıldım normalde zaten ben yapmıyorum ki yani.

B: Anladım yani böyle bir piyasa var burada.

G: Evet tabi böyle bir piyasa var

B: Yani silaha düşkünlük var.

G: Bu bölgenin halkı komple düşkün. Ben insanlar tanıyorum 30 senedir elini sürmemiş o silaha hani bırak beline koymayı elini sürmemiş o olsun yetiyor ona.

B: Peki neden böyle istek var güvenlik mi?

G: Hayır hayır asla ben hiç güvenlik sorunu yaşamadım burada ama düşkün bazı şeylerin adı konmaz yani seni seviyorum niye seviyorsun niye diye bir şey yok yani niye diye bir şey yok hani bu şeyde değil bir alkolün bir uyuşturucunun ya bağımlıyım dersin müptezelim dersin de silahın farklı bir şeyi var.

B: Anladım.

G: Ha benim hevesim kaldı mı açıkçası kalmadı yani ihtiyaç da hissetmiyorum. Çok umurumda da değil çünkü İstanbul'da gene 2000 deki 99 dosyasından dolayı gene bir ceza geldi bana. O dosyam onaylandı 10 sene sonra, evlendikten sonra devlet beni orada küt aldı Ümraniye Cezaevine 1 buçuk sene Ümraniye'de kaldım 1 sene Ünye açıkta sevk geldim buraya. Tekrar buradan Ünye Cezaevinden tahliye oldum tahliye de değil denetimli serbeste çıktım ama İstanbul'da kaldım 1 sene ceza evinden çıktıktan sonra İstanbul'da yaşadım.

B: O zaman şeyi merak ediyorum ben buraya dönüş cezaevinden sonra İstanbul'a gittiniz sonra buraya dönmeye nasıl karar verdiniz?

G: Şöyle anlatayım ben Ünye'den İstanbul'a gittiğim gün aslında ben geri dönmeye karar verdim. Gittiğim gün gördüm.

B: İlk gittiğinizde

G: Ta ilk gittiğim gün 2004'te ben geri dönmeye karar verdim ama biraz çalışayım biraz hani 3-5 para biriktireyim bir sosyal güvence. Ben şimdi hani genelde meslek hırsızıyım. Ben şu makineyi İstanbul'da gördüm. Ben çok güzel kaynakçıyım aynı zamanda hem kendimi geliştireyim bir ortamdan uzaklaşayım hani. İşte bu işi silah kaçakçılığı yapanlar alanlar satanlar onlar hatırlarından bir silineyim gözden uzak olan gönülden de irak olur gibi bir şey.

B: Biraz uzaklaşmak için.

G: Aynen biraz uzaklaşmak için ama genel anlamda gittiğim gün bunun planlarını yaptım yani ama ben alınmamış olsaydım İstanbul'da.

B: Peki, programdan memnun kaldınız mı, sizce iyi bir program mı?

G: Bence eksik bir program, program güzel, şöyle ki eksik. Bu iş bundan sorumlu memurlar ile değil de genel anlamda önceden belli bir ücret ödeniyormuş işte en azından işsiz kaldığı süre boyunca kendini amorti etsin diye.

B: Bu bilgiyi nereden edindiniz?

G: Bir televizyondan ya da haberlerden, böyle bir olay varmış, ben gözümle şahit değilim tabi, bilmiyorum. Ama bunu bir takım insanlar istismar ediyor, devlette bunu kaldırıyor veya büyükşehir belediyesi. Şimdi bunu kaldırdığı şuna denk oluyor. Devlet cezayı yanlış yapana kesmiyor, yapmayana kesiyor. O seni istismar etmişse git ondan sor hesabını. Eksik kalan diğer ortamda şu. En azından insanların 6 ay 1 yıl belki geçimini sağlayacağı ya bir iş olur, İŞKUR olur, şirket olur, ortam olur, devlet güçlü bir devlet güya, dünyaya para veriyoruz yani. Kaldı ki senin vatandaşın, kaldı ki gerçekten yetenekli insanlar da var. Gelmek isteyip de gelmeyen var veya lanet ben olsun köyümü de sevmiyorum diyen de var. Sonuçta burada insanların bir şeylere sahip olabileceğini, faydalı olabileceğini düşünüyorum. Tamam özel sektör burada gelişmemiş ama devletin buna gücü var, istihdam etmeye gücü var. Burada bir kuruma biri alınacağı zaman kesinlikle ve kesinlikle torpil dönüyor. Şimdi niye torpil dönsün. Adamın zaten kaç dönüm arazisi var, kaç ton fındık yapıyor, zengin ve zengin olduğu için o adamın bir yerlerde adamı da var. Bunu rüşvet olarak düşünün veya akşam yemeği olarak düşünün veya bir hediye olarak düşünün bir şekilde insanlar görüşüyor. Şimdi ihtiyacı olan ihtiyacına ulaşamıyor. Bir yerde bir istihdam boşluğu varsa direk oraya torpilli gidiyor, ama hep zengin torpilli gidiyor.

B: Bu durumda devletin bir şekilde inisiyatif kullanması gerekiyor diyorsunuz.

G: Gerekiyor.

B: tüm bu yaşadıklarınızda herhangi bir sorumlu, suçlu gördüğünüz bir kurum, birisi var mı? Gitmek zorunda kaldınız, geri döndünüz?

G: Farklı bir insana sormuş olsaydınız belki birini suçlayabilirdi. Ben şu an kendimden başkasını suçlayamıyorum. Çünkü bana kimse al bunu sat demedi, gel bu kaçakçılık işini yap demedi. Benim kazandığım paradan da kimse kendine bir şey almadı. Kendim yaptım, suçlu aslında benim. Şimdi burada genelde sisteme atarlar suç, şimdi ben sisteme de atamıyorum ama sisteme bir yerde suç atıyorum. Çünkü benim en sıkıntılı geçirdiğim dönem henüz kızım 8 aylıktı ve benim dosyam 10 sene

sonra onaylandı. Ben cezaevine girdim. Karım çalışabilecek güçte bir insan değil, o yapıda bir insan değil. Benim en çok sıkıntı çektiğim dönem oydu yani ondan da mahkemeleri suçlu buluyorum. Sen benim davamı 2000 yılından bu yana beklet, en son ben evleneyim, barklanayım, çoluk çocuk sahibi olayım, hayatımı düzene sokayım, her şeyden arınayım, sen tut beni al içeri koy. Beni içeri koy ama ya bırakma, çünkü beni kefaletle bırakıyor, ya bırakma yatır bana cezamı ya da bu noktaya geldiğim zaman farklı bir çözüm bul bana.

B: O süreçte aileniz nasıl geçindi?

G: Çok zor geçindi, abim baktım, kendi annesi baktı, kayınvalidem. Düşündeki takılan çeyreklerimizi saklamıştık, biraz onlarla geçindi ama ben çıktığımda tamamen sıfırdık. Ben çıktığım zaman abim ile paylaşıyorum az kaldı ama son 15 günün stresini ben hiç anlatamam bile, mide spazmı geçirdim, o kadar strese girdim. Ben dedim çıldıracağım, çıkmayayım, dışarı çıkıp ne yapayım. Abime güya beni teselli etsin diye anlatıyorum veya bir yol gösterebilir diye, dedi ki ben senin yerinde olmak istemezdim, hakikaten çıkmamı istemedi, hakikatten çıkma dedi yani.

B: Bu durumda ben şöyle anlıyorum, tamam siz bir suç işlediniz ama hayatınızı değiştirmeye karar verdiniz. Bir şekilde buna rağmen mağdur olmuş oldunuz.

G: Şimdi ben o suçu işlediğimde ne karımı tanırdım, ne çocuğum vardı. Şimdi onlar asıl cezayı çektiler, onlar ceza çekti. Onların bilgisi bile yoktu. Mağduriyetimiz bu yani.

B: Tekrar konuya döneyim, konuya derken yanlış anlamayın tabi ki bunların hepsi benim için çok önemli çünkü neden gitmek zorunda olduğunuz neden dönmek zorunda olduğunuz, bunların hepsi önemli benim için. Son bir İstanbul-Ordu karşılaştırması ya da Ünye karşılaştırması ya da burasını karşılaştırmanızı isteyeceğim sizden.

G: Herhalde en zoru buydu. Şimdi bakın bir hedefim var aslında çok öyle büyük hedeflerim yok ama. Babamdan kalan bir tarla gibi bir yer var. Benim hedefim burada kök salmak. Yeri gelir çocuklar büyür gider okur, sizin gibi bir yerlerde okur, benim gibi bir yerlerde çalışır orasını bilemem. Ama ben aşağıya yaptırabilirsem bir ev hayatımı orada idam ettirmek istiyorum, orada ölmek istiyorum yani. 10-20 tane tavuğum 1 tane ineğim olsun, ben orada yaşayım. Benim buradaki hedefim bu. İstanbul'da bir hedef kuramadım da kurmakta istemedim, aslında bazı şeylere teşebbüs ettim. Cesaretim var ama gücüm yetmedi. Şöyle ki, İŞKUR'un bir programına katıldım. O program ile bir belge veriyorlar, o belge bize 30.000 TL'lik hibe veriyor. O hibeyi de kullanabilmek için %30'unun nakit cebinde olması gerekiyor. Bir takım şartları oluşturmak gerekiyor, iş yerini en azından boşta olsa tutmak gerekiyor. Vergi mükellefi iş yeri açma ruhsatını açtıktan sonra her ne alacaksın, kaynak makinası taşıma vs. bu makine, bunları tedarik edeceksin, alacaksın önce %30 sen ödeyeceksin sonra % 70 ini devlet ödeyecek gibi şimdi onu değerlendirmeyi planladım ama buna rağmen adınız neydi unutuyorum kusura bakmayın.

B: Bengisu benim adım.

G: Bengisu bizim şimdi önümüz arkamız yok bildiğin dümdüz insanız hani arkamızda kimsemiz yok dediğimiz gibi biz doğma büyüme Ünyeliyiz, Ünye de doğduk Ünye de büyüdük Ünye de yaşadık ondan sonra burada bağ ve bahçeyle hiç işimiz olmadı ben buraya geleli bağın bahçenin nerede olduğunu hiç bilmiyordum şimdi aslında burada da misafirim yani buraya da sonradan geldim toplasan 1 ay durmamışım hayatım boyunca son gelişime kadar burada yani arkamızda bir şey yok bir fındık bahçemiz yok ahırımızda 2-3 tane sığırımız yok veya babamızdan kalan başka bir miras yok işte onların bir sosyal güvencesi yokmuş eski zaman yani hani bir takım şeylere giremiyorsun yani bir borçlanayım kendi iş yerimi açıyım gibi düşünsen ona da giremiyorsun benim buraya gelişi nedenimde

şöyle oldu aslında hasta ziyaretine geldim babaannemin rahatsızlığı onun hasta ziyaretine geldim buranın belediye başkanıyla karşılaştık o zaman da biz Ünye sanayisinde çalışırken onların işini yapıyorduk o da pazarcıydı, konuştuk hani ne yapıyorsun? İstanbullarda yoksun geçmiş olsun cezayı da bitirmişsin. Evet dedim bitti. Ne yapmayı düşünüyorsun dedi dedim valla başkanım Ünye'ye gelmek istiyorum orada yaşamayı hani orada iş yapmak istiyorum. Sen dedi iyi bir kaynakçısın dedim iyi bir kaynakçyım sen dedi İçöze dedi gel sana dedi bir yer göstereyim oraya gel lastiklerimiz var belediyenin işlerini yaparsın ondan dedi para almazsın piyasaya çalışırsın piyasadan kazandığını da kendini bir şekilde çevirsin gibi yani tabi dediğim gibi hani bir şeylere gücüm yetmeyince o an için en iyi teklif oydu elle tutulur somut tabi yani yine de şüpheyle geldik dedim başkanım kışın ortasında geliyorum geçen sene ikinci ay kışın ortasında geliyorum mağdur olmayayım yok dedi sen dedi rahat ol ben seni mağdur etmem seni geldik buraya burayı verdiler ama lakin burada elektrik yok köpekler falan yuva yapmış hiçbir şey yok burayı falan ben buralardan falan yaptım oturduğumuz depoyu yani. Burada her şey toplama sağdan soldan yani İstanbul da bir kaç takım taklavatım vardı kendime ait onları koyduk kes doğra işte kaynat vesaire burayı yaptık ama gene 6 ay hiçbir iş yapamadım burada tek kuruş para koymadık cebime gittik başkanım sen dedim hani çağırдын gel dedin ben dedim sana geldim hani şu vardır bu işlerde söz uçar yazı kalır ama gerek tabi ki var ama şimdi sen bana 3 kere sen gel dediysen ben artık sana güvenmek zorundayım. Sizin içinde böyle ben size hani siz geleceksiniz ben size gel demişsem siz bana güvenmek zorundasınız. Ben kaçabilirdim veya başka bir işim de çıkabilirdi hani bu böyle bir şey güven sonuçta hiç kimsenin kimseye güvenmediği dünya bence yaşanabilir bir dünya değil yani o ara seçim oldu bir takım şeyler yolunda gitmedi oda kendi derdini anlattı biliyorsun falan bende bilmiyorum ama evet biliyorum dedim yani neyse kaldık. Neyse 1-2 ay taşeron firmaya aldı çöpçü kadrosuna aldı buradayım aldı daha sonra nasıl olmuşsa geri çıkardı. Ondan sonra şimdi tekrar söyledim benim sonum halim bir sosyal güvence yok bilmem bir şeyi yok hani burada tamam sizin işinizi yapın para almıyorum sizden çünkü mekanı sen tahsis etmişsin takım taklavat alet edevat senin yani benim kendime ait olan varsa da çok fazla değil yeterli değil burası için hani dedim şimdi bu aydan sonrada burada iş yok bitti yani kaynak lastik vesaire bitiyor çünkü burada kar yağınca hayat duruyor dedim bu kış boyunca ne yapacağım falan onun dedi bir kolaylığına bakacağız sen dedi sabret iyi dedim sabredeyim buradaki hadisede bu ama buradan kaçmayı da düşünmüyorum.

B: Hallolmadı mı mesele şuan hala?

G: Hayır.

B: Siz peki iş alabiliyor musunuz? Dışardan.

G: Burada şimdi lastik yapıyorum, oto lastik yapıyorum, kaynak yapıyorum ama şimdi bu bir aile için yeterli olmuyor çünkü sonuçta burada da kiradayım yeterli değil ucu ucuna belki hani dediğim gibi atıyorum standart bir kazanç olsa tamam aldığın verdiğin belli ama burada 1 ay iş yapmasan hemen eksidesin zaten eksidesin yani çünkü boğaz yiyor çocukların üstünü başını alıyorsun şimdi ben bir takım şeylerden hevesimi almışım atıyorum bir pantolonu bir sene de giyiyorum, iki sene de giyiyorum artık ben giyilmeyecek duruma gelene kadar giyiyorum ama çocuklar öğle değil yani onlara almak lazım 3 ayda, 5 ayda yani her neyse ne zaman gerekirse hani burada bir şekilde alıyorum dediğim gibi burada veresiyen oluyor paran olmadığı zaman gidiyor alıyorsun yazdırıyorsun kömürünü yine yazdırıyorsun, tütününü yerini geliyor yazdırıyorsun para kazandığın zaman da o borçlarını ufak ufak ödüyorsun biraz bakkala veriyorsun, biraz tüpçüye veriyorsun peşine onlar bitiyor tekrar onları alıyorsun.

B: Anladım.

G: O borç hep bakiyede kalıyor yani.

B: İstanbul'da daha mı rahattınız? Yani ekonomik olarak.

G: İstanbul da ekonomik olarak daha rahattım.

B: Burada da yaşam olarak daha rahatsınız.

G: İstanbul'da şu vardı belki kenara bir şey koymuyordum, ama en azından şu oluyordu atıyorum tamam primlerim günü gününe yatıyor yarın öbür gün emekli oluruz falan gibi bir düşünce oluyordu, ya şimdi burada geldiğim gün boyunca benim sigorta primim yok en fazla 2 ay yatmıştır. Asgari ücretten budur yani.

B: Peki bu işler yoluna girmezse İstanbul'a dönmeyi düşünüyor musunuz?

G: Herhalde kolay kolay dönmem ama en son çıkış yeri orasıdır. Çünkü İstanbul'dan geldiğim günden beri bir çok arkadaşım da arıyor veya daha önce çalıştığım patronlarla kendileri değil de elemanları, müdürü veya mühendisleri arıyor gel çalışalım veya geçici olarak gel 2 aylığına da 3 aylığına da olsa gibi hani benim İstanbul'da iş imkanlarım çok güzel, beni sabah iş yerinde 8 benim çıkışım veriliyor iş yerine gidiyorum çıkışımı vermiş 8 buçukta ben dilekçemi yazıyorum hani böyle bir şey de var yani adam çıkış veriyor ama sen istifa dilekçesi yazıyorsun. İstanbul'da iş yerlerinde böyledir. 8 çeyrekte ben istifa dilekçemi yazıyorum 8 buçukta ikinci bir iş yerine iş başı yapabiliyorum çok iyi bir kaynakçığım öyle diyeyim yani burada telefonda tarif ediyorum amperini şöyle yapın tütününü böyle açın o kanal dan devam edin diyorum o kanaldan devam ediyor o arkadaşım yani şimdi İstanbul da iş sorunun yok işsiz kalma sorunun yok. Hiç korkmadım işsizlikten İstanbul'da burada korkuyorum ama İstanbul da korkmadım korkmuyorum da korkmamda yani sağlıklı olduğum sürece.

B: Peki başka bir soru soracağım eşiniz bütün bu süreçte İstanbul'dan gitmek istedi mi? İstanbul'dan buraya gelmek istedi mi? Uyum sıkıntısı çekti mi?

G: Çekti. Eşim buraya gelmek istemedi şimdi hadi kalk İstanbul'a gidelim desem hemen gider.

B: Neden?

G: Seviyor İstanbul'u.

B: Nesini seviyor biliyor musunuz?

G: Ben rahatım diyor, kafama göreyim diyor, hani kimseye karışanım yok diyor evimde oturuyorum diyor, çıkacaksam çıkıyorum, gezeceksem geziyorum, kendi alışverişimi kafama göre yapıyorum, geliyorum diyor ne bileyim hani o mahalle baskısından kaçıyor açıkçası aslına bakarsanız.

B: Anladım benim sorularım bu kadar eklemek istediğiniz bir şey varsa.

G: Öyle yani hani ne söyleyeyim.

B: Teşekkür ederim

G: Rica ederim. Siz geri dönüş nasıl yapacaksınız misafir edelim sizi bu akşam.

B: Ben bu gece İstanbul'a dönüyorum.